

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı

LİSANS DÜZEYİ TURİZM EĞİTİMİ DERS PROGRAMININ
MEZUNLARCA DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÜNİVERSİTESİ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU MEZUNLARI ÜZERİNDE
BİR ARAŞTIRMA

Savaş EVREN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2010

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı

LİSANS DÜZEYİ TURİZM EĞİTİMİ DERS PROGRAMININ
MEZUNLARCA DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÜNİVERSİTESİ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU MEZUNLARI ÜZERİNDE
BİR ARAŞTIRMA

Savaş EVREN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Kamil UNUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

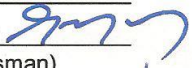

Mersin, 2010

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAY SAYFASI FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Savaş EVREN tarafından hazırlanan "Lisans Düzeyi Turizm Eğitimi Ders Programının Mezunlarca Değerlendirilmesi: Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Mezunları Üzerinde Bir Araştırma" başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim / Ana Sanat Dalında YÜKSEK LİSANS / SANATTA YETERLİK / DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

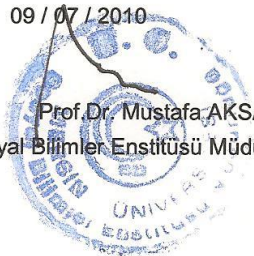
Başarılı	Başarısız		
☒	☐	Başkan	Yrd.Doç.Dr. Kamil UNUR Unvan, Ad Soyadı, İmza (Danışman)
☒	☐	Üye	Doç.Dr. Kemal BİRDİR Unvan, Ad Soyadı, İmza
☒	☐	Üye	Yrd.Doç.Dr. İhsan KAMALAK Unvan, Ad Soyadı, İmza
☐	☐	Üye	 Unvan, Ad Soyadı, İmza
☐	☐	Üye	 Unvan, Ad Soyadı, İmza

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylım.

09 / 07 / 2010

Prof.Dr. Mustafa AKSAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Turizm sektörü, sağladığı sosyal, kültürel ve ekonomik katkılar nedeniyle, bugün bütün ülkelerin üzerinde önemle durduğu bir sektör olmuştur. Bu bağlamda, ülkeler açısından büyük bir önem arz eden turizm sektörüne, nitelikli yöneticiler sağlayan lisans düzeyinde turizm eğitimi de ülkelerin önemle üzerinde durması gereken bir konudur.

Turizm eğitiminde en önemli konulardan biri, sektörde çalışacak insan kaynağının sektörün ihtiyaçlarına göre yetiştirilmesidir. Bu doğrultuda, verilecek eğitimde uygulanan ders programları da sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte hazırlanmalıdır. İşte bu noktada, okulun mezunu ve aynı zamanda sektöründe de birer temsilcisi olan mezunların, okulda uygulanan mevcut ders programını değerlendirmesi, sektörün beklentilerinin dikkate alınması noktasında oldukça önemlidir.

Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu (T.İ.O.Y.O) mezunları üzerinde yapılan bu araştırmanın amacı, mezunların programdaki dersleri nasıl değerlendirdiklerini görmektir. Ayrıca, bu değerlendirmeler ışığında Mersin Üniversitesi T.İ.O.Y.O'nun ders programı güncelleme çalışmalarına katkı sunulması da bu araştırmanın amaçları arasındadır.

Bu çalışma sırasında, benden hiçbir konuda yardımını esirgemeyen, motivasyonumu her zaman en üst seviyede tutan, verilerin toplanması konusunda en az benim kadar çaba harcayan çok saygı değer tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Kamil UNUR'a; çalışmanın gidişatı ile ilgili sürekli tavsiyeler veren, mezunları anketleri doldurmaları konusunda e-postalarıyla sürekli uyaran, istatistiksel analizler konusunda her

zaman destek veren saygıdeğer hocam Prof. Dr. A.Celil ÇAKICI'ya; veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasında çok önemli katkıları bulunan saygı değer hocam Yrd. Doç. Dr. Göknil Nur KOÇAK'a ve veri setinin oluşturulmasında, verilerin girilmesinde, istatistiki çözümlerinin yapılmasında bana yardım eden sevgili arkadaşım Arş. Gör. Beril DÖNMEZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın her aşamasında yanımda olan, beni her koşulda başarılı olabileceğime inandıran biricik eşim Emine ŞİMŞEK EVREN'e ve çalışmanın en yoğun dönemlerinde dünyaya gelen, gülümsemesiyle beni motive eden dünya tatlısı oğlum Deniz Kaan'a da çok teşekkür ederim.

ÖZET

LİSANS DÜZEYİ TURİZM EĞİTİMİ DERS PROGRAMININ MEZUNLARCA DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÜNİVERSİTESİ TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU MEZUNLARI ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Lisans düzeyinde turizm eğitimi, genel olarak turizm sektörüne bilgili, yetenekli ve yabancı dil bilen üst düzey yöneticiler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu eğitim sisteminin kuşkusuz en önemli unsurlarından biri olan ders programları da işte bu amaca uygun bir şekilde hazırlanmalıdır. Ders programlarının bu amaca uygun hazırlanması için ise, sektörün gereksinimlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Sektörün gereksinimlerinin belirlenmesinin en iyi yolu da sektörle ilgili bilimsel araştırmaları yapmaktır.

Mersin T.İ.O.Y.O, turizm eğitiminde uzun yıllardır faaliyet gösteren bir kurumdur. Okulun mezunlarının turizm sektöründe önemli mevkilere ulaştığı bilinmektedir. Türkiye’de turizm eğitimi alanında oldukça etkin rolü olan bu okulun ders programının mezunlar tarafından değerlendirilmesi, bu doğrultuda programın günün ve sektörün gereksinimlerine uygun hale getirilmesi oldukça önemlidir. İşte bu araştırma böyle bir amaca ulaşmak üzere yapılmaktadır.

Araştırmada, mezunların okulda verilen dersleri genel olarak hem öğrenciyken hem de mezuniyet sonrasında önemsedikleri, okuldan memnun oldukları, bu önem ve memnuniyet seviyelerinin okulun Çukurova Üniversitesi bünyesinde İngilizce- Türkçe karma eğitim verdiği yıllarda okula giren mezunlarda daha yüksek olduğu gibi sonuçlara

ulaşılmıştır. Ayrıca büyük çoğunluğu turizm sektöründe çalıştığı görülen mezunların sayısal içerikli dersleri en gereksiz; yabancı dil derslerini ise, en gerekli dersler arasında gördükleri araştırmada elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu sonuçlardan, Mersin T.O.Y.O'nun ders programı güncelleme çalışmalarında yararlanılacak olması, çalışma bulgularının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm Eğitimi, Ders Programları

ABSTRACT

THE EVALUATION OF GRADUATES FOR THE CURRICULUM OF THE GRADUATION LEVEL TOURISM EDUCATION: A STUDY ON THE GRADUATES OF MERSIN UNIVERSITY TOURISM AND HOTEL MANAGEMENT PROGRAM

The graduation level tourism education aims to bring students in management competencies and to prepare them as high knowledgeable, capable and foreign language speaking managers for tourism industry. The curriculum, the most important part of this education system, needs to be prepared according to this aim. In order to reach this aim, the needs of the tourism industry have to be well searched. The best way to determine the needs of tourism industry is to make the scientific searches.

Mersin Tourism and Hotel Management Program has been an important school since 1980 in Turkey. The school has a reputation for its well-known and successful graduates both in tourism industry and in academic area. It is argued that, it is very important that the graduates evaluate the curriculum of this school and to update the curriculum according to needs of today's very competitive tourism industry. The current study was carried to reach this goal.

It is found out from the study, that the importance levels of lessons ascribed by the graduates are quite high both when they were students and after they graduated. It is also found out that the graduates are well satisfied by the school. These importance and

satisfaction levels were higher when the school was belong to Çukurova University and when it had English- Turkish mixed education. Foreign languages are identified as most needed lessons; Mathematics and Statistics are identified as not needed lessons by the graduates. In addition it is found out that, most of the graduates are working in tourism industry. These results are important because of their usefulness in Mersin University Tourism and Hotel Management Program's curriculum update process.

Key Words: Tourism, Tourism Education, Curriculums

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: TURİZM VE EĞİTİM	4
I.1. Turizm Kavramı	4
I.1.1. Turizmin Tarihsel Gelişimi	5
I.1.1.1. Türkiye’de Turizmin Tarihsel Gelişimi	6
I.1.1.1.1. 1980-1990 Arası Türk Turizmi	8
I.1.1.1.2. 1991-2000 Arası Türk Turizmi	12
I.1.1.1.3. 2001-2009 Arası Türk Turizmi	14
I.1.2. Turizmin Ülke Ekonomileri Açısından Önemi	16
I.1.2.1. Turizmin Ödemeler Dengesi Üzerindeki Etkisi	17
I.1.2.1. Turizmin Gelir Etkisi	18
I.1.2.1. Turizmin İstihdam Artışı Etkisi	19
I.2. Eğitim Kavramı	20
I.2.1. Eğitimin Tanımı	20
I.2.2. Eğitimin Amacı	21

I.2.3. Türkiye’de Eğitim Sistemi	23
I.2.3.1. Türk Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı	23
I.2.3.1.1. Merkez Örgütü	24
I.2.3.1.2. Taşra Örgütü	26
I.2.3.1.3. Yurt Dışı Örgütü	27
I.2.3.2. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	27
I.2.3.2.1. Okul Öncesi Eğitim	27
I.2.3.2.2. İlköğretim	28
I.2.3.2.3. Ortaöğretim	29
I.2.3.2.4. Yükseköğretim	30
II. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE TURİZM EĞİTİMİ VE LİSANS DÜZEYİ DERS PROGRAMLARI	33
II.1. Turizm Eğitimi	33
II.1.1. Turizm Eğitiminin Tanımı	33
II.1.2. Turizm Eğitiminin Amacı	35
II.1.3. Turizm Eğitiminin Önemi	37
II.1.4. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Gelişimi	41
II.1.5. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Yapısı	43
II.1.5.1. Halk Turizm Eğitimi	44
II.1.5.2. Genel Turizm Eğitimi	44
II.1.5.3. Mesleki ve Teknik Turizm Eğitimi	44
II.1.5.3.1. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullar	45
II.1.5.3.2. YÖK’e Bağlı Okullar	45

	ix
II.1.5.3.3. Turizm Bakanlığına Bağlı Kurslar	46
II.1.5.3.4. Diğer Sertifika Programları	47
II.1.6. Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi	47
II.1.6.1. Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi	48
II.1.6.2. Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi	49
II.1.6.3. Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi	53
II.2. Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Ders Programları	56
III. BÖLÜM: LİSANS DÜZEYİ TURİZM EĞİTİMİ DERS PROGRAMININ	62
MEZUNLARCA DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÜNİVERSİTESİ	
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU	
MEZUNLARI ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA VE SONUÇLARI	
III.1. Araştırmanın Amacı	63
III.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Pilot Çalışma	64
III.3. Evren ve Örneklem	65
III.4. Verilerin Toplanması	66
III.5. Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi	66
III.6. Verilerin Analizi ve Bulgular	67
III.6.1. Örneklemin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	67
III.6.2. Mezunların Çalıştıkları Sektörler	70
III.6.3. Mezunların Ders Programında En Gerekli ve En Gereksiz	72
Gördükleri Dersler	
III.6.4. Mezunların Ders Programına Eklenmesini Önerdiği Dersler	76
III.6.5. Mezunların Mersin Üniversitesi T.İ.O.Y.O’na İlişkin	78
Memnuniyet Durumları	

	x
III.6.6. Derslere Öğrenciyken ve Mezuniyet Sonrası Atfedilen Önem Derecelerinin Karşılaştırması	81
III.7. Karşılaştırma Testleri	82
III.7.1. Giriş Yılı Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Testleri	83
III.7.2. Mezuniyet Yılı Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Testleri	87
III.7.3. Yaş Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Analizleri	90
III.7.4. Unvan Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Analizleri	98
III.8. Araştırmanın Sınırlılıkları	102
SONUÇ VE ÖNERİLER	103
KAYNAKÇA	109
EKLER	

KISALTMALAR LİSTESİ

AIEST	Association Internationale D'Experts Scientifiques Du Tourisme
ALES	Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitime Giriş Sınavı
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
METEB	Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi
METİOD	Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Mezunları Derneği
MYO	Meslek Yüksekokulu
TİOYO	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
TUREM	Turizm Eğitim Merkezleri
TURSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
OSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
OTEM	Otelcilik- Turizm Eğitim Merkezleri
WTO	Dünya Turizm Örgütü

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: 1980-1990 Yılları Arası Rakamlarla Türk Turizmi	10
Tablo 2: 1991-2000 Yılları Arası Rakamlarla Türk Turizmi	12
Tablo 3: 2001-2009 Yılları Arası Rakamlarla Türk Turizmi	15
Tablo 4: Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Görünümü	43
Tablo 5: Araştırma Ölçeklerinin Güvenirlik Katsayıları	66
Tablo 6: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	68
Tablo 7: Mezunların Çalıştıkları Sektörler	71
Tablo 8: Birden Fazla Sektörde Çalışan Mezunların Çalıştıkları Sektörler	72
Tablo 9: Ders Programında En Gerekli ve En Gereksiz Görülen Dersler	74
Tablo 10: Mezunların Ders Programına Eklenilmesini Önerdiği Dersler	77
Tablo 11: Mezunların Okuldan Duydukları Memnuniyet Durumları	79
Tablo 12: Mezunlar Tarafında Atfedilen Önem Dereceleri Öğrenciyken ve Mezuniyet Sonrasında Farklılaşan Dersler	81
Tablo 13: Üniversiteye Giriş Yılları Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açısından Karşılaştırma Analizleri	84
Tablo 14: Üniversiteden Mezuniyet Yılları Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açısından Karşılaştırma Analizleri	88
Tablo 15: Yaş Gruplarına Arasında Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açısından Karşılaştırma Analizi Sonuçları	91
Tablo 16: Farklı Yaş Grupları Arasında Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açısından Farklılaşmalar (Çoklu Karşılaştırma)	93

Tablo 17: Unvan Grupları Arasında Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açısından Karşılaştırma Analizleri	98
Tablo 18: Unvan Grupları Arasında Memnuniyet Değişkenleri Açısından Farklılaşmalar (Çoklu Karşılaştırma)	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması	24
Şekil 2:	Turizm Eğitimi Piramidi	37

GİRİŞ

Aktif dış turizm, günümüzde birçok ülke açısından döviz ve istihdam sağlayıcı özellikleriyle ulusal ekonomilere katkıda bulunmaktadır. Ayrıca dış turizm bütünüyle uluslararası kültürel ve toplumsal iletişime katkıda bulunarak dünya barışının korunmasında da pay sahibi olan önemli bir sektördür. (Çımat ve Bahar, 2003:2). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızla gelişen ve hala da gelişmeye devam eden turizm sektörü, yarattığı katma değer, istihdam ve yatırımlar bakımından dünya hizmet sektörü içerisinde en büyük paya sahiptir (Theobald, 1994:4). Birçok ülke, özellikle uluslararası turist hareketlerinin yarattığı pastadan pay alabilmek için turizm sektörünü teşvik etmişlerdir. Turizm sektörü, özellikle sanayileşmekte güçlük çeken gelişmekte olan ülkeler için teşvik edilerek geliştirilebilecek alternatif bir sektör olarak görülmektedir (Dieke, 1988:41). Bunun en önemli nedenlerinden ikisi, turizmin ödemeler dengesine yaptığı olumlu etkiler ve emek-yoğun olma özelliğinden kaynaklanan işsizlik probleminin çözümüne katkıda bulunmasıdır.

Turizm sektörünün emek yoğun bir sektör olması, turistik faaliyetlerde hizmeti alan ve verenin “insan” olması anlamına gelmektedir. Bu durum, turizm eğitimi veren kurumlarda, sektörün ihtiyaçlarına uygun personelin yetiştirilmesini ve bu doğrultuda yetişmiş nitelikli, eğitilmiş insan gücünün de sektörde istihdam edilmesini gerektirmektedir. Eğitilmiş insan gücü; turizm faaliyetlerinde yer alan fiziki elemanlara etkinlik ve anlam kazandıran bir unsurdur. Eğitilmiş insan unsurunun yeterliliği, turistin beklediği düzeyde hizmet almasını sağlamaktadır. Diğer taraftan turizmde uluslararası düzeyde bir kalite savaşının yaşandığı da bilinmektedir. Bu bağlamda rekabetin yoğun

olarak yaşandığı dünya turizm piyasalarına standarda uygun ve kaliteli turistik mal ve hizmetle girebilmek için hem genel olarak toplumun turizmin önemini kavraması, hem de yeterli sayıda nitelikli personel gerekmektedir. Nitelikli personelin yetiştirilebilmesi ise ancak kaliteli turizm eğitimi ile mümkündür (Olalı, 1983:211). Turizm eğitimini etkin ve kaliteli bir eğitime dönüştürmenin yollarında biri ise, özellikle eğitim sistemini oluşturma aşamasında yöneticiler yetiştirildiği iddia edilen sektörün görüşlerinin alınmasıdır. Sektörün görüşlerinin alınmasının en önemli yollarından biri ise, turizm eğitimi almış ve bir kısmı da sektörde yönetici olan mezunların okulda uygulanan ve uygulanacak ders programları hakkında ne düşündüklerinin belirlenmesidir.

Sonuç olarak turizmin üst yapı kaynaklarını oluşturan temel unsurlarından olan işletmelerin, ürettiği ve satışı sunduğu ürünlerin emek-yoğun olması, bu süreçte görev alan bireylerin işlerinin uzmanı olmasını, diğer bir anlatımla nitelikli olmalarını gerekli kılmaktadır. Çünkü işletmelerin müşteri memnuniyeti ve devamlılığını sağlaması ve nihayetinde de hedeflenen kara ulaşmasında, söz konusu işletmelerde (özellikle müşteriyle birebir temasın yoğun olduğu bölümlerde çalışanlar başta olmak üzere) çalışan tüm personelin payı vardır. Çalışanların bu sürece katkıları ise, şüphesiz ki alanıyla ilgili gördüğü eğitimle doğru orantılı olacaktır. Diğer taraftan, bir ülkenin kalkınması, ülke kaynaklarının ve potansiyelinin etkin ve verimli olarak kullanılmasına ve yetişmiş insan gücünün hazırlanmasına bağlıdır. Bu bağlamda, turistik alt ve üst yapı ne kadar nitelikli olursa olsun, eğer hizmeti sunacak işgörenler nitelikli değilse sektörün gelişmesi ve verimli çalışması mümkün değildir. Çünkü turizm sektörünün merkezinde insan ve onun sektöre ve iletişime ilişkin niteliği yatmaktadır (Fırat, 1997:42). Bu doğrultuda, sektörde çalışacak kişilerin alanıyla ilgili eğitim almaları, sektördeki kalitenin artırılmasına yönelik

vazgeçilemeyecek unsurlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Alınacak eğitim kalitesini belirleyen en önemli araçlardan birisi ise, eğitim kurumlarında öğrencilere ne öğretileceğini belirleyen ders programlarıdır. Ders programları her alandaki eğitimde olduğu gibi turizm eğitiminde de, bu eğitimi alan mezunların kalitesine önemli oranda etki edecektir. Bilginin çok hızlı çoğaldığı ve biriktiği günümüzde yeni bilgiler ve bu bilgilerin yol açtığı olduğu gelişmeler doğrultusunda ders programlarının da güncellenmesi gerekmektedir. Böylelikle sektörde rekabet avantajı olan ve diğer turizm eğitimi almış mezunlardan bir adım önde nitelikli mezunlar verme şansı yakalanabilir.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak turizm ve eğitim kavramları ele alınmış; bu çerçevede Türkiye’de turizmin tarihi gelişimi ve Türkiye’de eğitim sisteminin yapısı gibi konular bu bölümde irdelenmiştir. İkinci bölümde, Türkiye’de turizm eğitimi ve lisans düzeyinde turizm eğitimi ders programları ele alınmış; Türkiye’de turizm eğitiminin genel yapısı, tarihsel gelişimi ve lisans düzeyi turizm eğitiminde uygulanan ders programları da bu bağlamda irdelenmiştir. Üçüncü ve son bölümünde ise, araştırmanın yöntem ve bulgularına yer verilmiştir.

I.BÖLÜM

TURİZM VE EĞİTİM

I.1. Turizm Kavramı

Turizm, günümüzde döviz girdisi ve istihdam sağlama gibi özellikleriyle ülke ekonomilerine önemli katkılar sağlayan, uluslararası anlamda kültürel ve toplumsal iletişimi sağlayıcı ve bütünleştirici etkisi ile de dünya barışının korunmasında önemli payı olan bir sektördür. Türk ekonomisinin de en önemli sektörlerinden biri olan turizm sektörü, bugünkü dış ticaret açığı, enflasyon ve işsizlik gibi sorunlara çözüm arayan hükümetlerin önemle üzerinde durduğu bir konudur (Çımat ve Bahar, 2003:2). Ulusal ve uluslararası anlamda böylesine büyük öneme sahip olan turizm kavramı, Latince’ de dönmek, etrafında dolaşmak, geri dönmek anlamına gelen “tornus” kökünden türetilmiştir. Görüldüğü üzere, turizmin temelinde hareket, seyahat ve gezme olguları vardır. Gezmek, seyahat etmek ise, öncelikle para harcamayı gerektirir. Ayrıca gidilen yerde geçici de olsa bir süre konaklamayı da gerektirir. Bu bilgiler ışığında Sezgin (1995:3-4) turizmi şu şekilde tanımlamıştır: “Devamlı olarak yaşanılan yer dışına, tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlence, kültür ve benzeri ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketine turizm denir.” Kurumsal tanımlara örnek olarak ise, turizmin bilimsel açıdan tanımını yapan AIEST (Association Internationale D’Experts Scientifiques Du Tourisme)’in tanımı verilebilir. Bu tanıma göre; “Turizm, yabancıların geçici veya devamlı asli kazanç elde etme faaliyeti için yerleşmeye dönüşmemek koşuluyla gerçekleştirdikleri seyahat ve konaklamalarından doğan ilişkilerin ve olayların tümüdür.” (Tunç ve Saç, 1998:14).

Tanımlarda da görüleceği üzere turizmin tanımlanması konusunda iki temel faktör öne çıkmaktadır. Bu faktörlerden ilki dinamik bir unsur olarak kabul edilen seyahattir. Ancak insanların yaptıkları tüm seyahatleri turizm olayının içinde değerlendirmek doğru değildir. Bir seyahatin turizm olgusu içinde değerlendirilmesi o seyahatin amacı ile ilgilidir, ayrıca seyahate başlanılan yere geri dönülmesi de seyahatin turizm olgusu içinde değerlendirilmesinde bir diğer önemli bir unsurdur. Turizmin tanımlanmasında öne çıkan ikinci faktör ise, konaklamadır. Konaklama, yabancıların bir yerlere yaptıkları seyahatlerde devamlı kalma durumu ve para kazanma amacı olmaksızın yapılan konaklamalardan doğan ilişkiler bütünü olarak algılanılabilir (Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:18). Buradan hareketle turizmi kısaca, “insanların sürekli yaşadıkları yerlerin dışına, para kazanma amacı olmaksızın, belirli bir süre konaklamak şartıyla yaptıkları seyahatler ve bu seyahatler sonucunda oluşan sosyal ve ekonomik bir olgu” olarak tanımlamak mümkündür.

I.1.1. Turizmin Tarihi Gelişimi

İnsanların İlk çağlardan itibaren çeşitli nedenlerle turizm hareketlerine katıldıkları bilinmektedir. Ancak, özellikle endüstri devrimi ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında, ulaşım ve iletişimdeki gelişmelerin (havayolu ulaşımı, radyo, televizyon, gazete vb. gelişmeler) çok ileri düzeylere ulaşması, kişi başına düşen milli gelirin ve dolayısıyla da yaşam standartlarının yükselmesi, insanların kullanabilecekleri boş zamanlarının çoğalması ve insanlarda tatil yapma anlayışının gelişmesi turizme, daha önceki dönemlerde insanların ticari, dini, sağlık ve askeri amaçlarla yaptıkları seyahatlerden çok farklı bir şekil ve anlam yüklemiştir (Ertin, 1998:201; Gülbahar,

2009:152; Mikdat, 2003:1). Öyle ki, endüstri devrimine değin din, ticaret, sağlık ve bazen de macera gibi etkenlerin etkisiyle gelişen turizm, endüstri devrimi ile günümüzdeki gelişme düzeyine kavuşma yönünde ivme kazanmış ve çağdaş turizmin ortaya çıkmasını sağlayan gelişmeler, bu dönem sonrasında oluşmaya başlamıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:31-33).

Sonuç olarak endüstri devrimi öncesinde Sümerler, Fenikeliler ve Mısırlılarla başlayan ve özellikle Romalıların ilk düzenli yolları ve ulaşım araçlarını kullanıma sokmasıyla önemli bir aşama kaydeden turizm olgusunun (Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:31-33; Ertin, 1998:200), endüstri devrimi sonrasında sanayinin gelişmesiyle birlikte elde edilen olanaklarla (ulaşım, iletişim, refah artışı vb.) bugünkü çağdaş anlamdaki yapısına kavuşmasına alt yapısı hazırlanmış ve II.Dünya Savaşı ile de turizm alanındaki gelişmeler hız kazanmıştır.

I.1.1.1. Türkiye’de Turizmin Tarihi Gelişimi

Türkiye’ye coğrafi konumundan dolayı çok eski tarihlerden itibaren çeşitli nedenlerle seyahatler düzenlenmiştir. Anadolu Selçuklu devletinde bu seyahatlere katılanlara hizmet vermek amacıyla kurulan ve daha sonra Osmanlı İmparatorluğu zamanında da kullanılan han ve kervansaraylar, Anadolu’da turizm faaliyetlerinin gelişmesine çok önemli bir katkı sağlamıştır (Ertin, 1998:201). Türkiye’de gerçekleştirilen ilk turistik faaliyetler konusunda ise alan yazında farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin Kozak, Kozak ve Kozak’a (2001:105-106) göre; Türkiye’deki ilk turistik faaliyetler Türkiye’ye ilk buharlı gemilerin getirilmesi ile başlamıştır. Buna göre; II. Mahmut

döneminde “Kırlangıç” isimli buharlı geminin alımıyla başlayan deniz taşımacılığı, 1829 yılında Tersane-i Amire tarafından alınan Kebir (büyük) ve Sagir (küçük) buharlı gemilerin alınmasıyla gelişmeye devam etmiştir. Bu da Türkiye’de turizm faaliyetlerinin başlangıcı olmuştur. Ancak, Oktayer, Susam ve Çak’a göre (2007:39-40), 1846’da Aya İri Kilisesinin askeri müzeye dönüştürülmesi ve Ertin’e (1998:201) göre ise, 1863’te Sergi-i Umum-i Osmani adlı ulusal bir fuarın açılması ilk turistik faaliyetler olarak kabul görmüştür. Buna göre söz konusu bu müze ve fuarı görmek üzere yurt içinden ve yurt dışından ziyaretçiler gelmiş ve böylelikle de Türkiye’de ilk turistik faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

1870’de İstanbul’u Paris’e bağlayan Şark demiryolunun açılışı ve Orient Express’in 1883’te İstanbul’a ilk seferini yapması, Türkiye’deki ilk otellerin açılışını da teşvik etmiş olması bakımından, Türkiye’deki turizm faaliyetlerinin gelişmesinde önemli adımlar olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda bugün de halen faaliyette olan ve Türkiye’nin modern anlamdaki ilk oteli olarak kabul edilen Pera Palas Otelin 1892 yılında İstanbul’da faaliyete geçmiş olması bu gelişmeler sayesinde olmuştur. (Ertin, 1998:201; Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:105).

Türk turizminin yasalarla çevrelenmiş yapısının ilk temelleri ise, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1890 yılında “Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Tatbikat Edilecek 190 Sayılı Nizamname”nin tercümanlık ve rehberlik alanında düzenlemeler sağlaması amacıyla çıkarılmasıyla atılmıştır. Ancak yasal anlamdaki en önemli gelişmelerin yaşanması cumhuriyetin ilanından sonraki döneme rastlamıştır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:106; Oktayer, Susam ve Çak, 2007:40; Yağcı, 2003:17). Bu bağlamda turizm ile ilgili ilk kamu örgütlenmesini sağlayan 1934 tarihli, 2450 sayılı

“İktisat Vekaleti Teşkilat ve Vazifeleri Kanunu” ile turizm işleri, İktisat Vekaleti Dış Ticaret Dairesi’ne bağlı çalışacak “Türk Ofisi”ne bırakılmıştır (Yağcı, 2003:17). Bundan sonraki dönemde turizmin geliştirilmesi amacıyla çıkarılan ilk yasal düzenleme 1950 tarihli “5647 Sayılı Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu” dur. Bu kanun ile hangi işletmelerin “Turizm Müesseseleri” sayılacakları ve teşviklerden hangi koşullarda yararlanabilecekleri belirlenmiş; ayrıca yine bu kanunla gerekli şartları yerine getiren işletmelere aktarılmak üzere bir “Turizm Kredisi Fonu” da oluşturulmuştur. Bu yasanın yürürlüğe girmesinden 3 yıl sonra turizm yatırımlarını teşvik etmek amacıyla ikinci bir teşvik kanunu çıkarılmıştır. 1953 yılında çıkarılan “6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu” adlı bu kanunun getirdiği en önemli teşvik ise, turizm yatırımcılarının on yıl süreyle vergi indiriminden yararlanmalarının sağlanmasıdır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:109-110).

I.1.1.1.1. 1980-1990 Arası Türk Turizmi

Cumhuriyetin ilk yıllarıyla beraber çeşitli cemiyetlerin kurulması (1923 “Türk Seyyahin Cemiyeti”, 1925 “Türkiye Tayyare Cemiyeti”, 1933 “Otelciler ve Hancılar Cemiyeti” vb.), çeşitli teşvik kanunlarının çıkarılması (1950 “5647 Sayılı Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu”, 1953 “6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu”) ve 1940’lı yıllarda kurulan ve çeşitli isimlerle anıldıktan sonra “Basın- Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü” adı altında faaliyet gösteren bugünkü “Kültür ve Turizm Bakanlığı” gibi kamusal örgütlerin kurulmasıyla hatırı sayılır gelişmeler kaydeden Türk turizminin asıl öneminin kavranması ise, Türkiye’de ekonomi politikalarının geniş perspektifle tartışılmaya başlandığı 1960’lı yıllara rastlamaktadır. Bu bağlamda bu tarihlerde turizm

sektörü, beş yıllık kalkınma planlarına dahil edilen ve üzerinde önemle durulan önemli bir sektör haline gelmiştir. Ancak turizm sektöründeki en büyük gelişmelerin yaşanması ise 1980’li yıllarda olmuştur (Çımat ve Bahar, 2003:3; Gülbahar, 2009:153; Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004:91-92; Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:109-117). Bu bağlamda 1980’li yıllara kadar geçen süreyi devletin turizmin gelişimi için şartları oluşturup öncülük ettiği dönem, 1980 sonrasında ise, (özellikle 1983 yılı itibariyle) “serbestleşme” dönemi olarak değerlendirmek mümkündür (Gülbahar, 2009:153).

1980 itibariyle gerçekleşen en önemli olaylar, 24 Ocak 1980 Kararları (Ekonomik İstikrar Tedbirleri) ile Türk Lirasının devalüe edilmesi, yabancı sermayenin teşviki, döviz alış ve satışının serbestleşmesi, yurt dışına turistik çıkışların serbest bırakılması ve 16 Mart 1982 tarihli “Turizmi Teşvik Kanunu”nun çıkarılmasıdır. (Öztaş ve Karabulut, 2006:10-11). Turizmi Teşvik Kanunu ile turizm sektörüne kredi ve yatırım kolaylıkları, finansman fonu istisnası, bina inşaat istisnası, vergi-resim-harç istisnaları, teşvik primi, haberleşme kolaylıkları, yabancı personel çalıştırılması ile ilgili kolaylıklar; KDV erteleme, çeşitli hizmetlerin öncelikli tahsisi ve tarife indirimleri (elektrik, havagazı, su vb.) gibi teşvikler getirilmiştir (www.kultur.gov.tr). Bu sağlanan teşvikler sayesinde önemli atılımlar kaydeden Türkiye turizminin 1980-1990 arasında kaydettiği gelişim ile ilgili tesis sayısı, yatak sayısı, turist sayısı, turizm gelirleri ve turizm gelirlerinin GSMH içindeki payı tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: 1980-1990 Yılları Arası Rakamlarla Türk Turizmi

Yıllar	Tesis sayısı	% Değişim	Yatak sayısı	% Değişim	Turist sayısı	% Değişim	Turizm geliri (Milyon\$)	% Değişim	Turizm gelirinin GSMH içindeki payı
1980	778	-----	82332	-----	1.288.060	-----	326.654	-----	0,6
1981	807	3,7	88533	7,5	1.405.311	9,1	381.268	16,7	0,8
1982	908	12,5	98704	11,4	1.391.717	-0,9	370.320	-2,8	0,7
1983	987	8,7	109359	10,7	1.625.099	16,7	411.088	11	0,8
1984	1054	6,7	121881	11,4	2.117.094	30,2	840.000	104	1,7
1985	1190	12,9	157516	29,2	2.614.924	23,5	1.482.000	76,4	2,8
1986	1369	15	193512	22,8	2.391.085	-8,5	1.215.000	-18	2,1
1987	1726	26	260000	34,3	2.855.546	19,4	1.721.117	41,6	2,0
1988	2225	28,9	340751	31	4.172.727	46,1	2.355.295	36,8	2,6
1989	2764	24,2	434982	27,6	4.459.151	6,8	2.556.529	8,5	2,4
1990	3181	15,08	498742	14,6	5.389.308	20,8	3.225.000	26,1	2,1

Kaynak: www.tursab.org.tr , www.tuik.gov.tr ve www.kultur.gov.tr

Dördüncü beş yıllık kalkınma planının (1979-1983) organize turizm bölgelerinin geliştirilmesi ve yabancı sermaye yatırımlarının özendirilmesi gibi hedefleriyle başlayan; beşinci beş yıllık kalkınma planının (1985-1989) Türkiye'nin doğal, tarihi, kültürel varlıklarının turizm amacıyla değerlendirilmesi hedefleriyle devam eden (Dpt, 1979:431-432; Dpt, 1985:120) 1980 sonrası Türkiye'de turizm, tablo 1'de de görüleceği üzere hızla gelişen bir sektör olmuştur. Bu gelişme özellikle 1982 yılında Turizmi Teşvik Kanununun çıkmasıyla kendini göstermiştir. Kanunun yeni yürürlüğe girdiği 1982 yılında konaklama tesisi sayısı bir önceki yıla %12,5'lik bir artışla 908 ulaşmış ancak bu artış turist sayısına ve turizm gelirine yansımamıştır. Öyle ki 1982 yılında turist sayısı bir önceki yıla göre %0,9 azalmış ve 1981'de 1.405.311 kişi iken 1.391.717 kişi olmuş; turizm geliri ise, %2,8 azalmış ve bir önceki yılda 381.268.000 dolar olan turizm geliri 370.320.000 dolar olmuştur. Ancak kanunun sağladığı olanakların kullanımının genişlemesiyle birlikte tesis sayısı 1983'te 1982'ye göre %8,7'lik bir artışla 987'ye, 1984'te de 1983'e göre % 6,7'lik bir artışla 1054'e yükselmiştir. Aynı zamanda 1983 yılında turizm gelirleri de 1982'ye göre %11'lik bir artışla 411.088.000 dolara, 1984

yılında da 1983'e göre %104'lük bir artışla 840.000.000 dolara ulaşmıştır. Bu artış oranı ayrıca 1980-1990 arası turizm gelirlerindeki artış oranları içinde en yüksek olanıdır. Turizm gelirindeki bu artışın en önemli nedenleri ise, 1983 ve 1984'teki turist sayısında yaşanan artışlar olarak gösterilebilir. Öyle ki turist sayıları 1983 ve 1984'te sırasıyla, %16,7 ve %30,2'lik artışlarla önce 1.625.099'a daha sonra da 2.117.094'e yükselmiştir. Daha sonraki dönemde ise, 1985 yılında turizm gelirleri ilk defa 1 milyar doların üzerine çıkmış ve 1.482.000.000 dolar olmuş, 1990 yılında ise 3.225.000.000 dolar olmuştur. Bu rakamın 1980 yılında 326.654.000 dolar olduğu düşünüldüğünde on yıl içinde kaydedilen mesafenin önemi daha iyi kavranacaktır. Ayrıca 1980'de 778 olan tesis sayısının 1990'ta 3181'e ve ülkeyi ziyaret eden turist sayısının 1.288.060'tan 5.389.308'e yükselmesi de bu dönemin Türk turizmi açısından nasıl bir yükselme dönemi olduğunu göstermektedir. Ancak, Türk turizminin yükselme dönemi içinde bazı olumsuz gelişmeler de yaşanmıştır.

1980'lerin sonlarına doğru Türkiye, sosyal, ekonomik ve teknolojik bakımdan yeterli bir altyapıya sahip olmamasına rağmen, oldukça önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Bozulmamış doğal ve tarihi güzellikleri, temiz sahilleri ve düşük fiyatlı tatil olanaklarıyla kitle turizmine ve paket turların düzenlenmesine uygun bir turistik yer olarak tanıtılan ülkemizde yabancı yatırımlar da yoğun olarak özendirilmiştir. Ancak bu dönemin önemli gelişmeleri arasında sayılan turist sayısında elde edilen hızlı yükseliş dolayısıyla, ön araştırma ve planlama yapılmadan konaklama işletmeleri ve destek üniteleri ardı ardına hızlı bir şekilde hizmete sunulmuş ve Türkiye'de bozuk planlı, düşük kaliteli turizm mekanları sektöre kazandırılmıştır (Cooper ve Özdil, 1992:377-379). Bu da bu dönemin sonunda yaşanan olumsuzluklar arasında sayılabilmektedir.

I.1.1.1.2. 1991-2000 Arası Türk Turizmi

1990'lı yıllara gelindiğinde Türkiye'de Altıncı ve Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planları dönemlerine de gelinmiş olmaktadır. Altıncı Plan kapsamında (1990-1994), Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesi amacıyla gerekli teşviklerin uygulanması, eğitilmiş personel açığının kapatılması, turizm alt yapı ve üst yapı kalitesinin artırılması, tarihi ve fiziksel çevrenin korunmasına özen gösterilmesi, seyahat acentelerinin teşvik edilmesi, turizm mevsimini uzatmayı amaçlayan önlemlerin alınması amaçlanırken; yedinci planda ise turizmin çeşitlendirilmesi ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi amaçları ön plana çıkmıştır. Ayrıca yedinci planda dikkat çeken en önemli hususlardan biri de turizm sektörü ile ilgili politikalar. Yedinci planda artık Türkiye'nin yatak kapasitesini artırılmasına yönelik politikalar geride bırakılmış ve turizm politikaları makro düzeyde ele alınmış, turizmin yatak kapasitesi dışındaki sorunlarına da çözüm aranmaya yönelinmiştir (Oktayer, Susam ve Çak, 2007:47). 1991-2000 yılları arasında yaşanan sayısal gelişmeler ise, tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: 1991-2000 Yılları Arası Rakamlarla Türk Turizmi

Yıllar	Tesis sayısı	% Değişim	Yatak sayısı	% Değişim	Turist sayısı	% Değişim	Turizm geliri (Milyar \$)	% Değişim	Turizm gelirinin GSMH içindeki payı
1991	3391	6,6	532389	6,7	5.517.897	2,3	2.654.000	-17,7	1,8
1992	3436	1,3	529079	-0,6	7.076.096	28,2	3.639.000	37,1	2,3
1993	3369	-1,9	511275	-3,3	6.500.638	-8,1	3.959.000	8,7	2,2
1994	3307	-1,8	505528	-1,1	6.670.618	2,6	4.321.000	9,1	3,3
1995	3127	-5,4	488946	-3,2	7.726.886	15,8	4.957.000	14,7	2,9
1996	3175	1,5	504155	3,1	8.614.085	11,4	5.650.000	13,9	3,2
1997	3335	5	549930	9	9.689.004	12,4	7.008.000	24	4,2
1998	3319	-0,4	563340	2,4	9.752.697	0,6	7.177.000	2,4	3,8
1999	3218	-3,4	564856	0,2	7.485.308	-23,2	5.193.000	-27,6	2,8
2000	3124	-2,9	568962	0,7	10.428.153	39,3	7.636.000	47	3,8

Kaynak: www.tursab.org.tr , www.tuik.gov.tr ve www.kultur.gov.tr

Tabloda 1990'dan 1991'e gelindiğinde tesis sayısında, yatak sayısında ve turist sayısında yaşanan artışlara rağmen turizm gelirlerinde meydana gelen %17,7'lik düşüş dikkat çekmektedir. Ancak, böylesine bir düşüşün yaşandığı yılı takip eden 1992'de %37,1'lik bir artış yaşanmış ve turizm gelirleri 3.639.000.000 dolara ulaşmıştır. Görüldüğü gibi 1990'lı yılların başında Türk turizminde önemli dalgalanmalar yaşanmıştır. Tabloda dikkat çeken noktalardan biri de tesis sayılarında gerçekleşen değişimlerdir. Tesis sayılarında 1992 yılından sonra gerçekleşen (1996 ve 1997 yılları hariç) azalmalar dikkat çekmektedir. 1980'lerde hızla gerçekleştirilen turizm yatırımlarının 1990'lı yıllarda durma noktasına gelmesi ve hatta bazı yıllarda kapanan tesislerin de olması dikkat çekmektedir. Ancak tesisler ve yatak kapasitesi konularında yaşanan sorunların turist sayısı ve turizm gelirlerine yansımaması yedinci plan kapsamında hedeflenen niceliksel gelişme yerine niteliksel gelişmenin gerçekleşmekte olduğu fikrini öne çıkarmaktadır.

Sonuç olarak 1991'de 3391 olan tesis sayısının 2000 yılında 3124'e düşmesine rağmen, 1991'de 2.654.000.000 dolar olan turizm gelirlerinin 2000 yılında 7.636.000.000 dolara yükselmesini, turist sayısının 1991'e göre %88,6 artışla 10.412.153'e ulaşmasına bağlamak olasıdır. Ayrıca 1999 yılında gerçekleşen %33,3'lük turizm geliri azalışının nedeninin de %23,2'lik turist sayısındaki düşüş olması muhtemeldir ve yaşanan bu küçülmenin nedeni ise, 1999 yılında İstanbul'da yaşanan deprem felaketi ve 1990'lı yılların sonlarında artan terörist saldırılar olabilir. Turizmde 1990'ların sonunda çeşitli nedenlerle yaşadığı bu daralmayı 2000 yılında turizm gelirini %46,7'lik bir artışla 7.636.000.000 dolara yükselterek aşan Türkiye, 2000'li yıllara yine turizm gelirinin GSMH içindeki payını 3,8'e çıkararak girmiştir.

I.1.1.1.3. 2001-2009 Yıllarında Türk Turizmi

2000’li yıllara gelindiğinde Türkiye temiz Akdeniz ve Ege sahilleriyle ön plana çıkarken, yatırımların da hala sahil turizmine yönelik yapıldığı görülmüştür (Gülbahar, 2009:157). Ancak Sekizinci Kalkınma Planı Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu’na göre, dünya turizminde artık eğilimler değişmiş ve deniz-güneş-kum turizmi ile birlikte, kültür, sağlık, kongre, yatçılık ve eğlence ağırlıklı turizm çeşitlerine de talep artmaya başlamıştır. Aynı şekilde turist yapısı da değişmeye başlamış, zaman ve parası fazla olan, zor tatmin olan, meraklı, bilinçli ve seçici turistler daha fazla ön plana çıkmaya başlamıştır. Raporu göre; Türk turizminin de, dünya turizminde meydana gelen bu değişimlere adapte edilebilmesi için bazı faaliyetlere öncelik verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle değişen tüketici tercihlerinin dikkate alınmasına, turizmin tüm yıla yayılmasının sağlanmasına ve turizmin çeşitlendirilmesine öncelik verilmiş (Dpt, 2001:3-6) ve bu doğrultuda, kış, sağlık ve yat turizmi gibi alanlara yatırımların yönlendirilmesi çalışmalarına devam edilmiş ve bu yatırımların tarihi ve doğal çevreye zarar vermeden gerçekleşmesine yönelik politikalar planda yer almıştır (Dpt, 2006:9-11). 2001-2009 yılları arasında Türkiye’de gerçekleşen somut gelişmelere ise, tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3: 2001-2009 Yılları Arası Rakamlarla Türk Turizmi

Yıllar	Tesis sayısı	% Değişim	Yatak sayısı	% Değişim	Turist sayısı	% Değişim	Turizm geliri (Milyar \$)	% Değişim	Turizm gelirinin GSMH içindeki payı
2001	3235	3,5	597866	5,0	11 276 532	8,1	10 .067.155	31,8	6,9
2002	3262	0,8	619024	3,5	12 921 981	14,5	11.900.925	18,2	6,6
2003	3370	3,3	663300	7,1	13 701 418	6,0	13.203.144	10,9	5,5
2004	3508	4,0	713714	7,6	17 202 996	25,5	15.887.699	20,3	5,3
2005	3451	-1,6	761585	6,7	20 522 621	19,2	18.153.504	14,2	5,0
2006	3344	-31	783319	2,8	19 275 948	-6,0	16.850.947	-7,1	4,2
2007	3219	-3,7	786453	0,4	23 017 081	19,4	18.487.008	9,7	2,8
2008	3338	3,6	825757	4,9	26 431 124	14,8	21.950.807	18,7	3,0
2009	*		*		27 347 977	3,4	21.249.337	-3,1	3,4

Kaynak: www.tursab.org.tr , www.tuik.gov.tr ve www.kultur.gov.tr

* Bu verilere ulaşılamamıştır.

Tabloda da görüldüğü gibi 2000’li yıllarda Türkiye’de tesis sayısı bakımından önemli gelişmeler yaşanmamıştır. Hatta bazı yıllarda (2005, 2006, 2007) tesis sayısında yaşanan düşüşler bazı işletmelerin bu dönemde kapandığını işaret etmektedir. Ancak aynı dönemlerde yatak sayılarındaki değişimler dikkate alındığında, tesis sayısındaki azalmaların yatak sayısına yansımadağını görmekteyiz. Bu durumu, aynı dönem içinde bazı işletmelerin kapandığı ve bazı işletmelerin de yatak kapasitesini arttırdığı yada kapanan işletmelerin yerine daha fazla yatak kapasiteli büyük işletmelerin açıldığı şeklinde yorumlamak olasıdır. 2000’li yıllarda turist sayısında ise 2006 yılı hariç sürekli artış görülmektedir. Bu artış her ne kadar artan oranlarda olmayıp dalgalanma gösterse de 2001 yılında 11.276.532 olan turist sayısı 2009 yılına gelindiğinde 2001’e göre % 142’lik bir artışla 27.347.977’e ulaşmıştır. Bu rakam bugüne kadar Türkiye’de ulaşılmış en fazla turist sayısını da ifade etmektedir. Turist sayısında yaşanan önemli olumlu gelişmeler elde edilen turizm gelirlerinde de yaşanmıştır. Bu dönemde. 2001 yılında 10.067.155.000 dolar olan turizm geliri 2009 yılında tam %111’lik bir artışla 21.249.337.000’ye yükselmiştir.

Sonuç olarak Türkiye’de turizm sektöründe 2009 yılına gelindiğinde turizm gelirleri açısından önemli gelişmeler yaşanmış olmasına rağmen, turizm çeşitlendirmesi ve turizmin tüm yıla yayılması gibi hedeflere tam olarak ulaşılmadığı görülmektedir. Öyle ki 2007-2013 yılları arasını kapsayan dokuzuncu kalkınma planında da turizmde halen çeşitlendirme ve turizmi tüm yıla yayma hedefleri öne çıkmaktadır (Dpt, 2006: 82). Önümüzdeki yıllarda bu raporlardaki hedeflere ulaşılması için yapılacak çalışmalar özellikle turizmde yaşanan mevsimsel işçilik sorunun çözümünde önemli rol oynayacaktır. Ayrıca tarihi ve doğal güzellikler açısından oldukça zengin olan ülkemizin halen sadece sahil turizmi ile öne çıkmasının da önüne geçilmiş olunacaktır.

I.1.2. Turizmin Ülke Ekonomileri Açısından Önemi

Turizm, her ne kadar sosyal ve kültürel boyutları da olan bir olgu olsa da en fazla ekonomik yönüyle ele alınan bir faaliyettir (Olalı ve Timur, 1988:12; Toskay, 1989:32). Turizmin özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri üzerindeki olumlu etkileri, bu sektörün ekonomik yönünü daha da ön plana çıkarmaktadır. Ülke ekonomilerinin karşılaştığı ulusal ve uluslararası ekonomik sorunların çözümünde ve darboğazların aşılmasında turizm, oldukça önemli ekonomik bir faaliyettir (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004:89; Tavmergen, 1998:54).

Turizm gün geçtikçe büyüyen, gelişen, globalleşen bir sektördür. Bu yüzden turizmin bir ülkeye kazandırdığı ekonomik yararların önemi tartışılmaz bir gerçektir. Gerek insanlara iş olanağı sağlaması, gerekse millî gelire ve ödemeler dengesine katkıda bulunması nedeniyle turizm, her ülke için vazgeçilmez ekonomik bir kaynaktır

(www.meb.gov.tr). Bu bağlamda turizmin ülke ekonomilerine en önemli etkilerinden olan ödemeler dengesi, gelir ve istihdam etkisi aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

I.1.2.1. Turizmin Ödemeler Dengesi Üzerindeki Etkisi

Bir ülkenin başka ülkelerle yapmış olduğu ekonomik amaçlı her türlü alışverişini ve bir bakıma ülkenin ekonomik başarısını da gösteren; dolayısıyla da bugün bütün ülkelerin üzerinde önemle durduğu ödemeler dengesi kavramı, ülkeler açısından ekonomik anlamda hayati öneme sahip olan bir kavramdır (İçöz ve Kozak, 1998:186). Ülke ekonomileri açısından böylesine önemli olan ödemeler dengesi, belli bir dönemde (genellikle bir yıl) bir ülkenin tüm yabancı ülkelerle olan ekonomik amaçlı ilişkilerini gösteren bir tablodur. Belirli bir sisteme göre tutulan kayıtlarla düzenlenen bu tablo, belli bir dönemde, bir ülkede yaşayan kişi ve kurumların diğer bir ülkeye yaptıkları her türlü ödemelerle, o ülkeden yapılan ödemeleri, ülkeler arası her türlü ekonomik faaliyetleri, dışalım ve dışsatım nedeniyle oluşan her türlü borç ve alacakları gösterir. Diğer bir ifadeyle, bir ülkenin ödemeler bilançosu; o ülkenin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği bütün ekonomik faaliyetlerine ilişkin bilanço şeklindeki istatistiksel kayıtları ifade eder (Olahı ve Timur, 1988:13).

Turizm açısından ödemeler dengesi ise, turizm yoluyla oluşan döviz hareketlerinin genel ödemeler dengesi içindeki yeriyle ilgilidir. Döviz hareketleri, turist gönderen ülkenin döviz talebini, turist kabul eden ülkenin de döviz arzını arttırdığı için ülkelerin ödemeler dengesini de etkilemektedir. Bu özelliği ile turizm gelirleri, döviz

girdisi sağlayamayan ve ödemeler dengesi açık veren ülkeler için oldukça önemli bir döviz kaynağıdır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004:).

Turizm, sadece ödemeler dengesi açık veren ülkelerin değil, ödemeler dengesi fazla veren ülkelerin de üzerinde önemle durduğu bir sektördür. Ödemeler dengesi açık veren ülkelerin turizme önem vermesinin sebebi, turizm gelirleriyle oluşan döviz kaynağının bu açığı kapatmak için kullanılabilmesi iken; ödemeler dengesi fazla veren ülkelerin turizme önem vermesinin sebebi ise, bu fazlalığın enflasyon etkisinin olmamasıdır. Ayrıca enflasyona neden olmayan bu fazla sayesinde ülkeler kendi vatandaşlarının uluslararası turizme katılmalarını da teşvik etmektedirler (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008:352-353).

I.1.2.2. Turizmin Gelir Etkisi

Turistlerin tatilleri boyunca yaptıkları harcamalar ve söz konusu turistlerin memnuniyetleri için yapılan her tür yatırım ve diğer harcamalar ve bu harcamalardan doğan vergi nedeniyle ekonomide kimi bireyler, işletmeler ve devlet gelir elde edecektir. Bu gelirleri elde edenler kendi ihtiyaçları doğrultusunda tekrar harcayarak başkalarının da gelir elde etmelerini sağlayacaklardır. Bu süreç (gelir yaratma süreci) dolaşımda olan paranın dış alım yada tasarruf nedeniyle ekonomiden çıkışına kadar devam eder. Aktif dış turistlerin ülkeye soktukları para, o ülke ekonomisi açısından bir tür nakit enjeksiyonu olarak gelir yaratırken, aynı zamanda bu turistlerin mal ve hizmetlere yaptıkları harcamalarla görünmeyen ihracata neden olmaları da ülkeye kaynak transferi olarak düşünülebilir. Gelişmekte olan ülkelerin turizmi ekonomik kalkınma aracı olarak

kullanmak isteme nedenlerinden birisi de turizmin görünmeyen ihracat olarak söz konusu ülkeler için önemli miktarda gelir yaratmasıdır (Unur, 2000:2). Ayrıca turizm sektörü diğer birçok sektörle yakın ilişki içerisinde olduğundan, turizm gelirleri diğer birçok mal ve hizmetlerin tüketimine ve ihracatına da olanak sağlamaktadır. Yani turist bir ülkeye geldiğinde, o ülkede yaptığı her harcama sadece turizm sektörüne değil, turistin harcama yaptığı diğer sektörlerde de gelir sağlamaktadır (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004:90). Yine artan turizm talebini karşılamak amacıyla yapılan turizm yatırımları, hem turizm sektörünün hem de turizm sektörünü besleyen diğer sektörlerdeki üretim faaliyetlerinin gelirlerinin artmasına da katkı sağlar (Kızılgöl ve Erbaykal, 2008:353). Örneğin İçöz ve Kozak (1998:237-240), turizm gelirlerinin bir ülke ekonomisinde tarım, sanayi ve hizmetler sektörü üzerinde önemli etkilerinin bulunduğunu bildirmişlerdir.

I.1.2.3. Turizmin İstihdam Artışı Etkisi

Turizm sektörünün emek yoğun, otomasyon olanaklarının kısıtlı ve bir çok sektörle ilişki içerisinde olması nedeniyle önemli miktarda doğrudan ve dolaylı istihdam yaratmasına neden olmaktadır. Bu nedenle de işsizlik sorunu olan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler turizmi bu sorunun çözümünde anahtar sektörlerden birisi olarak görmektedirler. Nitekim DİE 2001 verilerine göre turizm sektörü, 1.007.793 kişisi doğrudan ve 1.511.689 kişisi ise dolaylı olmak üzere toplam 2.519.482 kişinin istihdam edilmesine neden olmaktadır. Bu rakam Türk ekonomisinin yarattığı toplam istidamın % 12,76'sını oluşturmaktadır (TURSAB, 2010).Yukarıda verilen rakamlar turizm sektörünün Türkiye gibi ülkelerde işsizlik sorununun çözümüne çok önemli bir katkısının olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

I.2. Eğitim Kavramı

İnsanın yeryüzündeki macerasının başlamasıyla birlikte çağlar içinde onun eğitimi konusunda da çok söz söylenmiş ve yazılmıştır. Tarihi süreç içinde çeşitli dinler, ideolojiler, felsefe ve düşünce akımları ile filozoflar, eğitim hakkında da bir takım görüşler ortaya koymuşlardır. Değişen dünyada ve toplumda, insanın da sürekli değiştiği düşünülürse, insan ve onun eğitimi konusunda süregelen tartışmalar doğal karşılanabilir. İşte eğitim, bir bakıma bu sürekli değişme süreci içinde insana yapılan bir yardım olarak görülebilir. Bu yardımın temel amacı, insanı bulunduğu noktadan daha farklı, daha iyi bir konuma taşımaktır (Şişman, 2009:3). Eğitim, ayrıca insanı diğer canlılardan ayıran en temel süreçlerden biridir. Toplumsal bir varlık olan ve doğuştan bazı yeterliliklere sahip olarak dünyaya gelen insanın, bulunduğu topluma uyum sağlaması için ve hatta hayatını sürdürebilmesi için gerekli bilgi ve beceriyi eğitim yoluyla kazandığı bilinmektedir (Oktay, 2007:2).

I.2.1. Eğitimin tanımı

Eğitim kavramı kelime anlamı olarak ele alındığında, Türkiye Türkçesine Cumhuriyet'ten sonra girdiği görülmektedir. Daha önceleri Türkçede eğitim yerine, terbiye sözcüğü kullanılmaktaydı. Terbiye, Arapça kökenli bir sözcük olup Türkçede, artmak, düzeltmek, ıslah etmek, çocuk yetiştirmek gibi anlamlara gelmektedir. Bugün ise terbiye kelimesi ahlak eğitimi anlamında kullanılmaktadır (Şişman, 2009:3; Çelikkaya, 1999:19-20).

Sözlükte, “kültürün genç kuşaklara aktarılması süreci”, “bireye kendi yaşantıları yoluyla istenen davranışları kazandırma süreci”, “bireyleri toplumdaki yarınki rollerine hazırlama süreci” gibi tanımları bulunan (Balcı, 2005:45) eğitim kavramını Oğuzkan (1993:46) “yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinlikleridir.” şeklinde tanımlamaktadır. Kılbaş Köktaş (2007:10) ise eğitimi, “bireyin, yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamı” olarak tanımlamıştır.

Eğitim konusunda filozofların da farklı tanımlamaları bulunmaktadır. Örneğin Aristo, eğitimi bireyin ahlaki davranışlar kazanma aracı olarak görürken Çiçero, insan zihninin disipline edilmesi; Descartes, akli doğru kullanmasını öğrenmek; Rousseau, doğuştan insanda bulunmayan ve yetişkinler tarafından kazandırılan her şey olarak tanımlamışlardır. Kant da insanın ancak eğitim sayesinde insan olabileceğini ileri sürmüş ve eğitimi, çocuğu saplantı ve dogmalardan arındırıp, kendi özgür iradesini geliştirmek ve ona ahlaksal davranışlar kazandırmak olarak tanımlamıştır. Eflatun’a göre eğitim, insana en iyi olgunluğu vermek, E Durkheim’a göre ise sosyal olmayan nesli sosyalleştirmektir (Şişman, 2009:3; Başaran, 2007:15-16).

I.2.2. Eğitimin amacı

Eğitim sisteminin genel amacı Kılbaş Köktaş (2007:3)’a göre; doğal koşullar altında insanın büyüme ve gelişmesine yardım etmek, sürekli değişen toplum yaşamına sağlıklı uyumunu sağlayacak anlayış, alışkanlık ve becerilerle donatmak olarak

özetlenirken, Helvacı ve Şahin'e (2007:2) göre ise eğitim, "bağımsız bir toplum ve ulusu oluşturacak, bireysel moral düzeyi yüksek, sağlıklı bireylerin yetiştirilmesiyle hem bireysel hem de evrensel bir kültüre sahip, zengin bir toplumu yetiştirmeyi amaçlar."

Oktay (2007:3) ve Şişman (2009:6-10) ise, eğitimin bunların dışında da amaçları olduğunu bildirmişlerdir. Buna göre eğitimin genel amaçları şöyledir;

- Kişinin kendisini sosyal, psikolojik ve fiziksel yönlerden geliştirmesini sağlamak, başka bir deyişle sahip olduğu potansiyel yeti ve yetenekleri tam olarak geliştirip kullanabilmesini sağlamak,
- Kişinin toplumsal yaşama etkili bir şekilde uyumunu sağlamak, çağdaş uygarlığın değişme, gelişme ve ilerleme gibi değerlerini benimsemesine yardımcı olmak ve dolayısıyla da kişinin içinde yaşadığı ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda kalkınmış, gelişmiş, refah düzeyi ve hayat standardı yüksek insanlardan oluşan bir ülke olabilmesi için ihtiyaç duyulan özelliklere sahip vatandaşları ve insan gücünü yetiştirmek,
- Kişinin sevgi ve hakseverlik duygusuyla, dayanışma ruhu içinde, hoşgörü ve özgür irade sahibi olarak, demokratik ve bağımsız bir şekilde çalışabilme gücü kazanmasını sağlamak,
- Bireyi "yaratıcı" ve "üretici" yaşama hazırlamak ve bu doğrultuda kişinin ve içinde yaşadığı toplumun ekonomik yönden gelişmesi için, kişiye iş yaşamında gerekli bilgi, beceri ve davranışları empoze ederek mesleki yeterlilik kazandırmak,

- Erdemli, girişimci, sağlam karakterli; bir vatandaş ve toplum üyesi olarak hak ve sorumluklarının bilincinde, kişilikler yetiştirmek.

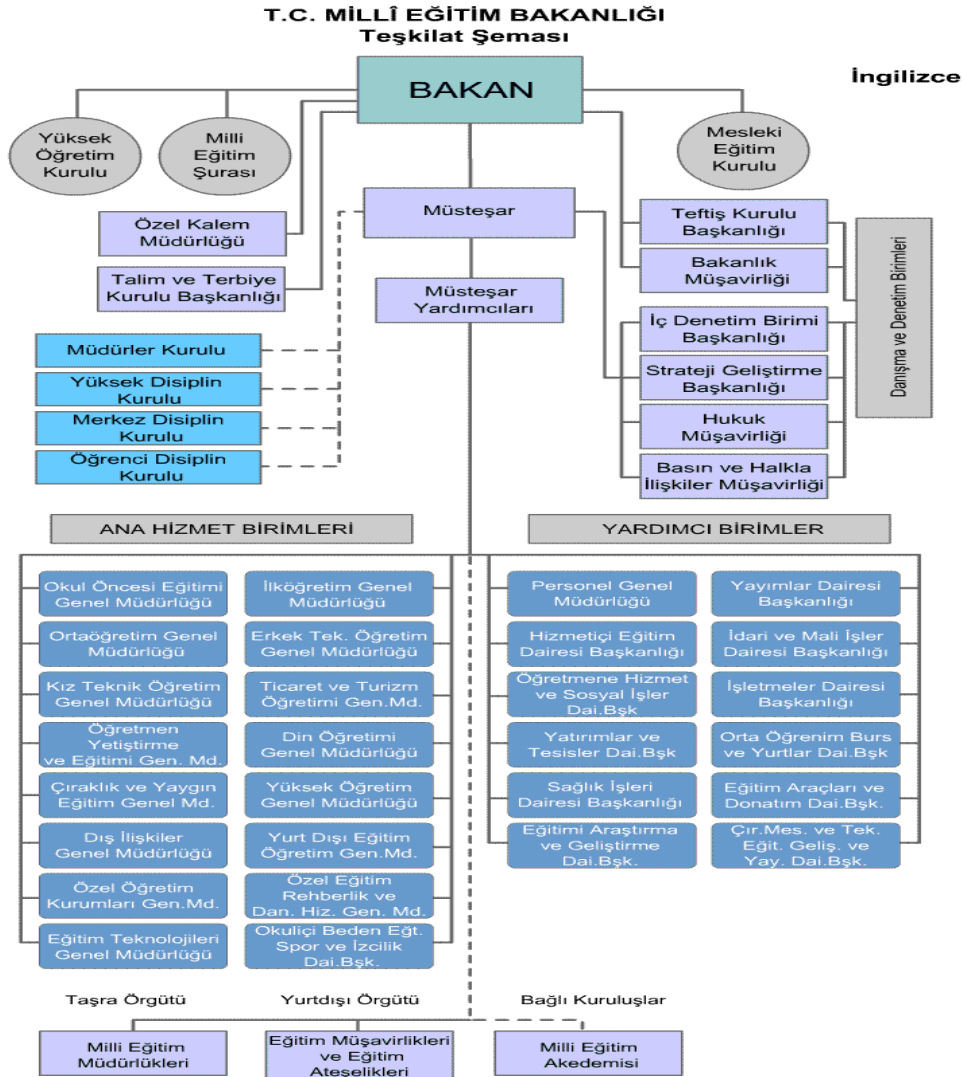
I.2.3. Türkiye’de Eğitim Sistemi

Genel olarak Türk eğitim sistemini, genel yapısı ve yönetim yapısı olarak iki şekilde incelemek mümkündür. Türk eğitiminin genel yapısı, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinden oluşmaktadır. Yönetim yapısı ise, merkez örgütü, taşra örgütü ve yurtdışı örgütünden oluşmaktadır.

I.2.3.1. Türk Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Millî Eğitim Bakanlığı; 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna (madde 3) (1992) göre; Türk eğitim sisteminin yönetim yapısı, üç bölümden meydana gelmektedir. Bunlar, merkez örgütü, taşra örgütü ve yurt dışı örgütüdür. Millî Eğitim Bakanlığı’nın teşkilat şeması tablo 1’de görülmektedir.

Şekil 1: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şeması

Kaynak: <http://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.html> (02.03.2010)

I.2.3.1.1. Merkez Örgütü

Bakanlık merkez örgütü; Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ana Hizmet Birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri ile Yardımcı Birimleri yanı sıra makam onayı ile kurulan; Proje Koordinasyon Merkezi Başkanlığından

oluşmaktadır (3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Madde 4., 1992).

Bakanlık makamı, bakan, müsteşar ve müsteşar yardımcılarında oluşmaktadır. Bakan, bakanlık hizmetlerini mevzuata, hükümetin genel siyasetiyle, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Müsteşar ise, Bakanın yardımcısı ve Bakanlık hizmetlerini Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına, yıllık programlara ve mevzuat hükümlerine uygun olarak Bakan adına düzenler ve yürütür. Müsteşar yardımcısı da, hizmetlerin yürütülmesinde müsteşara yardımcı olmakla görevlidir (3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Madde 5, 6, ve 7., 1992).

Talim ve Terbiye Kurulu başkanlığı, doğrudan bakana bağlı bir karar organıdır ve eğitimle ilgili tüm hususlarda bakana yardımcı olur, görüş bildirir, eğitim sorunlarına yönelik araştırmalar yapar ve yaptırır (Öztürk, 2007:231). Ayrıca başkanlık eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programlarının ve bunları destekleyen ders kitaplarının hazırlanması, geliştirilmesi gibi konulardan da sorumludur (Erden, 2009:122).

Ana Hizmetler Birimi ise örgün ve yaygın eğitim kurumlarının bağlı bulunduğu genel müdürlükler ve daire başkanlıklarını kapsamaktadır. Ana Hizmetler Birimi, okul öncesi öğretim, ilköğretim, ortaöğretim, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim, ticaret ve turizm öğretimi, öğretmen yetiştirme ve eğitimi, din öğretimi, çıraklık ve yaygın eğitim, yüksek öğretim, dış ilişkiler, yurt dışı eğitim öğretim, özel öğretim kurumları, özel eğitim

rehberlik ve danışma hizmetleri, eğitim teknolojileri genel müdürlükleri ile okul içi beden eğitimi, spor izcilik dairesi başkanlığından oluşmaktadır (Okçabol, 2009:203-204).

Danışma ve Denetim Birimleri ise, bakana gerekli konularda yardımcı bilgi üreten ve sunan birimlerdir. Bunlar, yönetsel konularda araştırma, planlama yapmaktan sorumludurlar. Ayrıca, doğrudan ve dolaylı olarak Bakan adına eğitim sisteminin denetimi de yapabilirler. Yardımcı Birimler ise, Bakanlığın tüm personel işlerini yöneten Personel Genel Müdürlüğü ile personelin ve eğitim kurumlarının gelişmesine katkıda bulunan hizmet içi eğitim, idari ve mali işler, öğretmene hizmet ve sosyal işler, işletmeler, yatırımlar ve tesisler, eğitim araştırma ve geliştirme, çıraklık meslek ve teknik eğitimi geliştirme yayın fonu dairesi başkanlıkları ile savunma sekreterliğinden oluşmaktadır (Keskinlikç, 2007:35; Erden, 2009:124; Okçabol, 2009:204).

1.2.3.1.2. Taşra Örgütü

Milli Eğitim Bakanlığının, 81 il ve 924 ilçede taşra örgütlenmesi bulunmaktadır (Erden, 2009:125). Her il ve ilçede Milli Eğitim Müdürlüğü bulunur, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri görev ve hizmetleri yürütürken İl Milli Eğitim Müdürlüklerine karşı sorumludur. İl ve ilçelerin sosyal ve ekonomik gelişme seviyeleri, nüfusları ve öğrenci sayıları dikkate alınarak bu müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve farklı yetkiler de verilebilir. İş durumuna ve ihtiyaca göre Bakanlık ana hizmet birimleri, milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak ayrı il ve ilçe birimleri de kurabilir (3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Madde 53, 1992).

I.2.3.1.3. Yurt Dışı Örgütü

Milli Eğitim Bakanlığı'nın çeşitli ülkelerde eğitim müşavirlikleri bulunmaktadır. Bu birimler buldukları ülkedeki Türk çocuklarının eğitim sorunları ve burslu öğrencilerin takibi gibi işlerle ilgilenmektedirler (3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Madde 54, 1992).

I.2.3.2. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türk eğitim sistemi genel olarak, 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre, örgün ve yaygın olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimden meydana gelir. Yaygın eğitim ise, örgün eğitim yanında ve dışında, Milli Eğitim'in genel amaçları ve temel ilkeleri çerçevesinde gerçekleşen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 18, 1973). Aşağıda örgün eğitim sisteminin kademelerini kısaca açıklanmaktadır.

I.2.3.2.1. Okul Öncesi Eğitim

20. yüzyılın ilk yarısından sonra sanayi ve teknolojinin gelişimi, nüfus artışı, kentleşme, hayat pahalılığı ve gelir düzeyinin arttırılma isteği gibi gelişmeler kadının iş hayatına atılma zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Bu durum da kadının kendisi isteyken çocuğunu güvenebileceği bir kurum olan okul öncesi eğitim kurumunun gerekliliğini ön plana çıkarmıştır (Sarpkaya, 2008:29).

Okul öncesi eğitim, isteğe bağlı olarak ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların, bedensel, zihinsel, duygusal gelişimi ve iyi alışkanlıklar kazanması, onların ilk öğretime hazırlanması, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratılması, Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulması amaçlarıyla eğitilmesini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız ana okulları olarak kurulabildikleri gibi, kız meslek liselerine bağlı uygulama sınıfları ile diğer öğretim kurumlarına bağlı ana sınıfları olarak da açılabilirler (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 19. Madde, 1973).

I.2.3.2.2. İlköğretim

Türkiye'de temel zorunlu eğitim, 6-14 yaş grubu çocuklar için 8 yıllık ilköğretim okullarıdır. Bu eğitim kademesi özel okullar hariç para karşılığında verilmemektedir. İlköğretim okullarının ilk 5 yılında öğrencilere temel bilişsel ve sosyal beceriler kazandırılır ve bu safhada tüm dersler sınıf öğretmeni tarafından yürütülür. 6, 7 ve 8. sınıflarda ise öğretmenler konu alanlarına göre uzmanlaşırlar. Bu dönemde çocuklar biryandan ortaöğretim kurumları için gerekli bilgi ve becerileri kazanırken, aynı zamanda hayata da hazırlanmış olurlar. Türkiye'de uzun yıllar beş yıllık ilkokul ve üç yıllık ortaokullardan meydana gelen bu kurumlar, 1997 yılında 8 yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitim kademesi haline getirilmiştir (Erden, 2009:125). İlköğretimin amacı ise, Milli Eğitimin temel amaç ve ilkelerine uygun olarak,

- Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olması için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak ve onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek,
- Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır (Durukan, 2006:224).

I.2.3.2.3. Ortaöğretim

Ortaöğretim 15-18 yaş grubunu kapsayan, öğrencilere bir meslek kazandırmayı ve onları yükseköğretim kurumlarına hazırlamayı amaçlayan eğitim devresidir. 2005-2006 eğitim yılına kadar 3 yıllık olan ortaöğretim, 2005-2006 eğitim yılından itibaren 9. sınıfta başlamak üzere kademeli olarak 4 yıllık olarak değiştirilmiştir. İlköğretim ve yükseköğretim arasındaki kademeyi oluşturan ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir ve öğrenciler, istekleri ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda bu programlardan birine yönelerek yetişme imkanı bulurlar. Türkiye’de ortaöğretim genel olarak, genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim olmak üzere iki bölümden oluşur (Erden, 2009:130; Keskinılıç, 2007:36; Sarpkaya, 2008:29).

- Genel Ortaöğretim, Genel liseler, Anadolu liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, öğretmen liseleri, spor liseleri, Anadolu güzel sanatlar liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır. Genel Ortaöğretimin amacı ise, öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel

kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştirmek ve yükseköğretime hazırlamaktır.

- Mesleki ve Teknik Ortaöğretim, Erkek Teknik Öğretim Okulları, Kız Teknik Öğretim Okulları, Ticaret ve Turizm Öğretim Okulları ve Din Öğretim Okullarından oluşmaktadır. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimin amacı ise, iş ve meslek alanlarına işgücü yetiştirmek ve öğrencileri yükseköğretime hazırlamaktır.

I.2.3.2.4. Yüksek Öğretim

Türkiye’de yükseköğretim; ortaöğretime dayalı en az iki yıllık, yüksek öğrenim veren her kademedeki eğitim kurumlarının tümünü kapsar (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Madde 3-a, 1981) . Yükseköğretim, öğrencilerin belirli bir meslek alanında uzmanlaşmasını sağlayan eğitim sisteminin en üst kademesidir. Bir ülkede, toplumsal değişimin hızını ve niteliğini en fazla etkileyen kurumların başında ise, yine bu eğitim kademesinin organları olan üniversiteler gelmektedir (Ataüenal, 1993:32). Bir ülkenin kalkınmasında önemli roller üstlenen çeşitli mesleklerin en iyi biçimde yürütülmesini sağlayacak bilgili, yetenekli ve yaratıcı insan gücünün yetiştirilmesinde yükseköğretim kurumlarının oldukça önemli katkıları bulunmaktadır. Üniversiteler ayrıca bir toplumun kültürünü tanıtmaya, yayma ve araştırma konularında da ülkelere önemli katkılarda bulunurken, bünyesinde yürütülen bilimsel çalışmalarla da tüm topluma hizmet sunulmaktadır. Günümüz toplumlarında demokrasinin yaşanması ve geliştirilmesinde de yükseköğretim kurumları önemli rol oynamaktadır (Erden, 2009:138).

Yükseköğretimin genel olarak amacı; ülkenin bilim politikasına, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerindeki insan gücü ihtiyacına göre öğrencileri ilgi, yeti ve kabiliyetleri yönünde yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, yapılan araştırmaların sonuçlarını gösteren ve bilim tekniğinin ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, hükümet tarafından istenecek araştırmaları gerçekleştirmek ve bu doğrultuda düşüncelerini bildirmek, toplumun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri halka iletme ve yaygın eğitim hizmetinde bulunmaktır (Öztürk, 2007:240).

2547 sayılı kanuna göre Türkiye’de Yükseköğretimin amaçları ise şöyledir (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Madde 4, 1981);

a) Öğrencilerin

- Atatürk inkılap ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçiliğine bağlı,
- Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
- Toplum yararını, kişisel yararın üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,
- Türkiye cumhuriyeti devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,
- Hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,
- Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlık gelişmiş,

- İlgil ve yetenekleri yönünde ülke kalkınmasına katkıda bulunacak ve gereksinimlerine cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip olarak yetiştirmek,

b) Türk Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olarak refah ve mutluluğunu arttırmak amacı ile, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, ulusal alanda gelişmeye ve kalkınmaya destek olmak, yurtiçi ve yurtdışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.

II. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE TURİZM EĞİTİMİ VE LİSANS DÜZEYİ DERS PROGRAMLARI

II.1. Turizm Eğitimi

Çağımızda teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi, beyin gücünün önemini arttırmış ve bilgiyi yorumlayan, kullanan ve yeni teknolojiler üretebilen işgücü ihtiyacını da ön plana çıkarmıştır (Demirkol, 2002:87). Çağın gerektirdiği bilgi ve beceri ile donatılmış eğitilmiş insan kaynağı günümüzde ülkelerin en değerli varlıkları olarak görülmektedir. Öyle ki günümüzde hem mal hem de hizmet piyasalarında, üretimde kalite, verimlilik ve müşteri memnuniyetinin ancak yaratıcı, araştırmacı ve nitelikli işgücü ile sağlanabileceği görüşü hakimdir. Turizm sektörü açısından konu ele alındığında, ülkelerin dünya turizm pazarından alacakları payların arttırılması, diğer bir ifadeyle ülkelerin uluslararası turizmde rekabet edebilme kabiliyetine sahip bir ülke olmasının temeli; bilimden yararlanma, teknolojiyi kullanma, gerekli bilgi ve beceri ile donatılmış insan kaynağı yetiştirmeye yönelik eğitim-öğretim programları geliştirmeye ve uygulamaya dayanmaktadır. (Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002:29).

II.1.1. Turizm Eğitiminin Tanımı

Ülke ekonomilerine sağladığı katkıları sayesinde, hükümetlerin önemle üzerinde durduğu bir sektör haline gelen turizm sektörüne her kademedeki işgücü yetiştirilmesinde oldukça önemli bir araç olan turizm eğitimi ile ilgili literatürde çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Örneğin Bayer’e (1998:45) göre; “Turizm eğitimi, toplumda turizm

bilincini yerleştirmek, turizm kaynaklarını koruyarak, bilinci geliştirmek, turiste karşı onun ekonomik gücüne, ırk, din, dil, sosyal statüsüne, ahlak ve namus düzeyine, siyasal ideolojilerine göre ayırım yapmadan eşit ve dürüst hizmet etme ahlakını ve terbiyesini vermek, turizmin sağladığı uzun vadeli çıkarlar üzerine dikkati çekerek sayęıya ve konukseverliğe dayalı davranış düzeni yerleştirmektedir” .

Bu alanda yapılan tanımlardan bir diğeri ise Hazar (2002:67) tarafından yapılmıştır. Buna göre; turizm eğitimi, insanlarda; turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu kaliteli iş gücünün ve işletmecilerin yetiştirilmesine ve toplumda turizm konusunda bilinçlenmeye yönelik davranış değişikliği oluşturma çabalarıdır.

Aymankuy ve Aymankuy (2002:30)’a göre ise, turizm eğitimi bir mesleki eğitim sürecidir. Bu bağlamda mesleki turizm eğitiminin tanımını ise şöyle yapmak mümkündür; mesleki turizm eğitimi, turizm sektörünün gereksinim duyduğu, araştırma ve planlama çalışmalarını geliştirecek, işletmelerin verimliliğinin arttırılmasını sağlayacak, sektörde ve dünyada meydana gelen her türlü gelişme ve yenilikleri takip edebilecek bilimsel metotların ortaya çıkarılması için yapılan mesleki eğitimdir. Mesleki turizm eğitimi, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerinin gereksinim duydukları teorik, pratik bilgi ve becerilere sahip işgücünü yetiştiren, işlerini daha iyi yapabilmeleri için gerekli bilgileri sistemli bir şekilde kazandıran bir eğitim sürecidir.

II.1.2. Turizm Eğitiminin Amacı

Yaygın turizm eğitimi olarak da bilinen, toplumsal düzeyde verilen turizm eğitiminin genel amacı, toplumda turizm bilincini ve turizm kaynaklarını koruma anlayışını geliştirmek, turiste karşı ilkeli, dürüst hizmet anlayışını kazandırmak, sevgi, hoşgörü ve Türk konukseverliğine uygun davranış biçimi geliştirmektir. Turizm eğitim kurumlarının temel amacı ise, turizm sektöründe iş görecektir elemanları temel eğitimden geçirmek, bu eğitimi alan herkese turizm bilinci ve felsefesini kazandırmak, yönetim tekniklerini öğretmek ve dünyada hakim, kabul görmüş anlayışa uyum sağlamak ve yeni kavram, fikir ve teknolojileri kavrayabilecek üst düzey turizm profesyonellerini yetiştirmektir (Mısırlı, 2002:42; Öztaş, 1995:12; Timur, 1992:49). Örgün turizm eğitimi olarak da bilinen ve mesleki düzeyde formasyon veren turizm eğitim ve öğretiminin genel amacı ise, “turizm sektörünün çeşitli faaliyet dalları için bilgili, becerili, yetenekli, verimli ve bilinçli elemanlar yetiştirmektir. Diğer bir ifadeyle, bir hizmet endüstrisi olarak işgücüne dayanan turizmde verimliliği arttırmak, insanlara doğrudan doğruya hizmet eden kişinin insancıl özelliklerini geliştirmek, personelin yetki, yetenek ve sorumluluğu arasında denge kurmak, personele karşılaştıkları olayları çözümleyecek, sonuçları kontrol edecek yeteneği vermektir” (Timur, 1992:49). Bu bilgiler ışığında turizm eğitiminin amaçlarını genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir (Sezgin, 1995:6) :

- Eğitim yoluyla teorik ve pratik ilişki kurmak,
- Turizm sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak,
- Turizm sektörüne yetişmiş kalifiye personel yetiştirmek,
- Turizmin ekonomik kalkınmadaki yerini ve önemini anlatmak,

- Vatandaşta olumlu bir turizm bilinci oluşturmak,
- Turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir formasyon kazandırmak,
- Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde çalışanların bilgi ve becerilerini artırmak,
- İnsanların turizme ilgisini çekmek,
- Nitelikli turizm eğitmenleri yetiştirmek

Bu araştırma kapsamında genel olarak yüksek öğretim düzeyinde verilen turizm eğitimi ele alınmaktadır. Bu bağlamda genel olarak Yüksek öğretim düzeyindeki turizm eğitiminin amacı üzerinde durulacaktır. Timur (1987:33) yükseköğretimde turizm eğitiminin amacını, “Modern turizmin sosyal, ekonomik ve teknik özellikteki karmaşık sorunlarını çözebilecek, teorik ve pratik bilgilerle donatılmış, turizm sektöründe istihdam edilmek üzere yetenekli, yabancı dil bilen ve yüksek düzeyde bilgi, beceri, sevk ve idare yeteneği olan, değişik faktörlerin etkinliğini değerlendirerek soyutlama, sentez ve karar verme gücüne sahip elemanların ve yöneticilerin yetiştirilmesidir” şeklinde ifade etmiştir. Türkiye’de örgün turizm eğitiminin hangi kademelerde yoğunlaştığını ve bu kademelere ilişkin amaçları da kapsayan şekil 1’deki turizm eğitimi piramidi aşağdaki gibidir. Piramit, Türkiye’de turizm eğitiminin ortaöğretim düzeyinde yoğunlaştığını göstermektedir. Ancak bu durum günümüzde değişmeye başlamış ve artık turizm eğitimi yükseköğretimde de yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu durum, daha çok alt ve orta kademe işgücüne ihtiyaç duyan turizm sektörünün ihtiyaçlarıyla pek örtüşmemektedir. Sonuçta da Türkiye’de turizm eğitim sisteminin sektörün ihtiyaçları doğrultusunda planlanmadığı fikri ortaya çıkmaktadır (Demirkol ve Pelit, 2002:144).

Şekil 2: Turizm Eğitimi Piramidi

Kaynak: www.myk.gov.tr (10.02.2010)

Şekil 1’de görüldüğü üzere piramit, Türkiye’de farklı eğitim kademelerinde gerçekleştirilen turizm eğitiminin, turizm sektörüne hangi düzeylerde işgücü yetiştirmeyi amaçladığını da göstermektedir. Örneğin ortaöğretim düzeyinde verilen turizm eğitiminin amacı, sektöre alt kademe personel yetiştirmek iken; önlisans düzeyinde verilen turizm eğitiminin amacı ise, orta kademe personel yetiştirmektir. Lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi ise, sektöre üst kademe yöneticiler yetiştirmek için gerçekleştirilmektedir. Ayrıca lisansüstü turizm eğitim programları ile de yükseköğretim kurumlarının ihtiyacı olan akademisyenler, turizm sektörünün ve kamu kuruluşlarının ihtiyaç duydukları üst düzey yönetici ve bürokratlar yetiştirilmektedir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002:33-35).

II.1.3. Turizm Eğitiminin Önemi

Turizm sektörü özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra dünya ekonomisinde en hızlı gelişen ve genişleyen sektörlerden biri olmuştur. (Çımat ve Bahar

2003:2). Türkiye’de bu gelişme özellikle 1983 yılında başlatılan teşvik uygulamalarından sonra çok hızlı bir şekilde yaşanmıştır (Gülbahar, 2008:6). Bu dönemden sonra Türkiye’de turizm, döviz girdisi sağlama ve istihdamı artırma gibi özellikleriyle yaşanan her ekonomik buhran döneminde hükümetler tarafından kurtarıcı sektör olarak görülmüştür (Kar, Zorkirişçi ve Yıldırım, 2004:89 ; Tavmergen, 1998:54). Turizmin bu denli önemli olduğu günümüz dünyası ve Türkiye’inde, bu alanda hizmet veren işgücünün eğitiminin önemi de yadsınamaz.

Dünya turizm örgütünün (WTO) tahminlerine göre, Türkiye’de turizm sektörü 2020 yılına kadar %5,5 oranında büyüyecektir. Bu büyüme oranı ise, Avrupa ülkeleri arasında turizm sektörü açısından en yüksek 4. büyüme oranı olacaktır (İnce, aktaran Olcay, 2008:390). Geleceğin Türkiye’inde ekonominin en önemli gücü olarak görülen turizm sektörünün, kendisine yönelen talebi karşılayabilmesi ve ulaşılmak istenen hedeflere ulaşırken ulusal yararları en üst düzeyde dikkate alması için var olan sektörel sorunların çözümüne odaklanması gerekmektedir. Bu sorunların başında genellikle alt yapı ve üst yapı sorunları gösterilirken, sektörde faaliyet gösterecek nitelikli insan kaynağının eksikliği de önemli sorunlardan birisidir. Bu nedenle bu alanda hizmet veren işgücünün, hizmet içi eğitimi alması gerekirken; turizm sektörüne henüz girmemiş olan potansiyel işgücünün (öğrencinin) de mesleki turizm eğitimi almış olması gerekmektedir. Bu doğrultuda turistik mal ve hizmetin kendine özgü özellikleri ve verilen hizmetin kalitesine çalışanın kişisel katkılarının sağlanması için bu kişilere verilecek eğitimin kaliteli bir eğitim olması gerekmektedir (Olcay, 2008:390; Üzümcü ve Bayraktar, 2004:84).

Uluslararası turizm, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, ülke ekonomilerine ödemeler dengesi ve istihdam gibi konularda sağlamış olduğu katkılardan dolayı önemini gittikçe arttırmaktadır. (Tosun, 1999:26). Türkiye de uluslararası turizmden aldığı payı arttırmak isteyen ülkelerden biridir. Uluslararası turizm pazarında gittikçe zorlaşan rekabet ortamında, avantajlı bir durum elde etmek, ancak müşteri memnuniyetinin en üst düzeyde sağlanması ile mümkün olacaktır. Bilindiği gibi müşteri memnuniyeti de sunulan hizmetin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Kalitenin yakalanmasında da, turizm sektörünü oluşturan unsurların fiziksel yapıları kadar bunlara anlam kazandıran günümüz turistinin beklediği düzeyde hizmet üreten insan gücü de büyük öneme sahiptir (Timur, 1992:47). Turizm sektöründe gereksinim duyulan bilgi, beceri ve gerekli donanıma sahip işgücü ancak amacına uygun hazırlanmış, etkin ve kaliteli turizm eğitim ve öğretimiyle ve turizm okulları mezunlarının sektörde çalışmaları ile sağlanabilir (Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000:252; Ünlüöner, 2004:218). Ayrıca turizm eğitiminin kapsamı sadece sektöre kalifiye eleman yetiştirmekle sınırlı değildir. Turizm eğitimi turizm alanında eğitimci yetiştirmeyi de kapsamaktadır (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:80). Bu bağlamda turizm eğitimi, turizm sektörünün geleceği olan genç neslin yetişmesini sağlayacak eğitimcilerin yetiştirilmesi bakımından da hayati öneme sahiptir.

Turizm eğitiminin önemini biraz daha iyi kavrayabilmek için turizm eğitimi gerektiren nedenleri incelemekte de fayda vardır. Bu bağlamda turizm sektöründe, planlama çalışmalarından başlamak üzere turistik mal ve hizmetlerin turiste sunulmasına kadar geçen uzun süreçte en yetkilisinden, tabandaki kitleye kadar her kademedeki turizm eğitimi gerektiren birçok nedenin bulunduğu bilinmektedir. Olalı (1982:212), turizm eğitimi gerektiren nedenleri aşağıdaki gibi özetlemiştir;

- Turizmin insancıl bir yönü vardır. Turizmin bu insancıl özelliğini geliştirmek için turizm eğitimi gereklidir.
- Turizm eğitimi, turizmin ana faktörleri olan doğal ve tarihi eserlerin korunması gerektiğini insanlara öğretir.
- Turizm eğitimi, bireylere işbirliği için gerekli olan bilgi ve tecrübeyi kazandırır.
- Turizmin esas kaynaklarını korumak, bu sayede turizme süreklilik kazandırabilmek turizm eğitimini gerektirir.
- Turizmle ilgili faaliyetlerde bulunanlara turizm endüstrisinde karşılaştıkları olayları değerlendirebilme, sorunlara objektif çözüm getirebilme ve sonuçları kontrol edebilme yeteneğini kazandırabilmek için turizm eğitimi gereklidir.
- Turizm endüstrisinde güçlü, dinamik bir pazarlama anlayışını benimsemek; uluslararası ilişkilerde Türkiye lehine bir lobi ve kamuoyu oluşturmak; modern tanıtma, halkla ilişkiler ve pazarlamanın ortaya çıkardığı karmaşık sorunlara çözüm getirmek turizm eğitimini gerektirir.

Sonuçta ülkeler uluslararası alanda kendilerine ekonomik ve sosyal anlamda önemli bir yer edinme çabasındaysalar, turizm sektörü bunu sağlamada en önemli unsurlardan biridir. Önemli olan ise, bu unsurun ülkeler tarafından en iyi şekilde değerlendirilmesi ve ülkelerin kendilerini bu alanda geliştirmeleridir. Turizm alanında gelişmenin sağlanmasının en önemli koşullarından birisi de etkin ve düzenli bir turizm eğitimidir. Ancak böyle bir turizm eğitimiyle, sektörünü tanıyan sorunlarını bilen, turizm

alanında mesleki ve yönetsel bilgiye sahip, tarihi ve turistik değerlerin farkında işgücü sektöre kazandırılacaktır.

II.1.4. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Gelişimi

Türkiye’de turizm eğitimine ilişkin gelişmeler, turizm sektörünün de ekonomik açıdan ciddi bir biçimde ele alındığı 1960’lı yıllara denk gelmektedir. Ancak Anadolu’da turizm eğitiminin başlangıcının ise Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar gittiği bilinmektedir. Bu bağlamda, 1890 yılına kadar turizm eğitim ve öğretimi ile ilgili herhangi bir düzenleme söz konusu değilken, 29 Ekim 1890’da Osmanlı Devleti, “Seyyahlara Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname”yi yürürlüğe koymuştur. Bu sayede biraz yabancı dil bilen gayrimüslimler özel ve serbest bir meslek olarak tercüman rehberlik yapmışlardır. Cumhuriyet döneminde ise 1925 yılında “1730 Sayılı Seyyah Tercümanları Hakkında Kararname” çıkarılmış ve buna göre bir de yönetmelik yayınlanmıştır. Bu konuda görevlendirilmiş olan belediyeler, bu işe tam sahip çıkmadıkları için bu kararname ile de istenilenler yapılamamıştır. Bu dönemden itibaren Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, turist rehberlerinin yetiştirilmesinde ve turizm eğitim öğretimi ile ilgili yayınların hazırlanması ve yayınlanmasında oldukça önemli bir rol üstlenmiştir (Oktayer, Susam ve Çak, 2007:41; Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:110-112; Ünlüönen, 1993:499).

Türkiye’de turizm eğitimi 1961 yılına kadar sadece çeşitli kursların açılmasıyla gerçekleşmekteydi. Bu bağlamda 1953 yılında Ankara ve İzmir Ticaret Liselerinde turizm meslek kursları ve 1955 yılında İstanbul’da ve 1960 yılında İzmir’de açılan turist rehberliği

kursları açılmıştır. 1961-1962 öğretim yılında ise, bugünkü Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin ilki olan Ankara Otelcilik Okulu eğitime başlamıştır (Turgut, 2003:64; Ünlüönen ve Boylu, 2005:14). Bu okullun açılmasından sonra 1967-1968 öğretim yılında İstanbul'da; 1975-1976 öğretim yılında da Kuşadası'nda otelcilik okulları açılmıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde turizm sektörünün bu okullardan iki önemli talebi bulunmaktaydı. Bunlardan biri mezunlarının bir yabancı dili iyi derecede bilmeleri; diğeri de mezunların otel işletmelerinde yoğun uygulama yaparak yetiştirilmeleri idi. Bu kapsamda önce 1984 yılında bu okulların eğitim süreleri bir yıl uzatılmış ve bu bir yıl ağırlıklı yabancı dil eğitimine ayrılmıştır. 1986 yılında da, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hükümlerince uygulamalı mesleki eğitime önem verilmiştir. 1984-1985 öğretim yılından bu yana bu okullar Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri olarak eğitim vermektedir (Turgut, 2003:64; MEB, 1999:23).

Ülkemizde üniversite düzeyinde turizm eğitimi ise, ilk olarak 1965-1966 yılında Ankara Ticaret Yüksek Okulu'na turizm bölümünün eklenmesi ile başlamıştır. Daha sonraki dönemde, 1969 yılında Ege Üniversitesi bünyesinde, 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde, 1975 yılında Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde, 1980 yılında da Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde verilen önlisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi ile önemli gelişmeler sağlamıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005:15). Bugün ise, 87 üniversitede önlisans, 36 üniversitede lisans ve 19 üniversitede de lisansüstü düzeylerinde turizm eğitimi verilmektedir. (Bkz. Ek 1)

II.1.5. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Yapısı

Bugün Türkiye’de turizm eğitimi, genel olarak örgün turizm eğitimi ve yaygın turizm eğitimi olarak iki şekilde gerçekleşmektedir. Örgün turizm eğitimi, kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim kurumları (Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri) ve Yüksek Öğretim Kurumu’na bağlı yükseköğretim kurumlarında (Önlisans, Lisans ve Lisansüstü Yükseköğretim Kurumları’nın ilgili programları) turizm eğitimi verilmektedir. Yaygın turizm eğitimi kapsamında ise çıraklık eğitim merkezleri, halk eğitim merkezleri vb. kurumlar turizm eğitimi vermektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2005:14; Aymankey ve Aymankey, 2002:32). Türkiye’de turizm eğitiminin genel görünümü tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4: Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Görünümü

TURİZM EĞİTİMİ		
ÖRGÜN TURİZM EĞİTİMİ		YAYGIN TURİZM EĞİTİMİ
MEB Bünyesinde	YÖK Bünyesinde	Farklı Kurumlar
Anadolu Tic. Meslek Liseleri	Önlisans (MYO)	Turizm Bakanlığı (TUREM vb.)
Anadolu Otelcilik ve Turizm M.L.	Lisans	MEB (Çıraklık Eğt. Merkezleri)
Anadolu Meslek Liseleri	Lisansüstü	İŞKUR (Çeşitli kurslar)
Özel Mesleki Ortaöğretim Okulları		Meslek Kuruluşları (TOBB vb.)
		AÖF (Uzaktan eğitim)
		Sosyal Kuruluşlar (TUGEV vb.)
		Üniversiteler (Sertifika Programları)
		Belediyeler
		Sendikalar (TOLEYİS vb.)
		Özel Eğitim Kurumları (Kurslar)
		Özel Eğitim Merkezleri
		İşletmeler (Hizmetiçi Eğitim)
		Halk Eğitim Merkezleri
		Diğer

Kaynak: Ünlüönen ve Boylu,(2005) Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com

ISSN:1304-0278 Bahar 2005 C.3 S.12 (11-32) (11.02.2010)

Türkiye'deki turizm eğitiminin yapısına ilişkin farklı sınıflandırmalar da yapılmaktadır. Bu durumu genel olarak Türkiye'de turizm eğitimi konusunda farklı programların bulunmasıyla açıklamak mümkündür. Bu bağlamda Üzümcü ve Bayraktar (2004:80)'a göre turizm eğitiminin yapısını aşağıdaki gibi ele almak mümkündür:

II.1.5.1. Halk Turizm Eğitimi; Televizyon, radyo ve yazılı basın, düzenlenen çeşitli kurs, seminer, konferans ve faaliyetlerle halka turizm bilincinin aşılması olayına, halk turizm eğitimi denilmektedir (Ağaoğlu, 1991:25) Toplum düzeyinde verilen bu eğitimin amacı; toplum bireylerinde turizm bilincini yerleştirmek, turizmin yaratıcı kaynaklarını koruyarak, sevgiyi ve anlayışı geliştirmek, turiste karşı eşit ve dürüst hizmet etmenin ahlak ve terbiyesini vermek, gerçek sevgiye ve misafirperverliğe dayalı davranış biçimini oluşturmaktır (Kızılırmak, 2004:34).

II.1.5.2. Genel Turizm Eğitimi; Turizm meslek okulları dışında kalan meslek okullarında veya diğer genel eğitim kurumlarında, ders programına konulan haftada birkaç saatlik turizm dersiyle yapılan genel turizm eğitimidir (Ağaoğlu, 1991:26).

II.1.5.3. Mesleki ve Teknik Turizm Eğitimi; Günümüzde, mesleki turizm eğitimi; kamuoyunda bilinenin aksine sadece otelcilik alanında değil, otelcilikle birlikte seyahat, rehberlik ve yiyecek-içecek alanlarında da branşlaşmıştır. Aşağıda mesleki turizm eğitimi alt başlıklarıyla ele alınmıştır (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:81);

II.1.5.3.1. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullar:

- **Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri;** İlköğretim sonrası 4 yıllık mesleki turizm eğitimidir. Uygulama ve staj ağırlıklı olarak gerçekleştirilmektedir.
- **Anadolu Kız Meslek ve Anadolu Meslek Liseleri;** Turizm programları ilköğretim sonrası 4 yıllık mesleki turizm eğitimidir. Yine uygulama ve staj ağırlıklıdır.
- **Anadolu Aşçılık meslek liseleri;** İlköğretim sonrası 4 yıllık turizm mesleki eğitimidir ve uygulama ve staj ağırlıklı olarak gerçekleşmektedir.
- **Özel Anadolu otelcilik ve turizm meslek liseleri;** ilköğretim sonrası 4 yıllık mesleki turizm eğitimidir. Uygulama ve staj ağırlıklı olarak uygulanır.

II.1.5.3.2. YÖK'e Bağlı Okullar:

- **Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi:** Meslek yüksekokullarında, ağırlama hizmetleri, turizm ve seyahat hizmetleri, turist rehberliği, aşçılık, turizm animasyonu, turizm ve konaklama işletmeciliği ve ikram hizmetleri gibi programlarda verilen ara kademe yönetici ve meslek elemanı yetiştirme amacına yönelik verilen turizm eğitimidir.
- **Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi:** Genel olarak turizm sektörüne üst düzey yöneticiler yetiştirmeyi amaçlayan yükseköğretim kurumlarında verilen turizm eğitimidir.

- **Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi;** Turizm eğitmenleri ya da turizm alanında kariyer yapmak isteyenlerin aldıkları turizm eğitimidir. Yüksek lisans; en az 2 yıllık eğitim olup, 1 yıl teorik ve 1 yıl tez döneminden oluşmaktadır. Gerekirse 1 yıl ek süre de tez aşamasında talep edilebilmektedir. Doktora ise; en az 2,5 yıllık eğitim olup, 1 yıl ders, 6 ay yeterlilik ve 1 yıl tez döneminden oluşmaktadır (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:81; Demirkol, 2002:89).

II.1.5.3.3. Turizm Bakanlığına Bağlı Kurslar :

- **Rehberlik Kursları;** Bakanlık tarafından düzenlenen en az lise mezunu olan, genel kültürü ve yabancı dili çok iyi kişilere verilen 3-6 aylık bölgesel ve ulusal profesyonel turist rehberliği kokart eğitimidir.
- **TUREM (Turizm Eğitim Merkezleri);** Teorik ve uygulamalı olarak turizm eğitimi verilen programlardır. Bu programlara ilköğretim mezunları katılabilmektedir. Ön büro-servis-kat-mutfak bölümleri vardır. Süresi yaklaşık 7 aydır.
- **Sektörde Düzenlenen Kurslar:** Sektörde çalışan yöneticileri eğitici olarak yetiştirmeye yönelik ve çalışanlar için Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen 3-6-9 günlük kurslardır. Kurslara katılanlara “katılma belgesi” verilmektedir (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:81).

II.1.5.3.4. Diğer Sertifika Programları;

- **OTEM (Otelcilik-Turizm Eğitim Merkezi);** Kısa adı TUGEV olan Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı yönetiminde, teorik ve uygulamalı olarak verilen eğitimidir. Süresi 5,5 ay olan bu eğitime ilköğretim ve lise mezunları katılabilmektedir.
- **Halk Eğitim Kursları;** Halk Eğitim Merkezleri tarafından verilen en az 400 saatlik eğitimi kapsayan turizm eğitimidir. Ev pansiyonculuğu ve aşçılık bu eğitime örnek olarak verilebilir.
- **Özel Kurslar;** Milli Eğitim Bakanlığında alınan izin ile kamu ve özel sektördeki çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülen eğitim programlarıdır. Örneğin; Delcom-Tur operatörlüğü sertifika programı vb.
- **Hizmet İçi Eğitim Programları;** Üniversiteler ve çeşitli resmi kuruluşlarda verilen kısa süreli turizm eğitim programlarıdır. MEB tarafından verilen; yemek pişirme teknikleri, Turizm Bakanlığı tarafından verilen sosyal davranışlar semineri de bu alanda verilen eğitime örnek olarak gösterilebilir (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:81).

II.1.6. Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

Türkiye’de üniversiteler düzeyinde verilen turizm eğitimi; 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde, üniversiteler tarafından önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde olmak üzere 3 şekilde gerçekleştirilmektedir (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, 1981). Türkiye’de önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde turizm eğitimi veren

yükseköğretim kurumlarının ve bu kurumlardaki yükseköğretim ve programların sayılarına ilişkin, yükseköğretimde turizm eğitimi tablosu ek 1’de yer almaktadır.

II.1.6.1. Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre önlisans eğitimi, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yıllık bir programı kapsayan yükseköğretimdir. Bu kanun kapsamında eğitim veren Meslek Yüksek Okulları; belirli mesleklere yönelik ara insangücü yetiştirmeyi amaçlayan 2 yıllık 4 yarı yıllık eğitim-öğretim veren yükseköğretim kurumlarıdır (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Madde 3, 1981).

Önlisans düzeyinde eğitim veren turizm programlarının genel amacı, sektörün ihtiyacı olan ara işgücünü, öğrencilere gerekli bilgi ve beceri bileşenini vererek yetiştirmektir (Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002:33; Rutter, 1991:356). Ancak Türkiye’de genel olarak MYO’ların siyasi istismara oldukça açık olması, bu okulların akademik kadro ve mali kaynaklar gibi alt yapı eksiklikleri giderilmeden açılması, söz konusu turizm programlarının başarıya ulaşma şansını azaltmıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005:15). Bu bağlamda, Türkiye’de sınırlı sayıdaki birkaç turizm programının dışında MYO’larda kaliteli turizm eğitimi verildiği söylenemez (Ünlüönen, 1993:500-501). Bunun sonucunda da turizm sektörünün beklentilerini karşılayan ara kademe işgücü de sınırlı sayıda yetiştirilebilmektedir.

Türkiye’de 1970’li yıllarda ilk önce ortaöğretim düzeyinde örgütlenen meslek yüksek okulları, sektörde ara kademe işgücü ihtiyacının artış göstermesi sebebiyle daha

sonraları üniversiteler düzeyine çıkarılmış ve bugün de hala üniversitelere bağlı olarak eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir (Yağcı, 2001:29). Bugün Türkiye’de kurulması ve faaliyete geçirilmesi en kolay yükseköğretim kurumlarının meslek yüksek okulları olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda ülkemizin turizm sektöründe gösterdiği gelişmeye paralel olarak, öncelikli ve kolay bir şekilde açılabilen turizm programlarının sayılarının da zaman içerisinde sürekli olarak artış göstermesi de dikkat çekmektedir. 1990 yılında bünyesinde turizm programı bulunduran MYO’ların sayısı 28 iken, bu sayı 1994’te 54’e, 2002’de de 87’ye, (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2002:34) 2009’da da 142’ye ulaşmıştır (OSYM, 2009). Bu durum ilk bakışta olumlu bir durum gibi görünse de, MYO’ların hızla çoğalması sonucunda alt yapısız ve kalitesiz bir önlisans turizm eğitiminin de ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Bugün, OSYM 2009 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’na göre; 3’ü Eğitim Vakfı, 84’ü Üniversite bünyesinde olmak üzere toplam 87 Yükseköğretim Kurumu’nda, 142 MYO’da, 127’si Ağırlama Hizmetleri, 33’ü Turizm ve Seyahat Hizmetleri, 19’u Turist Rehberliği, 14’ü Aşçılık, 3’ü Turizm Animasyonu, 3’ü İkram Hizmetleri ve 1’i Turizm ve Konaklama İşletmeciliği (uzaktan) olmak üzere toplam 7 farklı program adı ile toplam 200 turizm programında önlisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir (OSYM, 2009).

II.1.6.2. Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

Lisans eğitimi, ortaöğretime dayalı en az sekiz yarıyıl ve dört yılı kapsayan yükseköğretim türüdür. Lisans düzeyinde turizm eğitiminin genel amacı, turizm sektörüne

bilgili, yetenekli, yabancı dil bilen üst düzey yöneticileri yetiştirmektir (Gürbüz ve Dağdeviren, 2007:162; Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002:34; Pauze, 1993:61).

Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar, çeşitli yıllarda kurulmuş ve çeşitli aşamalardan geçerek günümüze gelmişlerdir. Bu alandaki gelişmeler kısaca değerlendirilmek istenirse, ilk olarak Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu’na 1965 yılında “turizm bölümü” ilave edilerek kurulan Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu’nun açıldığı görülür. Orta dereceli Ticaret ve Turizm Meslek Liselerine, meslek dersleri öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulan bu okulun 3 yıl olan öğretim süresi 1967-1968 öğretim yılından itibaren dört yıla çıkarılmıştır (Atay ve Yıldırım, 2009:10). 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu’ndan sonra bu okul, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi bünyesine alınmış, turizm bölümü de “Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Eğitimi” bölümüne dönüştürülmüştür. İlgili bölüm, 1992 yılında Gazi Üniversitesi’ne bağlı olarak kurulan “Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi” bünyesine alınmış ve lisans düzeyinde turizm eğitimi faaliyetini bu fakülte bünyesinde devam ettirmeye başlamıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005:19-20).

Bu dönemden sonraki bazı gelişmelere de yer vermek gerekirse, 1975 ve 1980 yılları arasında kurulup, 1992 yılına kadar çeşitli ticari ilimler akademilerine ve üniversitelere bağlı olarak faaliyet gösteren turizm işletmeciliği bölümleri ile turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksek okullarının, zaman içerisinde isimleri değişmiş ve çeşitli evrelerden geçerek bugünkü şekillerine bürünmüş oldukları görülmektedir. Örneğin 1970’li yıllarda “Aydın Önlisans Okulu”, adıyla faaliyet gösteren okul, bugün Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu olarak faaliyet

göstermektedir. Yine, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde 1975-1976 öğretim yılında kurulan, Balıkesir İşletmecilik ve Turizm Yüksek Okulu, bugün Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu adı altında Balıkesir Üniversitesi bünyesinde faaliyet göstermektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2005:15). 1980 yılında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı olarak kurulan Mersin İşletmecilik ve Turizm Yüksek Okulu ise, 1982 yılında Çukurova Üniversitesi iktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi kapsamına alınmıştır. Okul daha sonra 1992 yılında da Mersin Üniversitesi bünyesine alınmıştır. Bugün de halen Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu adıyla faaliyette bulunmaktadır. 2003 yılına kadar eski öğretmen okulu binasında eğitim veren kurum, 2003 yılından itibaren Tece Kampüsü'nde faaliyet göstermiş (Mersin Üniversitesi, 2007:2), 2009 yılı ekim ayı itibariyle de Çiftlikköy Kampüsü'ne taşınmıştır (www.mersin.edu.tr).

Türkiye'de 1992 yılından itibaren yeni üniversitelerin açılması ile turizm lisans programlarının sayılarında büyük bir artış olmuştur (Gürbüz ve Dağdeviren, 2007:159). Öyle ki, 2009 yılı OSYM Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'na göre bugün, Türkiye'de toplam 36 üniversitenin bünyesinde lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir. Bu üniversitelerde 18'i "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu", 5'i "Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu", 5'i "İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi", 4'i "İşletme Fakültesi", 3'ü "Ticari Bilimler Fakültesi", 1'i "İktisat Fakültesi", 1'i "Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi", 1'i "Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu", 1'i "Turizm ve Otel İşletmeciliği" olmak üzere toplam 9 farklı bölüm adı ile 39 yüksekokulda, 12'si "Konaklama İşletmeciliği", 9'u "Turizm İşletmeciliği", 8'i "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik", 7'si "Seyahat İşletmeciliği", 6'sı "Turizm ve Otel İşletmeciliği", 3'ü "Yiyecek

ve İçecek İşletmeciliği”, 3’ü “Turist Rehberliği”, 3’ü “Turizm ve Otelcilik”, 1’i “Otel Yöneticiliği”, 1’i “Turizm Animasyonu”, 1’i “Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği”, 1’i “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği” ve 1’i de “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği” olmak üzere toplam 13 farklı program adıyla toplam 56 programda lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir (OSYM, 2009).

2010 yılına gelindiğinde yukarıda da görüldüğü üzere lisans düzeyinde verilen turizm eğitim programlarında sayısal olarak önemli bir gelişmenin yaşandığı görülmektedir. Bu durum ilk bakışta olumlu bir durum gibi görgünse de aslında önemli bir sorunu da ifade etmektedir. McKercher, (2002:199) Avustralya’da turizm eğitimi veren akademilerin sayısının çok hızlı arttığını ve en az 27 üniversitenin turizm programı olduğunu, bunun sonucunda da Avustralya’daki turizm eğitimi yaşam eğrisinin erken düşüş dönemine girdiğini vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında ve ülkemizde 2009 yılı itibariyle 87 yükseköğretim kurumunda önlisans, 36 yükseköğretim kurumunda da lisans düzeyinde turizm eğitimi verildiği düşünöldüğünde, Avustralya gibi Türkiye’nin de önemli bir sorunla karşı karşıya olduğu söylenebilir. Ayrıca bu okullarda eğitim gören öğrencilerin aldıkları programdan beklentilerinin çok yüksek olması nedeniyle de turizm eğitiminde önemli sorunlar yaşandığını söylemek de mümkündür (Waryszak, 1999:33). Bu durumu Demirkol ve Pelit (2002:15-16) Türkiye’de turizm eğitiminin özellikle Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında, daha çok yüksek öğretimde yoğunlaşmasına, mezunların çoğunun da sektörde üst kademelerde işe başlama taleplerinin olmasına ve sektördeki işletme sahiplerinin de doğal olarak üniversiteden yeni mezun olmuş biri yerine daha tecrübeli yöneticileri istihdam etmelerine bağlamaktadırlar. Bu durumun tamamıyla sektör ve ilgili eğitim kurumlarını planlayan, kuran ve müfredat hazırlayan kişi ve kurumlar arasındaki

koordinasyon eksikliğinde kaynaklanabileceğini de bildirmişleridir. Yazarların konu ile ilgili önerileri ise, sektördeki ihtiyacın ilgili kurumlar tarafından sektör temsilcilerinin görüşleri alınarak belirlenip ona göre okul açılması ve bu paralelde öğrenci yetiştirilmesi şeklindedir.

II.1.6.3. Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi

Lisansüstü düzeyde verilen turizm eğitiminin amacını genel olarak ele alan Avcıkurt'a (2000:288) göre, "lisansüstü turizm eğitiminin amacı, modern turizmin sosyal, iktisadi ve teknik özellikteki karmaşık problemlerini çözebilecek, değişik faktörlerin etkinliğini değerlendirerek soyutlama, sentez ve karar verme gücüne sahip yönetici ve araştırmacıları yetiştirmektir". Lisansüstü turizm eğitiminin amacını yüksek lisans ve doktora olmak üzere iki aşamada ele alan Olsen ve Khan'a (1989:16) göre ise, yüksek lisans düzeyindeki turizm eğitiminin iki temel amacı vardır. Bunlardan birincisi; öğrencilere kariyer kazandırmak, ikincisi ise turizm sektöründe orta ve üst düzey yönetici, eğitimci, danışman ve araştırmacı yetiştirmektir. Doktora düzeyindeki turizm eğitiminin temel amacı ise; bir disiplin olarak turizmle ilgili akademik araştırmalar yapmak, problem çözmek ve öğretim-iletişim yeteneklerini geliştirmektir.

2547 sayılı Kanun'un 65. maddesi hükmü gereğince Üniversitelerarası Kurul tarafından hazırlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde yüksek lisans programına başvurabilmek için adayların bir lisans diplomasına sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak yapılan Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitime Giriş Sınavı'ndan

(ALES) başvurduğu programın puan türünde 55 standart puandan az olmamak koşuluyla ilgili senatoca belirlenecek ALES standart puanına sahip olmaları da yüksek lisans programına başvuracak kişilerin yerine getirmesi gereken bir zorunluluktur. Doktora programına başvurabilmek için ise, adayların bir yüksek lisans diplomasına sahip olmaları ve diğer gerekli şartları yerine getirmeleri gerekmektedir (<http://www.yok.gov.tr>)

Türkiye’de turizm ile ilgili diğer gelişmelerde olduğu gibi lisansüstü düzeyde turizm eğitiminin gelişimi de 1960’lı yıllara, bir diğer deyişle planlı döneme rastlamaktadır (Kozak, Kozak ve Kozak, 2001:112; Ünlüöner, 1993:514-515). Birinci beş yıllık kalkınma planında yer alan turistik potansiyeli yüksek olan Ege Bölgesi’nde turizm konusunda araştırma yapmak ve özel teşebbüse ve/veya devlete bağlı işletmelerde ve kamu hizmeti gören müesseselerde çalışanların bilgi seviyesini yükseltmek amacına yönelik, bu dönemde ilk defa İzmir İktisadi ve İdari İlimler Akademisi’nde bir Turizm Enstitüsü kurulmuştur. 1960’lı yıllarda bu alanda gerçekleşen diğer önemli olaylar ise, Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitim Fakültesi’nde de turizm ve otel işletmeciliği dalında lisansüstü eğitim verilmesi ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’ne bağlı olarak İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsünün kurulması olmuştur. 1969 yılında kurulan bu enstitü bugün, Sosyal Bilimler Enstitüsüne dönüşmüş olmasıyla birlikte, halen İstanbul Üniversitesi bünyesinde yüksek lisans turizm eğitimi verilmektedir (Ünlüöner ve Boylu, 2005:23-24).

İstanbul Üniversitesiyle birlikte bugün Türkiye’de, toplam 19 Üniversitede lisansüstü düzeyde turizm eğitimi verilmektedir. Bu 19 üniversitenin 18’inde Sosyal Bilimler Enstitüsü 1’inde de Eğitim Bilimleri Enstitüsü altında bu eğitim verilmektedir. Bu

19 üniversitenin hepsinde yüksek lisans eğitimi verilirken bunlardan sadece 8'inde doktora eğitimi verilebilmektedir (kaynak: ilgili üniversitelerin internet sayfaları).

Görüldüğü üzere lisansüstü düzeyde de Türkiye'de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ancak bu gelişmelerin yanı sıra bu alanda bazı sorunların yaşandığı da bir gerçektir. Bilindiği gibi eğitimin her alanında olduğu gibi, önemli olan eğitimin ne kadar fazla okulda verildiği değil; ne kadar kaliteli ve etkili verildiğidir. Öyle ki bu durum 2009 yılında ikincisi gerçekleştirilen “Akademik Turizm Eğitimi Arama Konferansı”nda da ele alınmıştır. Konferansa 19 Üniversiteden 30'u aşkın akademisyen katılmış ve lisansüstü turizm eğitiminin yeni rotasını belirlemek üzere, bu alanda yaşanan sorunları masaya yatırmışlardır. Bu doğrultuda sayıları giderek artan lisansüstü turizm programlarında eğitim kalitesinde de geliştirmeler yapılmasının üzerinde önemle durmuşlardır (Turizm Gazetesi, 2010).

Lisansüstü turizm eğitiminde bahsedilen diğer sorunlara da kısaca değinmek gerekirse, bu alanda görülen sorunlardan birinin üniversiteler arasında aynı bölüme öğrenci alımında farklı uygulamaların bulunması olduğu söylenebilir. Bu farklı uygulamaların temelinde üniversitelerdeki senatolarca konulan farklı kriterler yatmaktadır. Ayrıca farklı alanlardan gelen öğrencilere kanun gereğince “Bilimsel Hazırlık Sınıfı” olanağı sağlanmasına rağmen bu imkana bazı lisansüstü eğitim programlarında işlerlik kazandırılmaması da farklı uygulamalara örnek olarak gösterilebilir. Bu bağlamda bu farklı uygulamaların genel olarak eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir (Demirkol, 2002:90).

Lisansüstü turizm eğitimi alanında yaşanan bir başka sorun da özellikle yüksek lisans yapmak isteyen kişiler turizm yüksek lisans programlarına bilinçsizce kayıt yaptırmalarıdır. Öyle ki, öğrenciler ya yüksek lisans yapmak istedikleri bilim dalı buldukları ilin üniversitesinde mevcut olmadığından, kendilerine en yakın olan bölümü seçiyorlar ya da buldukları kadroya bir derece katkıda bulunsun diye sahası dışında bir alanda yüksek lisans programını tercih ediyorlar. Daha sonra da elde ettikleri unvanı kullanma yolları arayarak sektörde ve üniversitelerde hak iddia eden uzman kişiler konumunda olabiliyorlar (Demirkol, 2002:90).

II.2.1. Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Ders Programları

Genel anlamda “program” kavramı, belli bir amaca ulaşabilmek için yapılması gereken alternatiflerin belirlenmesi, sıralanması, her birinin zamanının ve şeklinin tasarlanması olarak ifade edilebilir (Tan, aktaran Gürbüz ve Dağdeviren, 2007:163). Ders programı ise, “belirli amaçları elde etmek üzere kasıtlı ve bilinçli olarak planlanmış eğitsel aktiviteler toplamı” olarak tanımlanabilir (Cooper 2002:20). Hirst (1980:9) ise ders programını, “öğrenciler belirli eğitsel hedef ve amaçlarına mümkün olduğunca ulaşabilmesine yönelik planlanmış, öğrenci ve öğretmenlerin uyacağı aktivitelerin programıdır” şeklinde tanımlamıştır.

Ders programına ilişkin yapılan tanımlardan bir diğeri ise Bürün, Demir ve Güneri (2009:4) tarafından yapılmıştır. Buna göre; “ders programı, öğretim programında yer alan derslerin amaçlarının öğrenci davranışına dönüştürülmesini, bunların gerçekleşmesi için derslerin içeriğinin konulara ve alt başlıklara ayrıştırılmasını ve buna

dayalı öğrenim ortamının organizasyonunu ve değerlendirme araçlarını kapsayan detaylı bir plandır”.

Yükseköğretimin toplumsal ve kişisel hayatta ekonomik ve sosyal birçok getirileri olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle yükseköğretimdeki program ve müfredatlardaki iyileştirmelerin, kişilerin ve toplumun sosyo-ekonomik hayatının iyileştirilmesine katkı sağlayacağı açıktır. Turizm yüksek öğretimi de günün şartlarına ve sektörün taleplerine göre hazırlanmış ders programları ile bu gelişmeleri yakalayacaktır (Bürün, Demir ve Güneri, 2009:4). Walo’ya (2000:91) göre ise, turizm ders programlarının sadece sektörün ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik değil aynı zamanda öğrencilerin sektörde iyi birer yönetici olmaları için onları gerekli bilgi ve becerilerle donatmaya yönelik de olmalıdır. Yani ders programı sadece sektörün ihtiyaçlarına odaklı olmakla kalmayıp öğrencilerin kariyer hedeflerini de dikkate almalıdır. Bu doğrultuda turizm ders programları hem genel yönetim bilgileri vermeli hem de turizm ile ilgili spesifik bilgi ve becerileri içermelidir.

Daha önce de belirtildiği üzere, Türkiye’de yükseköğretimde turizm eğitimi YÖK bünyesinde önlisans, lisans ve lisanüstü olmak üzere üç düzeyde verilmektedir. Ancak bu araştırma kapsamında lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi ele alınmakta olduğu için lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi ders programları irdelenecektir.

Lisans düzeyinde verilen turizm eğitiminin genel amacı, turizm sektörüne orta ve üst kademe yöneticiler yetiştirmektir (Atay ve Yıldırım, 2009:13). Ancak lisans düzeyinde turizm eğitiminin kendine özgü amaçları konusunda daha fazla fikir edinmek

için, bu alanda eğitim veren kurumların kuruluş kanunlarına ya da bilgi vermek amaçlı kurdukları internet sayfalarına bakmak da akla gelen yöntemlerden biridir. Bunların birçoğunda “turizm sektörüne bilgili, yabancı dil bilen, yetkin bireyler/yöneticiler yetiştirmek” gibi genellikle iyi niyet belirten, fakat sınırları kesin olarak belirlenmemiş popüler amaçlar belirtilmekle birlikte, hemen hemen hepsinde görülen ortak bir noktanın varlığı da dikkat çekmektedir. Bu kurumlar turizm endüstrisinde faaliyet gösteren işletmelere yöneticiler yetiştirmek iddiasındadır. Böyle benzer amaçların bulunması, bu kurumların ders programlarının da ister istemez birbirine benzeyeceği görüşünü de akla getirmektedir (Gürbüz ve Dağdeviren, 2007:163). Ancak bu alanda yapılan araştırmalar (Gürbüz ve Dağdeviren (2007) ve Avcıkurt ve Karaman (2002)) bu görüşü doğru çıkarmamaktadır. Örneğin Gürbüz ve Dağdeviren 2007 yılında yaptıkları araştırmada Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren sekiz üniversite (Anadolu, Balıkesir, Başkent, Bilkent, Dokuz Eylül, Gaziosmanpaşa, Boğaziçi ve Akdeniz üniversiteleri) üzerinde yaptıkları araştırmada bu üniversitelerin lisans turizm ders programlarının birbirinden anlamlı şekilde farklılık gösterdiği kanısına ulaşmışlardır.

Gürbüz ve Dağdeviren (2007:164), amaçları aynı olmasına rağmen, amaçlara ulaşmada kullanılan araçların yani ders programlarının farklı olmasının iki şekilde yorumlanabileceğini belirtmişlerdir. Birinci yorum; bazı kurumlar amaçtan taviz vermektedirler. İkinci yorum ise, lisans düzeyinde turizm eğitiminde amaca bir değil birden fazla yolla ulaşılabileceğidir. Gürbüz ve Dağdeviren bu iki yorumdan ikincisine ağırlık vermektedirler. Bu bağlamda amaca standart bir programla değil mevcut programların en iyi şekilde uygulanmasıyla ulaşılabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Avcıkurt ve Karaman (2002:152) da yaptıkları araştırmada turizm alanında verilen lisans eğitiminde ders programlarında üniversiteler arası eşgüdüm olmadığını saptanmışlardır. Bu araştırmada Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Konaklama, Seyahat ve Turist Rehberliği bölümleri üzerine, Abant İzzet Baysal, Anadolu, Bilkent, Boğaziçi, Çanakkale Onsekiz Mart, Erciyes, Muğla, Adnan Menderes, Akdeniz, Balıkesir ve Mersin Üniversitesi olmak üzere toplam 11 üniversite üzerinde ders programı karşılaştırması yapılmıştır. Bu karşılaştırmalarda üniversitelerde aynı bölümlerde dahi seçmeli ve zorunlu derslerin sayılarında önemli farklılıklar bulunmuştur. Aynı araştırmada Konaklama İşletmeciliği bölümünde en fazla dersin, bu araştırmanın da alanını oluşturan Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda verildiği de saptanmıştır.

Eğitimde kalitenin yakalanması açasından oldukça önemli konulardan biri olarak görülen “yükseköğretimde akreditasyon” kapsamında konu ele alındığında, turizm alanında aynı bölüm adıyla verilen turizm eğitiminde dahi üniversiteler arasında ders programı farklılıkları görülmektedir. Her ne kadar bazı çalışmalar farklı ders programlarının eğitim kalitesi açasından sorun olmayacağını ortaya koysa da, bu durum turizm eğitiminde standardizasyon açasından önemli bir sorunun yaşandığını ortaya koymaktadır. Bilindiği gibi, Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEB) kapsamında olan turizm programları müfredatlarına belirli bir standart getirilerek tek tip olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda MYO’larda 4702 sayılı kanunla Meslek Yüksekokullarının Turizm programlarında program adı, ders adı, kredisi, dönemi, zorunlu/seçmeli durumu, ders içeriği vb. konulardaki farklı uygulamalar ortadan kaldırılıp, MYO’ları arasında eşgüdüm sağlanarak eğitim standart hale getirilmiştir (Bürün, Demir ve Güneri, 2009:3). Benzer bir uygulama ile lisans düzeyinde turizm eğitimi ders

programlarında da farklı uygulamalara sınırlamalar getirilebilir. Bu bağlamda, ağırlıklı üniversitelerden, özellikle sektörel deneyimi olan öğretim elemanlarından oluşacak şekilde izleme ve değerlendirme komisyonu, bu komisyona bağlı bölgesel düzeyde alt komisyonlar ve üniversite temsilcilikleri şeklinde bir yapılanma yoluna gidilebilir. Böylece sektörün gereksinimleri ve değişmeler sürekli takip edilebilir ve bu doğrultuda da lisans düzeyinde turizm eğitimi ders programları bütünüyle veya kısmen standartlaştırılabilir. Sonuçta da üniversitelerin günün şartlarına uygun donanıma sahip mezunlar vermesi sağlanabilir. Ayrıca böylece, üniversitelerden mezun olan kişilerin farklı yeterliliklerle mezun olmalarının da önüne geçilmiş olunur.

Her ne kadar Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi ders programlarında bazı farklılıklar olsa da genel olarak verilen derslerin içeriği benzer olduğu için, derslerle ilgili belirli bir sınıflandırma yapmak da mümkündür. Bu sınıflar şunlardır (Gürbüz ve Dağdeviren, 2007:163):

- Muhasebe-Finans-Yatırım ile ilgili dersler (Genel Muhasebe, Konaklama Tesisleri Muhasebesi, Finansal Yönetim, Turizm Yatırım Projesi vb.)
- Yönetim ile ilgili dersler (Genel İşletme, Turizm İşletmeciliği Yönetimi, Kongre ve Toplantı Yönetimi vb.)
- Ekonomi ile ilgili dersler (Genel Ekonomi, Mikro Ekonomi, Makro Ekonomi, Uluslar arası Ekonomi, Turizm Ekonomisi vb.)
- Halkla ilişkiler-Pazarlama ile ilgili dersler (Halkla İlişkiler, Genel Pazarlama, Turizm Pazarlaması vb.)
- Yabancı Dil Dersleri (İngilizce, Almaca, Rusça vb.)

- Alan Dersleri (Turizme Giriş, Tur Operatörlüğü, Ön Büro, Gastronomi vb.)
- Hukuk ile ilgili dersler (Temel Hukuk, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku vb.)
- Diğer dersler (“diğer ders” tabiri burada, yukarıda adı geçen branşların herhangi birine kesin olarak sokulamayan diğer dersleri ifade etmek için kullanılmıştır. Örneğin, Sosyal Psikoloji, Mitoloji vb.)

Ders programları konusunda bir diğer önemli konu ise, ders programlarının günün şartlarına ve sektörün ihtiyaçlarına göre güncellenmesidir. Bunu sağlamak için, sektörde araştırmalar yapılarak arz ve talepteki değişimler ile bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sürekli takip edilmelidir (Avcıkurt ve Karaman, 2002:153). Uygulanan ders programlarının güncellenmesi çalışmaları sırasında dikkate alınması gereken taraflardan biri de mezunlardır. Çünkü mezunlar halihazırda uygulanan ve güncellenmesi düşünülen ders programının mezuniyetleri sonrasında ne kadar işlerine yarayıp yaramadığını değerlendirebilirler. Mezunlar, okulun yöneticiler yetiştirdiğini iddia ettiği sektörde çalışıyorlarsa ve bunların bir kısmı da yönetici kadrosunda yer alıyorsa bu değerlendirmeler okulun iddialarının uygulamasının sonuçları hakkında da fikir beyan edebilirler. Ayrıca sektörde çalışan mezunlar fiilen sektördeki değişimlerin içinde buldukları için var olan ders programının güncellenmesi konusunda çeşitli eleştiri, katkı ve öneriler getirebilirler. Bu nedenle ders programı güncelleme çalışması olarak gerçekleştirilen bu çalışma mezunlarla yapılmıştır.

III. BÖLÜM

LİSANS DÜZEYİ TURİZM EĞİTİMİ DERS PROGRAMININ

MEZUNLARCA DEĞERLENDİRİLMESİ: MERSİN ÜNİVERSİTESİ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU MEZUNLARI

ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA VE SONUÇLARI

Türkiye’de turizm sektörü, ilk önemli sıçramasını, 1960’lı yıllarda bilinçli olarak ele alınmaya başlanmasıyla, özellikle beş yıllık kalkınma planları döneminde yapmıştır. İkinci ve en önemli sıçramasını da 1980’li yıllarda, özellikle 1982 yılında uygulamaya konulan geniş kapsamlı teşviklerle yapmıştır (Gülbahar, 2009:153). Turizm alanında yaşanan bu gelişmeler bir süre sonra gelişmiş bir turizm eğitiminin gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Lisans düzeyinde turizm eğitimi de bu gerekliliğin sonucunda 1965 yılında Ankara’da “Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu”na “Turizm Bölümü” ilave edilmesiyle başlamıştır (Ünlüönen ve Boylu, 2005:14).

Bugün etkin ve gelişmiş bir turizm eğitiminin temelini, kuşkusuz iyi hazırlanmış ders programları oluşturmaktadır. Bu doğrultuda turizm sektörüne orta ve üst kademedeki yöneticiler yetiştirmenin amaçlandığı iddia edilen lisans düzeyinde turizm eğitim sisteminde de etkin ve iyi hazırlanmış bir ders programına ihtiyaç vardır. Bir okulda verilen eğitimin çatısını oluşturan ders programlarının iyi hazırlanmış olması ise amacına ne kadar iyi hizmet ettiği ile ilgilidir. Bir diğer ifadeyle, okulda uygulanan ders programı ne kadar amacına uygun hazırlanmışsa ve uygulanıyorsa o ölçüde de başarıya ulaşabilir. Bu doğrultuda programlar hazırlanırken, yönetici adayları yetiştirilen sektörün ihtiyaç ve beklentilerinin neler olduğu bilinmeli ve sektördeki hızlı gelişmeler takip edilmelidir. Bunun da en iyi yollarından biri sektörde faaliyet gösteren mezunların ders programı

hazırlama sürecine dahil edilmesidir. Bu şekilde hazırlanacak lisans düzeyinde bir turizm eğitimi ders programının amacına daha iyi hizmet edeceğini söylemek mümkündür.

III.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, lisans düzeyinde turizm eğitimi ders programının mezunlarca değerlendirilmesini yapmaktır. Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu (T.İ.O.Y.O) mezunları üzerinde yapılan bu araştırmada elde edilen verilerle, bu okulun ders programının güncellenmesine katkıda bulunulması da hedeflenmektedir. Ayrıca bu araştırma aşağıdaki soruların yanıtlarını bulmayı da amaçlamaktadır;

- 1) Mersin T.İ.O.YO mezunları, öğrenciyken ve mezun olduktan sonra öğrenciyken okulda aldıkları derslere ne derecede önem vermişlerdir?
- 2) Mersin T.İ.O.YO mezunlarının derslere atfettikleri önem, öğrenciyken ve mezuniyet sonrası farklılaşmakta mıdır?
- 3) Mersin T.İ.O.YO mezunları, programda yer alan derslerin müfredatta kalmasına ne derecede katılmaktadırlar?
- 4) Mersin T.İ.O.YO mezunları, ders programındaki hangi dersleri en gerekli; hangilerini en gereksiz dersler olarak görmektedirler?
- 5) Mersin T.İ.O.YO mezunları, bu okulda okumuş olmaktan, öğretim kadrosundan, okulun eğitim kalitesinden ve okulda gerçekleştirilen sosyal faaliyetlerden ne derecede memnundurlar?

III.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Pilot Çalışma

Mersin T.İ.O.Y.O mezunları üzerine yapılan bu araştırma kapsamında, öncelikle konuyla ilgili daha önce yapılmış araştırmalar incelenmiş, daha sonra Mersin T.İ.O.Y.O.'nda görevli akademisyenlerin katkısıyla araştırma anketi hazırlanmıştır. Oluşturulan anket öncelikle, pilot çalışma kapsamında, Mersin T.İ.O.Y.O mezunu olan bazı akademisyenler, yüksek lisans ve doktora öğrencileri ve Mersin ilinde otellerde çalışanlardan oluşan toplam 27 kişilik bir grup üzerinde uygulanmıştır. Yapılan bu pilot çalışma sonucunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir.

Ankette yer alan ölçek için Mersin T.İ.O.Y.O'nda verilen tüm dersler belirlenmiş ve bu derslere mezunların gerek öğrenciyken gerekse mezuniyet sonrası gösterdikleri önem ve verilen bu derslerin müfredatta kalmasına katılımları ilgili ölçeklerle derecelendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, mezunlardan derslere öğrenciyken ve mezuniyet sonrası verdikleri önem seviyesini belirlemeleri için, (1) “çok önemsiz”, (2) “önemsiz”, (3) “ne önemli ne önemsiz”, (4) “önemli” ve (5) “çok önemli” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca mezunların derslerin programda kalmasına ne ölçüde katıldıklarını belirlemek üzere, onlardan (1) “kesinlikle katılmıyorum”, (2) “katılmıyorum”, (3) “ne katılıyorum ne katılmıyorum”, (4) “katılıyorum” ve (5) “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini seçmeleri istenilmiştir. Yine mezunların bu okulda okumuş olmaktan, okuldaki öğretim kadrosundan, sosyal aktivitelerden ve okulun genel olarak eğitim kalitesinden duydukları memnuniyet dereceleri de araştırma kapsamında belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda mezunlardan ilgili sorulara, “çok memnunum”,

“memnunum”, “ne memnunum ne memnun değilim”, “memnun değilim” ve “hiç memnun değilim” seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermeleri talep edilmiştir.

Ankette ayrıca mezunlara, üniversiteye giriş yılları, üniversiteden mezuniyet yılları, yaşları, cinsiyetleri, not ortalamaları, çalıştıkları iller, çalıştıkları sektörler, turizm sektöründe çalışanların unvanları ve ders programında en gerekli-en gereksiz gördükleri dersler de sorulmuştur. Araştırma anketi ek 2’de yer almaktadır.

III.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunlarıdır. Bu evren, hem 1980 yılında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde kurulan Mersin Turizm İşletmeciliği Yüksekokulu mezunlarını; hem de 1992 yılından bu yana Mersin Üniversitesi bünyesinde eğitim veren Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunlarını kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleme çerçevesi ise, Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunları derneğinin (METİOD) resmi internet sitesine (www.metiod.org.tr) üye olan mezunlardır. Üyelere anketlerin ilk gönderildiği tarih olan 29.01.2010’da, siteye toplam 766 mezunun üye olduğu belirlenmiştir. Bu 766 mezundan toplam 149’u anketlere yanıt vermiştir. Bu bağlamda örneklemin %19,4’ünün anketlere yanıt verdiği söylenebilir.

III.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla oluşturulan anket 29.01.2010 tarihinde, Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunları derneğinin (METİOD) internet sayfasına konulmuş ve aynı tarihte derneğin bütün üyelerine, elektronik posta gönderilmiştir. Bu e-postada mezunlardan derneğin internet sayfasına girmeleri, anketi indirip doldurmaları ve ilgili e-posta adreslerine ve faks numaralarına göndermeleri rica edilmiştir. Araştırmaya katılım sınırlı sayıda olması üzerine, bu e-postalar Ocak 2010 ve Mart 2010 tarihleri arasında 3 kez tekrarlanmıştır.

III.5. Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi

Ölçeğin yüzeysel geçerliliği (face validity), pilot çalışma sonrasında elde edilen verilerle konunun uzmanı öğretim üyelerinin görüşleri ışığında sağlanmıştır. Ölçeğin güvenirliliği ise, Cronbach alfa testi ile yapılmıştır. Teste ilişkin değerler aşağıda verilmiştir.

Tablo 5: Araştırma Ölçeklerinin Güvenirlik Katsayıları

Faktörler	İkiye Bölümlü Güvenirlik Analizi		Genel Güvenirlik Analizi	
	Madde Sayısı	Cronbach Alfa	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Öğrenciyken Derslere Verilen Önem	23	,864	46	,902
	23	,853		
Mezuniyet Sonrası Derslere Verilen Önem	23	,925	46	,929
	23	,813		
Derslerin Programda Kalmasına Katılım	23	,873	46	,916
	23	,827		

Tabloda da görüleceği üzere ölçeklerin genel güvenilirlik katsayıları ,90'ın üzerindedir. Bu değerler, ölçeklerin yüksek derecede güvenilir ölçekler olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca 46 maddeden oluşan ölçeklerin ikiye bölünmüş haliyle de güvenilirlikleri ölçülmüştür. Sonuçta ikiye bölümlü güvenilirlik katsayıları da ,80'in üzerinde görülen ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir olduğu anlaşılmıştır (Kalaycı, 2006:405).

III.6. Verilerin Analizi ve Bulgular

III.6.1. Örneklemin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanımlayıcı istatistik bazında elde edilen demografik bulgular Tablo 6'da yer almaktadır. Buna göre; araştırma anketine yanıt verenlerin 42'si (%28,2) kadın, 107'si ise (%71,8) erkek mezunlardan oluşmaktadır. Görüldüğü üzere, araştırmaya katılan erkeklerin sayısı kadınların sayısının iki katından daha fazladır. Bu bulgu, araştırma için erkek mezunların daha fazla geri dönüşte buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	42	28,2
Erkek	107	71,8
Toplam	149	100
Yaş		
24-30 arası	76	51,0
31-40 arası	37	24,8
41 ve üzere	36	24,2
Toplam	149	100
Üniversiteye Giriş Yılı		
1980-1992 arası	53	35,6
1993-2004 arası	96	64,4
Toplam	149	100
Üniversiteden Mezuniyet Yılı		
1984-1996 arası	41	27,5
1997-2009 arası	108	72,5
Toplam	149	100
Not Ortalaması		
50-75 arası	48	70,6
76 ve üzeri	20	29,4
Toplam	68	100

Araştırmaya katılan mezunların yaşları, 24-30 arası, 31-40 arası ve 41 ve üzeri olarak gruplandırılmıştır. Buna göre; 76 kişi (%51) 24-30 arası yaş grubunda, 37 kişi (%24,8) 31-40 arası yaş grubunda ve 36 kişi (%24,2) de 41 ve üzeri yaş grubunda yer almıştır. Görüldüğü üzere, diğer gruplara göre daha genç bir grubu temsil eden 24-30 arası yaş grubu araştırmaya daha fazla katılım göstermiştir. Bu durumu, genç mezunların araştırma anketi sanal alemde doldurulduğu için daha fazla geri dönüşte buldukları şeklinde yorumlayabiliriz. Zira gençlerin teknolojiye yaşlılara göre daha fazla ilgili oldukları bilinen bir gerçektir. Ayrıca, araştırmaya 24-30 arası yaş grubundan daha fazla katılım gelmesinin nedenlerinden biri de gençlerin okuldan yeni mezun oldukları için okulla bağlarının daha güçlü olması ve dolayısı ile de okul ile ilgili böyle bir çalışmaya katılım gösterilmesi ricasına daha sıcak bakmış olabilecekleridir. Ayrıca, yeni mezun

oldukları için, aldıkları derslerin üzerlerindeki etkisi daha sıcaktır. Dolayısıyla da değişmesini istediği derslere yönelik tepkilerinin de sıcak olacağından dolayı daha fazla katılım gösterdiği ileri sürülebilir.

Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ilk önce 1980 yılında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde Mersin Turizm İşletmeciliği Yüksekokulu adı ile eğitime başlamıştır. 1992 yılında ise Mersin Üniversitesi bünyesinde Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ismiyle eğitime devam etmiştir. Ayrıca bu tarihe kadar (1992) İngilizce-Türkçe karma eğitim verilen okulda, bu tarihten itibaren YÖK'ün ilgili kararlarıyla sadece Türkçe eğitim vermeye başlanmıştır. Bu nedenle bu araştırma kapsamında Mersin T.İ.O.Y.O mezunlarının üniversiteye giriş yılları da 1980-1992 arası ve 1993-2004 arası olmak üzere iki grup oluşturularak incelenmiştir. Bu çerçevede elde edilen verilere göre; 1980-1992 yılları arasında okula girmiş olan mezunların toplam mezun içindeki oranı 53 kişi ile %35,6 iken, 1993-2004 yılları arasında okula girmiş olan mezunların toplam içindeki oranı ise 96 kişi ile %64,4'tür. Görüldüğü üzere okula 1993-2004 arası giren kişiler araştırmaya daha fazla katılım göstermiştir. Bu durum da yaş değişkenindeki nedenlerle, gençlerin araştırmaya katılımının daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Üniversiteye giren öğrencilerin dört yıl sonra mezun olacağı var sayılarak üniversiteden mezuniyet yılları da, giriş yıllarına dörder yıl eklenerek 1984-1996 yılları arasında mezun olanlar ve 1997-2009 yılları arasında mezun olanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda, 1997-2009 yılları arasında okuldan mezun olanların (108 kişi (%72,5)) 1984-1996 yılları arasında mezun olanlara göre (41 kişi

(%27,5)) araştırmaya daha fazla katılım göstermesi de yaş ve okula giriş yılı değişkenlerinde yapılan yorumlarla aynı yönde yorumlanabilir. Sonuç olarak araştırmaya gençler, okula daha yakın tarihlerde girenler ve okuldan daha yakın tarihlerde mezun olanların daha fazla katılım göstermesi bu grupta bulunan mezunların ders programının değişmesi konusunda diğer gruplara göre daha duyarlı oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Mezunların not ortalamaları konusunda ise, yine ikili bir gruplandırma yapılmıştır. Buna göre mezuniyet not ortalaması 50-75 arası olanlar ve 76 ve üzeri olanlar ayrı gruplarda yer almışlardır. Araştırmaya katılan mezunlardan 48 kişi (%32,2) 50 ila 75 arası not ortalamasına sahip iken, 20 kişi ise (%13,4) 76 ve üzeri mezuniyet not ortalamasına sahiptir. Geriye kalan 81 kişi (%54,3) ise, not ortalamaları ile ilgili soruyu yanıtlamamışlardır. Yani araştırma anketine geri dönuşte bulunanların yarısından fazlasının not ortalaması ile ilgili bilgilere ulaşılamamıştır. Bunu insanların mezuniyet not ortalamalarını hatırlayamadığı yönünde yorumlamak mümkündür. Ancak not ortalamasını hatırlayanların içinde 50-75 arası not ortalamasına sahip olanların 75 ve üzeri not ortalamasına sahip olanlara göre daha fazla olduğu da görölmektedir. Araştırmaya daha fazla katılımın not ortalaması düşük olanlardan gelmesini, dersler konusunda daha başarısız olanların ders programının değişmesi konusunda daha duyarlı oldukları yönünde yorumlamak mümkündür.

III.6.2. Mezunların Çalıştıkları Sektörler

Ankete cevap veren Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunlarının %87,9'u (131 kişi) turizm sektöründe, %10,7'si (16 kişi) üniversitede,

%9,4'ü (14 kişi) kendi işinde, %8,7'si (13 kişi) ticaret, %4'ü (6 kişi) kamu sektöründe, %4'ü (6 kişi) diğer sektörlerde çalışmış ve/veya çalışmakta iken, %0,7'si bankada ve diğer %0,7'si ise bilişim sektöründe çalışmış ve/veya çalışmaktadır. Araştırmaya katılma mezunlarının çalıştıkları sektörlerle ilişkin dağılım tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7: Mezunların Çalıştıkları Sektörler

Sektörler	Frekans	Yüzde
Turizm	131	%87,9
Üniversite	16	%10,7
Kendi İşi	14	%9,4
Ticaret	13	%8,7
Kamu	6	%4
Diğer	6	%4
Banka	1	%0,7
Bilişim	1	%0,7
Toplam	188	%126,1

Araştırmaya katılan mezunların büyük bölümünün (%87,9) turizm sektöründe çalışıyor olması durumu, Mersin T.İ.O.Y.O'nun sektöre önemli oranda işgücü yetiştirdiği ve bu okuldan mezun olanların büyük bir bölümünün turizm sektöründe çalışmayı tercih ettiği şeklinde yorumlanabilir. Bu da okulun verdiği eğitimin amacına ulaştığının göstergelerinden bir olarak düşünülebilir. Zira bilindiği gibi lisans düzeyinde verilen turizm eğitimin en önemli amacı turizm sektörüne nitelikli yöneticiler yetiştirmektir.

Ancak, toplamda 149 kişinin katıldığı araştırmada, çalışılan sektörlerle ilişkin 188 veriye ulaşılması tabloda dikkat çeken bir durumdur. Bu durum, toplam 39 kişinin (%26,1) birden fazla sektörde çalıştığını göstermektedir. Birden fazla sektörde çalıştığını bildiren mezunların çalıştıkları sektörlerle ilişkin tablo 8 aşağıdaki gibidir.

Tablo 8: Birden Fazla Sektörde Çalışan Mezunların Çalıştıkları Sektörler

Sektörler	Frekans	Yüzde
Turizm + Üniversite	11	7,3
Turizm + Kendi İşi	11	7,3
Turizm + Ticaret	6	4,0
Turizm + Kamu	3	2,0
Turizm + Diğer	3	2,0
Turizm + Bilişim	1	0,7
Turizm + Banka	1	0,7
Turizm + Üniversite + Ticaret	1	0,7
Turizm + Ticaret + Kendi İşi	1	0,7
Kamu + Ticaret	1	0,7
Toplam	39	26,1

Yapılan analizler sonucunda, toplam 11 mezunun turizm ve üniversite alanlarında; 11 kişinin de turizm ve kendi işinde çalıştığı saptanmıştır. Ayrıca 6 kişinin ise turizm ve ticaret işiyle uğraştığı da tabloda görülmektedir. Bu durumu turizm sektöründe çalışan bireylerin zamanla sektörden ayrılıp başka sektörlerde çalıştıkları şeklinde yorumlamak mümkündür. Ama diğer taraftan, özellikle üniversitede çalışan öğretim elemanlarının en azından bir kısmının sektör deneyimine sahip olduğu sonucuna da varılabilir.

III.6.3. Mezunların Ders Programında En Gerekli ve En Gereksiz Gördükleri Dersler

Araştırma anketinde mezunlara ders programında en gerekli ve en gereksiz gördükleri dersler sorulmuştur. Bu sorulara alınan yanıtlara göre hazırlanan tablo 9'da da görüleceği üzere, araştırmaya katılan mezunların en gerekli gördüğü derslerin başında yabancı dil dersleri gelmektedir. Örneğin İngilizce dersi katılımcıların %61,8'i (92 kişi) tarafından en gerekli derslerin başında gösterilmiştir. Ayrıca Almanca %55,1'lik (82 kişi), Rusça %40,3'lük (60 kişi) ve Mesleki İngilizce dersi %36,9'lük (55 kişi) oranlarla

İngilizce'den sonra en gerekli dersler olarak görülmüştür. Büyük bölümünün (%87,9) turizm sektöründe çalıştığı bilinen bir örnekleme yabancı dil derslerinin en gerekli dersler olarak görülmesi oldukça normal bir durum olarak düşünülebilir.

Mezunların en gerekli gördükleri dersler içinde yabancı dillerden sonra muhasebe derslerinin gelmesi dikkat çekici unsurlardan bir diğeridir. Örneğin, maliyet muhasebesi dersi katılımcıların %28'i (43 kişi), konaklama tesisleri muhasebesi dersi %25,5'i (38 kişi) ve genel muhasebe dersi ise %22,8'i (34 kişi) tarafından en gerekli dersler olarak görülmüştür. İşletmelerin en önemli departmanlarından biri olan muhasebe departmanında kullanılan muhasebe işlemlerine ilişkin bilgilerinin verildiği bu dersleri mezunların en gerekli dersler arasında görmesini, mezunların bir işletmede/kurumda çalışmaya başlayınca bu derslerin aslında sektörde ne denli işe yaradığını kavramış olmalarına bağlanabilir. Muhasebe derslerinden sonra en gerekli görülen ders, Paket Programlar (Fidelio, Galileo vb.) olmuştur. Katılımcıların %21,5'lik (32 kişi) kesimi tarafından en gerekli dersler arasında görülen paket programların çok gerekli görülmesini de yabancı dillerde olduğu gibi katılımcıların çoğunluğunun turizm sektöründe çalışmasıyla ilişkilendirilebilir. Bugün sektörde çalışan insanların en önemli gereksinimlerinin başında yabancı dil bilgisi ve paket program kullanabilme yeteneğinin geldiği bilinmektedir. Bu bağlamda mezunların en gerek duyduğu bilgileri veren dersleri en gerekli dersler olarak gördüklerini ifade etmek doğru olacaktır.

Tablo 9: Ders Programında En Gerekli ve En Gereksiz Görülen Dersler

Mezunlarca Gerekli ve Gereksiz Olarak Görülen Derslere İlişkin Frekans ve Yüzdeler						
Sıra No	Ders İsimleri	Gerekli derslerin frekans ve yüzdeleri		Sıra No	Gereksiz derslerin frekans ve yüzdeleri	
		Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
1.	İngilizce	92	61,8	-----	-----	-----
2.	Almanca	82	55,1	33.	2	1,3
3.	Rusça	60	40,3	27.	4	2,7
4.	Mesleki İngilizce	55	36,9	-----	-----	-----
5.	Maliyet Muhasebesi	43	28,8	26.	4	2,7
6.	Konaklama Tesisleri Muhasebesi	38	25,5	-----	-----	-----
7.	Genel Muhasebe	34	22,8	37.	2	1,3
8.	Paket Programlar	32	21,5	34.	2	1,3
9.	Genel İşletme	32	21,5	-----	-----	-----
10.	Genel Ekonomi	28	18,6	18.	7	4,7
11.	Makro Ekonomi	26	17,4	3.	38	25,6
12.	Turizm İşletmeleri Yönetimi	23	15,4	-----	-----	-----
13.	Uluslararası Ekonomi	21	14,1	5.	26	19,4
14.	Önbüro/Resepsiyon	21	14,1	-----	-----	-----
15.	Yiyecek/İçecek Yönetimi	21	14,1	16.	9	7,1
16.	Mikro Ekonomi	20	13,4	6.	21	14,1
17.	Genel Pazarlama	18	12,1	31.	3	2,0
18.	Bilgisayar	17	11,4	22.	5	3,4
19.	İş Hukuku	16	10,6	24.	4	2,7
20.	Ticaret Hukuku	15	9,9	19.	7	4,7
21.	Turizm Pazarlaması	14	9,3	-----	-----	-----
22.	Temel Hukuk	13	8,6	20.	6	4,0
23.	Halkla İlişkiler	12	7,9	23.	5	3,4
24.	Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü	10	6,7	25	4	2,7
25.	Finansal Yönetim	8	5,4	17.	8	5,4
26.	İşletme Yönetimi	8	5,4	-----	-----	-----
27.	Kongre ve Toplantı Yönetimi	8	5,4	28.	4	2,7
28.	Turizme Giriş	6	4,0	35.	2	1,3
29.	Ağırlama İşletmelerinde Verimlilik Yön.	6	4,0	21.	6	4,0
30.	Kat Hizmetleri Yönetimi	6	4,0	14.	9	7,1
31.	Mali Tablo Analizi	5	3,4	15.	9	7,1
32.	Rekreasyon	5	3,4	10.	13	8,7
33.	Mitoloji	5	3,4	8.	17	11,5
34.	Turizm Plan Politikası	5	3,4	36.	2	1,3
35.	İnsan Kaynakları Yönetimi	4	2,7	32.	3	2,0
36.	Sanat Tarihi	4	2,7	11.	13	8,7
37.	Türk Vergi Sistemi	3	2,0	4.	31	20,8
38.	Turizm Yatırım Projesi	3	2,0	39.	1	0,7
39.	İstatistik	2	1,3	2.	42	26,2
40.	İş Etiği	2	1,3	13.	9	7,1
41.	Turizm Coğrafyası	2	1,3	29.	3	2,0
42.	Araştırma Yöntemleri	1	0,7	30.	3	2,0
43.	Konaklama İşletmeleri Yönetimi	1	0,7	-----	-----	-----
44.	Genel Matematik	1	0,7	1.	53	35,6
45.	Bitirme Tezi	1	0,7	9.	13	8,7
46.	Sosyal Psikoloji	1	0,7	7.	20	13,4
47.	Beden/Müzik	-----	-----	12.	11	7,4
48.	Türkçe	-----	-----	38.	1	0,7

Tabloya göre, mezunların en gereksiz gördüğü derslerin başında ise Genel Matematik dersi gelmektedir. Genel Matematik dersini katılımcıların %35,6'sı, yani toplam 53 kişi gereksiz bir ders olarak görmüştür. Genel Matematik dersini %26,2'lik (42 kişi) bir oranla İstatistik, %25,6 (38 kişi) ile Makro Ekonomi, %20,8 (31 kişi) ile Türk Vergi Sistemi takip etmiştir. Ayrıca Uluslar Arası Ekonomi dersi de katılımcıların %19,4'ü (26 kişi) tarafından en gereksiz ders olarak görülmüştür. Yine bir ekonomi dersi olan Mikro Ekonomi dersi ise, katılımcıların %14,1'i (21 kişi) tarafından gereksiz bir ders olarak görülmüştür. Mezunların %13,4'ü (20 kişi) sosyal psikoloji dersini; %11,5'i ise Mitoloji dersini gereksiz bir ders olarak belirlemiştir. Ayrıca, mezunların %8,7'si (13 kişi) ise Bitirme Tezi, Rekreasyon ve Sanat Tarihi derslerini gereksiz olarak belirlemiştir.

Lise eğitimini, genel olarak sayısal derslerde verdiği eğitimin yetersizliği ile bilinen Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde alan Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunlarının, Genel Matematik ve İstatistik gibi dersleri gereksiz olarak görmesini, lisede aldıkları yetersiz sayısal eğitim nedeniyle bu dersleri geçmekte zorlanmalarına bağlamak mümkündür. Ayrıca ekonomi derslerinin en gereksiz dersler arasında gösterilmesini de, ekonomi derslerinin bazı sayısal problemleri içermesi nedeniyle, bu sayısal yetersizliğe bağlamak mümkündür.

Ekonomi dersleri konusunda ve hatta tablonun genelinde de en dikkat çeken durum ise, ekonomi derslerinin hem en gerekli; hem de en gereksiz dersler arasında yüksek oranlarla yer almasıdır. Tabloda da görüleceği üzere, araştırmaya katılan mezunların %18,6'sı (28 kişi) Genel Ekonomi dersini en gerekli dersler arasında görürken; %4,7'si (7 kişi) ise en gereksiz dersler arasında görmüştür. Mezunların %17,4'ü (26 kişi), Makro

Ekonomi dersini gerekli bir ders olarak görürken; %25,6 (38 kişi) ise, gereksiz bir ders olarak görmüştür. Yine mezunların %14,1'i (21 kişi), Uluslararası Ekonomi dersini en gerekli dersler arasında görürken, % 19,4'ü (26 kişi) ise, en gerekli dersler arasında görmüştür. Ayrıca Mikro Ekonomi dersinde de durum aynıdır; mezunların %13,4'ü (20 kişi) Mikro Ekonomi dersini en gerekli ders olarak görürken, 14,1 i (21 kişi) en gereksiz ders olarak görmüştür. Görüldüğü gibi mezunların bir bölümü ekonomi derslerini en gerekli dersler arasında gösterirken; bir bölümü de en gereksiz dersler arasında göstermektedir. Bu durumu ekonomi dersleri konusunda mezunlar arasında görüş farklılığı olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür. Bu görüş farklılığının temelinde ise mezunların ekonomi derslerinde elde ettikleri başarı olabilir. Okulda öğrencilerin bazı dersleri geçmekte zorlandıkları bilinmektedir. Bu nedenle, ekonomi derslerinin gereksiz görülmesinde de bu ders geçme zorluğundan söz edilebilir. Ayrıca, bu farkın temelinde daha önce de bahsedildiği gibi bazı mezunların sayısal alanlardaki yetersizliği de olabilir. Bu bağlamda sayısal alanlarda kendilerini yeterli gören mezunların ekonomi derslerini en gerekli dersler arasında gösterdiğini, sayısal yeterliliği nispeten daha düşük olanların ise, ekonomi derslerini en gereksiz dersler arasında gösterdiğini söylemek mümkündür.

III.6.4. Mezunların Ders Programına Eklenmesini Önerdiği Dersler

Araştırma anketinde mezunlara programa eklemek istedikleri dersler sorulmuştur. Bu soruya alınan yanıtlara göre de tablo 10 oluşturulmuştur. Tabloya göre, mezunların %9,4'ü (14 kişi) “Uygulamalı Mesleki Dersler” i programa eklemek istemektedirler. Bu durum, mezunların mesleki derslerin sadece teorik olarak değil uygulamalı olarak da verilmesi yönünde bir görüşe sahip olduklarını göstermektedir.

Mezunların programa eklenmesini istediği bir diğer ders ise %7,1’lik oranla “İletişim” dersi olmuştur. Bilindiği gibi okulda sosyal psikoloji dersi verilmektedir ve bu ders kapsamında da iletişim konusu detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Buna rağmen mezunların programa iletişim dersini eklemek istemesini, mezunlarda iletişimin bir dersin alt konusu olmaktan ziyade başlı başına bir ders olarak ele alınması gerektiği görüşünün hakim olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür. Turizm sektöründe insan ilişkilerinin ve iletişiminin yoğun bir şekilde yaşandığı düşünüldüğünde, bu istek yerinde bir istek olarak görülebilir. Tabloya göre mezunların %2,7’si (4 kişi), ders programında bir yabancı dile daha yer verilmesi gerektiğini düşünmekte iken; %2’si ise, “alternatif turizm çeşitleri” dersinin programa eklenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 10: Mezunların Ders Programına Eklenilmesini Önerdiği Dersler

Mezunların ders programına eklenmesini önerdikleri dersler					
Ders Adı	N	%	Ders Adı	N	%
Uygulamalı Mesleki Dersler	14	9,4	Yiyecek- İçecek İşl. Maliyet Analizi	1	0,7
İletişim	9	7,1	Tüketici Davranışları	1	0,7
Bir yabancı dil daha	4	2,7	Hastane İşletmeciliği	1	0,7
Alternatif Turizm Çeşitleri	3	2,0	İnternet Pazarlamacılığı	1	0,7
Turizm Ekonomisi	2	1,3	İş Etüdü	1	0,7
Yat ve Marina İşletmeciliği	2	1,3	Online Rezervasyon Programı	1	0,7
Turizmde Bilişim Sistemleri	2	1,3	Uluslararası Stratejik Pazarlama	1	0,7
İngilizce Konuşma	2	1,3	Profesyonel Rehberlik	1	0,7
Almanca Konuşma	2	1,3	Turizm İşl. Stratejik Yönetim	1	0,7
Anayasa	2	1,3	Turizm İşl. Yönetim ve Org.	1	0,7
Örgütsel Davranış	2	1,3	Turistik Davranış	1	0,7
Otel Bütçesi Hazırlama	2	1,3	Havayolu İşletmeciliği	1	0,7
Diğer Paket Programlar	1	0,7	Kariyer Yönetimi	1	0,7
Gıda ve Hijyen	1	0,7	Kişisel Gelişim	1	0,7
Turizmde Güncel Sorunlar	1	0,7	Gelir Yönetimi	1	0,7
Uluslararası Turizm	1	0,7	Uluslararası Finans	1	0,7
Kokteyl ve Bar	1	0,7	Kalite Yönetimi	1	0,7
Küreselleşme Sürecinde Turizm	1	0,7	Ulaşım Hizmetleri	1	0,7
Turizmde Finansman Teknikleri	1	0,7	Animasyon	1	0,7
Finansal Kurumlar ve Sermaye Piyasası Analizi	1	0,7	Menü Mühendisliği	1	0,7
Yöneylem Araştırması	1	0,7	Gastronomi	1	0,7

Tabloda dikkat çeken konulardan biri, mezunların zaten ders programında farklı bir isimle var olan dersleri veya bir dersin konusu olarak ele alınan dersleri programda görmek istemeleri. Örneğin, “Menü Mühendisliği”, “Gıda ve Hijyen” ve “Gastronomi” derslerinin programa eklenmek istemesi bu duruma örnek gösterilebilir. Bu dersler yiyecek içecek yönetimi dersinin konularıdır. Yine “Turizm İşletmelerinde Stratejik Yönetim” ve “Turizm İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon” derslerinin programa eklenmesi isteği de bu duruma örnek gösterilebilir. Okulun ders programında, “turizm işletmeleri yönetimi” dersi mevcuttur ve bu bahsi geçen dersler de bu dersin alt konuları olarak zaten işlenmektedir. Bu durumu iki şekilde yorumlamak mümkündür. Birinci yorum, mezunların aldıkları derslerin içeriğini tam olarak hatırlamadıkları için zaten programda var olan veya bir dersin konusu olan bu dersleri programa eklemek istedikleri yönündedir. İkinci yorum ise, mezunların bu derslerin başka bir dersin alt konusu olarak işlenmesinden ziyade başlı başına birer ders olarak programda yerini almaları gerekliliğine inandıklarıdır. Bir başka neden ise, ders programında zaman zaman yapılan güncellemeler nedeniyle, kimi derslerin çıkarılması ve/veya yeni derslerin eklenmesi olabilir. Yani anket doldurulurken programda var olan ders, dersin eklenmesini talep eden mezun öğrenciyken, programda olmayabileceği olasılığından dolayı böyle bir sonuç ortaya çıkmış olabilir.

III.6.5. Mezunların Mersin T.İ.O.Y.O’na İlişkin Memnuniyet Durumları

Araştırma anketinde mezunlara, Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu’nda okumuş olmaktan duydukları memnuniyet dereceleri, okulun öğretim kadrosundan duydukları memnuniyet dereceleri, okuldaki sosyal aktivitelerden duydukları memnuniyet dereceleri ve genel olarak eğitim kalitesinden duydukları memnuniyet

dereceleri sorulmuştur. Bu doğrultuda alınan yanıtlara göre oluşturulan tablo 11 aşağıdaki gibidir.

Tablo 11: Mezunların Okuldan Duydukları Memnuniyet Durumları

Memnuniyet konuları	Hiç memnun değilim/ değildim		Memnun değilim/ değildim		Ne memnunum ne de memnun değilim		Memnunum/ memnundum		Çok memnunum/ memnundum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bu Okulda Okumuş Olmak	5	3,4	4	2,7	12	8,1	63	42,3	65	43,6
Okulun Öğretim Kadrosu	2	1,3	10	6,7	20	13,4	88	59,1	29	19,5
Okuldaki Sosyal Aktiviteler	16	10,7	22	14,8	31	20,8	44	29,5	36	24,2
Okulun Eğitim Kalitesi	5	3,4	15	10,1	33	22,1	71	47,7	25	16,8

Tabloya göre, mezunların %42,3'ü (63 kişi) Mersin Üniversitesi T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan memnun olduklarını bildirirken; %43,6'sı ise bu okulda okumuş olmaktan çok memnun olduklarını bildirmişlerdir. Yani toplamda mezunların %85,9'u bu okulda okumuş olmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç okul açısından oldukça olumlu bir durumu ifade etmektedir. Okul mezunlarının çok büyük bir bölümünü memnun etmeyi başarmıştır.

Öğretim kadrosu konusunda da mezunların önemli oranlarda “memnun” ve “çok memnun” oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan mezunların %59,1'i (88 kişi) öğretim kadrosundan “memnun” olduğunu bildirirken, %19,5'i de (29 kişi) “çok memnun” olduğunu bildirmiştir. “Memnun” olanların sayısının “çok memnun” olanlara göre daha fazla olmasıyla birlikte, genel olarak mezunların %78,6'sı öğretim kadrosundan memnun olduklarını bildirmişlerdir. Ayrıca bu soruyu 20 kişi (%13,4) “ne memnunum ne memnun değilim” şeklinde yanıtlarken, sadece 10 kişi (%6,7) “memnun değilim”; 2 kişi de (%1,3) “hiç memnun değilim” şeklinde yanıtlamıştır. Bu durumu, Mersin Üniversitesi Turizm

İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda görev yapan ve yapmış öğretim kadrosunun mezunlar tarafından başarılı bulunduğu şeklinde yorumlamak mümkündür.

Sosyal aktiviteler konusunda ise, mezunların %29,5'i (44 kişi) "memnundum" derken; %24,2'si (36 kişi) ise "çok memnundum" demiştir. Ayrıca mezunların %20,8'i (31 kişi) sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet konusunda kararsız kalırken; %14,8'i (22 kişi) memnun olmadıklarını, %10,7'ü ise (16 kişi) hiç memnun olmadıklarını bildirmişlerdir. Görüldüğü üzere, mezunlar sosyal aktiviteler konusunda da genel olarak olumlu tutum içerisindedir. Öyle ki, toplamda mezunların %53,7'si memnun veya çok memnun olduklarını bildirirken; sadece %25,5'i memnuniyetsizlik belirtmiştir. Bu durum, okulda düzenlenen çeşitli eğlence organizasyonları, turistik geziler vb. faaliyetlerin mezunların yarısından fazlası tarafından beğenildiğini göstermektedir.

Mezunlara okulun genel olarak eğitim kalitesinden duydukları memnuniyet derecesi sorulduğunda da yine mezunların önemli ölçüde memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin mezunların %47,7'si (71 kişi) okulun eğitim kalitesinden memnun olduklarını bildirirken; %16,8'i (25 kişi) de çok memnun olduklarını bildirmişlerdir. Yani toplamda mezunların %64,5'i eğitim kalitesinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda memnuniyetsizliğini ifade eden mezunların toplam içindeki oranı ise, %13,5 olmuştur. Bu durum, yükseköğretimde üniversiteler arasında oldukça yoğun bir rekabetin yaşandığı günümüzde, Mersin T.İ.O.Y.O'nun mezunlarının memnuniyetini sağlaması dolayısıyla önemli bir avantaj elde ettiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, tablo genel olarak ele alınıp mezunların genel olarak, bu okulda okumuş olmaktan, öğretim

kadrosundan, sosyal aktivitelerden de duydukları memnuniyetlerinin oldukça önemli seviyelerde olduğu görüldüğünde okulun başarılı olduğu söylenebilir.

III.6.6. Derslere Öğrenciyken ve Mezuniyet Sonrası Atfedilen Önem Derecelerinin Karşılaştırması

Mezunların derslere atfettikleri önem derecelerinin öğrenciyken ve mezuniyet sonrası değişip değişmediğini görebilmek amacıyla yapılan paired samples t-testi sonucunda, okulda okutulan 46 dersten 13'ünde mezunların öğrenciyken ve mezuniyet sonrasında derslere atfettikleri önem derecelerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Geri kalan 33 derste ise anlamlılık değeri (p) 0,05'in üstünde olduğu için, mezunların öğrenciyken ve mezuniyet sonrası derslere atfettikleri önem arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Mezunlar tarafından atfedilen önem dereceleri öğrenciyken ve mezuniyet sonrasında farklılıklar gösteren derslere ilişkin tablo 12 aşağıdaki gibidir.

Tablo 12: Mezunlar Tarafında Atfedilen Önem Dereceleri Öğrenciyken ve Mezuniyet Sonrasında Farklılaşan Dersler.

Ders Adı	Dersi alan kişi sayısı	Öğrenciyken derse verilen önem	Mezuniyet sonrası derse verilen önem	Korelasyon	Karşılaştırma farkları	p değeri
1. İnsan Kaynakları Yönetimi	132	3,8258	4,1515	,550	-,32576	,000
2. Bilgisayar	136	4,0956	4,4118	,693	-,31618	,000
3. Genel Pazarlama	145	3,9241	4,1724	,648	-,24828	,000
4. İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	139	3,8129	4,0504	,541	-,23741	,005
5. Turizm Pazarlaması	140	4,2000	4,4000	,752	-,20000	,000
6. İstatistik	142	2,7817	2,9789	,825	-,19718	,004
7. Yiyecek İçecek Yönetimi 1	134	3,6642	3,8582	,807	-,19403	,005
8. Turizm Yatırım Projesi	127	3,6457	3,8346	,678	-,18898	,008
9. Sosyal Psikoloji	129	3,2946	3,4574	,759	-,16279	,034
10. İşletme Yönetimi	142	4,1268	4,2817	,595	-,15493	,024
11. Yiyecek İçecek Yönetimi 2	135	3,7481	3,8889	,855	-,14074	,018
12. Turizm Plan ve Politikası	124	3,7097	3,8468	,714	-,13710	,049
13. İngilizce	145	4,6966	4,8138	,576	-,11724	,026

Mezunların öğrenciyken ve mezuniyet sonrası derslere atfettikleri önem dereceleri anlamlı şekilde farklılaşan 13 dersin hepsinde, öğrencilerin mezuniyet sonrası verdikleri önem değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, mezunların, “İnsan Kaynakları”, “Bilgisayar”, “Genel Pazarlama”, “İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku”, “Turizm Pazarlaması”, “İstatistik”, “Yiyecek İçecek Yönetimi 1”, “Turizm Yatırım Projesi”, “Sosyal Psikoloji”, “İşletme Yönetimi”, “Yiyecek İçecek Yönetimi 2”, “Turizm Plan Politikası” ve “İngilizce” derslerine öğrenciyken atfettikleri önem dereceleri, mezuniyet sonrası atfettikleri öneme göre daha düşüktür. Bu durumu öğrencilerin genel olarak bu 13 in önemini iş hayatına atıldıktan sonra daha iyi kavradıkları şeklinde yorumlamak mümkündür. Mezunların, öğrenciyken dersleri sadece aşılması gereken engeller şeklinde algılamaları da böyle bir sonucu doğurmuş olabilir.

Farklılıkların belirlendiği bahsi geçen 13 ders incelendiğinde, bu derslerin genel olarak yönetim dersleri, turizm alan dersleri ve pazarlama dersleri oldukları dikkat çekmektedir. Bu durum, mezunların sektörde iş hayatına atılmadan önce teorik olarak aldıkları bu eğitimin aslında mezuniyet sonrasında ne derece kendilerine faydalı olacağını kavrayamamış olmalarından kaynaklandığı şeklinde açıklanabilir.

III.7. Karşılaştırma Testleri

Bu bölümde giriş yılı, mezuniyet yılı, yaş ve unvan bağımsız değişkenleri ile öğrenciyken derslere verilen önem, mezuniyet sonrası derslere verilen önem, derslerin programda kalmasına katılım, Mersin T.İ.O.Y.O’nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet, okulun öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet, okuldaki sosyal

aktivitelerden duyulan memnuniyet ve okulun eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet bağımlı değişkenleri üzerinde t- testleri ve Anova analizleri yapılmıştır. İlgili veriler alt başlıklarla aşağıda ele alınmıştır. Ayrıca not ortalaması ve cinsiyet bağımsız değişkenleri de aynı bağımlı değişkenlerle test edilmiş; farklı not ortalamasına sahip mezunlar arasında yukarıda bahsedilen hiçbir bağımlı değişken açısından anlamlı fark bulunmamış; cinsiyet değişkeni ile ilgili ise, sadece öğrenciyken derslere verilen önem değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($t=2,431$; $p=,017$). Buna göre öğrenciyken derslere kadın mezunlar ($\bar{X}=3,9633$), erkek mezunlara ($\bar{X}=3,7367$) göre daha fazla önem vermişlerdir. Mezuniyet sonrasında ise, derslere verilen önem açısından kadın ve erkek mezunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t=1,122$; $p=,264$). Yani kadın mezunlar öğrenciyken derslere erkek mezunlardan daha fazla önem vermişler; ancak, mezuniyet sonrasında erkeklerle aralarında derslere verilen önem açısından anlamlı bir fark yoktur.

III.7.1. Giriş Yılı Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Testleri

Örneklemin demografik özelliklerinin belirlendiği bölümde de belirtildiği gibi mezunların üniversiteye giriş yılları, okulun Çukurova Üniversitesinden ayrılıp Mersin Üniversitesi bünyesinde faaliyete başladığı ve İngilizce-Türkçe karma eğitimi bırakıp zorunlu Türkçe eğitime başladığı 1992 yılı öncesi ve sonrası olarak iki şekilde ele alınmaktadır. Bu doğrultuda araştırmamızda mezunların üniversiteye giriş yılları, 1980-1992 arası ve 1993-2004 arası olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu çerçevede yapılan t-testleri sonucunda, farklı yıllarda Mersin T.İ.O.Y.O'na giriş yapan mezunlar arasında, okuldaki öğretim kadrosuna yönelik memnuniyet algıları ($t=1,093$; $p=276$) ve genel eğitim

kalitesine yönelik memnuniyet algıları ($t=1,844$; $p=067$) açılarından anlamlı fark bulunamazken; öğrenciyken derslere verilen önem ($t=2,645$; $p=009$), mezuniyet sonrası derslere verilen önem ($t=4,914$; $p=000$), derslerin programda kalmasına katılım ($t=5,085$; $p=000$), bu okulda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet ($t=3,339$; $p=001$) ve okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet algıları ($t=3,358$; $p=001$) açılarından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu verilere ilişkin tablo 13 aşağıdaki gibidir.

Tablo 13:Üniversiteye Giriş Yılları Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açıklarından Karşılaştırma Analizleri

Değişkenler	Giriş Yıllı	N	Değer	Std. Sapma	T	P
Öğrenciyken derslere verilen önem	1980-1992	53	3,9633	,55045	2,645	,009
	1993-2004	96	3,7107	,56220		
Mezuniyet sonrası derslere verilen önem	1980-1992	53	4,1772	,41334	4,914	,000
	1993-2004	96	3,7684	,59068		
Derslerin programda kalması görüşüne katılma	1980-1992	53	4,3362	,35835	5,085	,000
	1993-2004	96	3,9764	,49795		
Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet	1980-1992	53	4,5094	,72384	3,339	,001
	1993-2004	96	4,0313	1,00998		
Okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet	1980-1992	53	3,9811	,72032	1,093	,276
	1993-2004	96	3,8333	,90224		
Okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet	1980-1993	53	3,8679	1,17731	3,358	,001
	1993-2004	96	3,1667	1,29506		
Okuldaki genel eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet	1980-1992	53	3,8302	,82592	1,844	,067
	1993-2004	96	3,5417	1,05548		

Tabloda da görüldüğü üzere, üniversiteye 1980-1992 yılları arasında giriş yapan mezunlar ($\bar{X}=3,9633$), 1993-2004 yılları arasında üniversiteye giriş yapan mezunlara ($\bar{X}=3,7107$) göre derslere öğrenciyken daha fazla önem vermiştir. Ayrıca tablo, 1980-1992 yılları arasında okula girenlerin ($\bar{X}=4,1772$), 1993-2004 yılları arasında girenlere ($\bar{X}=3,7684$) göre, mezuniyet sonrasında da derslere daha fazla önem verdiğini

göstermektedir. Görüldüğü üzere, 1980-1992 yılları arası üniversiteye giren mezunlar, derslere hem öğrenciyken hem de mezuniyet sonrasında 1993-2004 arası giren mezunlara göre daha fazla önem vermektedir. Bu durumu, 1980-1992 yılları arasında okula girenlerin, 1993-2004 yılları arasında okula girenlere göre; aldıkları eğitimin önemini daha iyi kavradığı ve dolayısıyla da alınan derslere de bu doğrultuda daha fazla önem verdiği şeklinde yorumlamak mümkündür. Nedensel olarak ise bu durumu, 1980-1992 arası dönemde okula girmiş olan mezunların, okulda 1983 yılına kadar sadece İngilizce; 1983-1992 arasında ise İngilizce ve Türkçe karma eğitim verilmesinden dolayı dersleri geçmekte zorlanmaları nedeniyle dersleri daha fazla önemsemelerinin gerekliliğini kavradıkları şeklinde yorumlamak mümkündür. Okula 1980-1992 yılları arasında giren mezunlar ile 1993-2004 arası girenler arasında aldıkları derslerin ders programında kalmasına katılım tutumları açısından da anlamlı fark bulunmuştur ($t=5,085$; $p=0,000$). 1980-1992 arası okula giren mezunların ($\bar{X}=4,3362$), 1993-2004 yılları arası okula girenler ($\bar{X}=3,9764$) göre, aldıkları derslerin programda kalmasına yönelik daha olumlu tutum içerisinde bulunmuşlardır. Bu da 1980-1992 yılları arası okula giren mezunların okuldan mezun olduktan sonra da derslerin önemini 1993-2004 arası girenlere göre daha iyi anladığının bir göstergesi durumundadır.

Yine tabloya göre analizler, Mersin T.İ.O.Y.O'na 1980-1992 yılları arası girmiş olanların ($\bar{X}=4,5094$), 1993-2004 arası girenlere göre ($\bar{X}=4,0313$) bu okulda okumuş olmaktan daha fazla memnun olduklarını göstermiştir. Türkiye'de turizmin gelişiminin anlatıldığı bölümde de belirtildiği gibi; 1980-1990 arası dönem, Türkiye'de turizmin özellikle turizm yatırımları, turist sayısı ve turizm gelirleri gibi konularda oldukça hızlı bir şekilde geliştiği bir dönem olmuştur. Örneğin, 1980 yılında Türkiye'de tesis sayısı 778

iken; 1990 yılına gelindiğinde 3181'e ulaşmıştır. Tesis sayısının böylesine hızlı bir şekilde artması bu tesislere nitelikli yöneticilerin istihdam edilmesi gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. İşte bu ihtiyacı karşılamak üzere Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir. Ancak 1980-1990 arası dönemde bu amaçla eğitim veren üniversite sayısı oldukça sınırlıydı. Kısaca bu dönemde sektörün nitelikli işgücü ihtiyacı yüksek iken; sektöre eğitilmiş işgücünü yetiştiren üniversite sayısı oldukça sınırlı idi. Böyle bir ortamda da bu sınırlı sayıdaki okullardan mezun olan kişiler sektörde iyi pozisyonlarda istihdam edilme ve kısa sürelerde yükselme şansı bulmaktaydı. Bu dönemde, bu alanda eğitim veren sınırlı sayıdaki okullardan biri de, Çukurova Üniversitesi bünyesinde eğitim veren Mersin İşletmecilik ve Turizm Yüksekokulu; bugünkü adıyla Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu idi. Bu bağlamda 1980-1990 yılları arasındaki dönemde bu okuldan mezun olan kişilerin sektörde iyi pozisyonlarda iş bulduğunu ve dolayısıyla bu okulda okumuş olmaktan duydukları memnuniyetin de oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

1990 sonrası dönemde ise özellikle 1992 yılından sonra Türkiye'de turizm yatırımları bir gerileme dönemine girmiştir. 1991 yılında 3391 olan tesis sayısı 1992 yılında 3436'ya yükselmiş, 2000 yılına gelindiğinde ise 3124'e gerilemiştir. Azalan turizm yatırımlarına karşın bu dönemde özellikle 1992 yılından sonra Türkiye'de Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurum sayısında ise önemli bir artış yaşanmıştır (Ünlüöner ve Boylu, 2005:21). Yani turizm sektörünün nitelikli yönetici ihtiyacının 1980-1990 arası döneme göre nispeten azalmış olmasına rağmen, sektöre yönetici adayları yetiştiren üniversite sayısı oldukça hızlı bir şekilde artmıştır. Bu durumun sonucunda da bu okullardan mezun olan kişilerin sektörde bekledikleri pozisyonlarda iş bulma şansları

azalmaya başlamış ve beklentileri karşılanmayan mezunların, bu okullarda okumuş olmaktan duydukları memnuniyet düzeyleri de azalma eğilimi göstermiştir.

Sonuç olarak, 1980-1992 arası dönemde Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'na giren mezunların 1993-2004 arası dönemde girenlere göre bu okulda okumuş olmaktan duydukları memnuniyetin daha fazla olmasının temelinde; 1980-1992 yılları arasında okula girenlerin sektörde 1993-2004 arasında okula girenlere göre, turizmde yükselen iş hacmi nedeniyle daha iyi pozisyonlarda çalışma imkanı bulmalarının yattığı söylenebilir.

III.7.2. Mezuniyet Yılı Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Testleri

Bu araştırma kapsamında, Mersin T.İ.O.Y.O mezunlarının okuldan mezun oldukları yıllar, üniversiteye giriş yıllarındaki gerekçelerle ve okula girenlerin dörder yıl sonra mezun olacakları varsayılarak, bu giriş yıllarına dörder yıl eklenerek 1984-1996 yılları arası ve 1997-2009 arası olarak iki şekilde ele alınmıştır. Bu çerçevede yapılan t-testleriyle elde edilen verilerle hazırlanan tablo 14 aşağıdadır.

Tablo 14: Üniversiteden Mezuniyet Yılları Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet

Değişkenleri Açıklarından Karşılaştırma Analizleri

Değişkenler	Mezuniyet Yılı	N	Değer	Std. Sapma	T değeri	P değeri
Öğrenciyken derslere verilen önem	1984-1996	41	4,0256	,52228	3,056	,003
	1997-2009	108	3,7151	,56523		
Mezuniyet sonrası dersler verilen önem	1984-1996	41	4,2214	,38155	5,139	,000
	1997-2009	108	3,7975	,58463		
Derslerin programda kalması görüşüne katılma	1984-1996	41	4,3740	,35329	5,131	,000
	1997-2009	108	4,0020	,48866		
Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet	1984-1996	41	4,5854	,49878	4,201	,000
	1997-2009	108	4,0556	1,03068		
Okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet	1984-1996	41	3,9268	,68521	,411	,682
	1997-2009	108	3,8704	,89748		
Okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet	1984-1996	41	3,9024	1,20010	2,987	,004
	1997-2009	108	3,2315	1,28693		
Okuldaki genel eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet	1984-1996	41	3,7561	,76748	,981	,329
	1997-2009	108	3,6019	1,05848		

Tabloda da görüldüğü üzere, okuldan 1984-1996 yılları arasında mezun olanlar ve 1997-2009 yılları arasında mezun olanlar arasında, okuldaki öğretim kadrosundan duydukları memnuniyet seviyeleri ($t=0,411$; $p=,682$) ve okuldaki genel eğitim kalitesinden duydukları memnuniyet seviyeleri ($t=0,981$; $p=,329$) açılarından anlamlı farklılık bulunamamaktadır. Ancak, mezunların öğrenciyken derslere verdikleri önem seviyeleri ($t=3,056$; $p=,003$), mezuniyet sonrası derslere verdikleri önem seviyeleri ($t=5,139$; $p=,000$), derslerin programda kalması görüşüne katılım seviyeleri ($t=5,131$; $p=,000$), Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duydukları memnuniyet seviyeleri ($t=4,201$; $p=,000$) ve okuldaki sosyal aktivitelerden duydukları memnuniyet seviyeleri ($t=2,987$; $p=,004$) açılarından anlamlı farklar bulunmuştur.

Bu farklılıklar incelendiğinde, 1984-1996 yılları arasında mezun olanların ($\bar{X}=4,0256$), 1997-2009 yılları arasında mezun olanlara ($\bar{X}=3,7151$) göre öğrenciyken derslere daha fazla önem verdiği görülmüştür. Ayrıca 1984-1996 yılları arasında mezun olanların ($\bar{X}=4,2214$), 1997-2009 yılları arasında mezun olanlara ($\bar{X}=3,7975$) göre, mezuniyet sonrası da derslere daha fazla önem verdiği görülmektedir. Derslerin programda kalması konusunda da yine 1984-1996 arası mezunların olanların ($\bar{X}=4,3740$), 1997-2009 arası mezun olanlara ($\bar{X}=4,0020$) göre daha olumlu tutum içerisinde oldukları tabloda görülmektedir. Görüldüğü üzere, 1984-1996 arası mezun olanlar derslere hem öğrenciyken hem de mezuniyet sonrasında 1997-2009 arası mezun olanlara göre daha fazla önem vermişler ve derslerin programda kalmasına da daha fazla katılmışlardır. Bilindiği gibi Türkiye’de özellikle 1992 yılından sonra yeni üniversitelerin açılması ile birlikte lisans düzeyinde turizm eğitimi veren program sayısı da oldukça hızlı bir şekilde artmıştır. Bu hızlı artışın da bu programlara giriş puanlarını düşürme eğilimine sokmuş olabileceği düşünülebilir. İşte bu noktada Mersin T.İ.O.Y.O’na da giriş puanlarının zaman içinde düşme eğilimi göstermesinden dolayı, okula giren öğrencilerin nispeten daha az çalışkan kişilerden oluşması sonucu ortaya çıkmış olabilir. Daha az çalışkan öğrencilerin derslere daha az önem vermesi de bu çerçevede değerlendirilebilir.

Ayrıca, 1984-1996 yılları arası okuldan mezunların, 1997-2009 arası mezun olanlara göre, Mersin T.İ.O.Y.O’nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet ve okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet konularında da daha olumlu tutum içerisinde oldukları tablodan anlaşılmaktadır. Bu durumu, giriş yılına ilişkin yapılan t testi sonuçlarında yapılan yorumlara paralel bir şekilde yorumlamak mümkündür. Yani 1984-1996 yılları arasında mezun olanların 1997-2009 arası mezun olanlara göre, bu okulda

okumuş olmaktan daha fazla memnuniyet duyması, 1980-1990 arası dönemde turizmde yaşanan hızlı gelişmeler nedeniyle mezunların daha iyi pozisyonlarda iş bulmasına; 1984-1996 yılları arasında mezun olanların 1997-2009 yılları arasında mezun olanlara göre, sosyal aktivitelerden daha fazla memnuniyet duyması ise, bu dönemde okulda bulunan öğrencilerin sosyal aktiviteleri daha iyi organize etmesine bağlanabilir.

Giriş yılı ile ilgili yapılan t testine ilişkin tablo ve mezuniyet yılı ile ilgili yapılan t testine ilişkin tablo birlikte incelendiğinde, okula giriş yılına ilişkin t testleri sonucunda elde edilen veriler ile okuldan mezuniyet yılına ilişkin yapılan t testleri sonucunda elde edilen verilerin paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu durum, araştırma kapsamında elde edilen verilerin kendi arasında tutarlı olduğu kanısını uyandırmakla birlikte; ayrıca araştırma ölçeğinin de geçerli bir ölçek olduğu görüşünü desteklemektedir.

III.7.3. Yaş Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Analizleri

Bu bölümde, farklı yaş grubunda bulunan mezunlar arasında, öğrenciyken derslere verilen önem, mezuniyet sonrası derslere verilen önem, derslerin programda kalmasına katılım, Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet, okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet, okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet ve okulun eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet değişkenleri açısından anlamlı farkların bulunup bulunmadığını araştırmak üzere Anova testleri yapılmıştır. Elde edilen verilerle tablo 15 hazırlanmıştır.

Tablo 15: Yaş Gruplarına Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açıklarından Karşılaştırma Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	N	Değer	Std. Sapma	F	P
Öğrenciyken derslere verilen önem	24-30 arası	76	3,6530	,54803	5,853	,004
	31-40 arası	37	3,9050	,59103		
	41 ve üzeri	36	4,0048	,51549		
Mezuniyet sonrası dersler verilen önem	24-30 arası	76	3,7138	,56013	11,136	,000
	31-40 arası	36	4,0708	,58545		
	41 ve üzeri	36	4,1719	,40156		
Derslerin programda kalması görüşüne katılma	24-30 arası	76	3,9258	,50065	12,282	,000
	31-40 arası	37	4,2664	,41358		
	41 ve üzeri	36	4,3149	,36671		
Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet	24-30 arası	76	3,9605	1,06384	5,828	,004
	31-40 arası	37	4,3514	,88870		
	41 ve üzeri	36	4,5556	,50395		
Okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet	24-30 arası	76	3,7237	,94655	5,010	,008
	31-40 arası	37	4,2432	,68335		
	41 ve üzeri	36	3,8611	,63932		
Okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet	24-30 arası	76	3,0132	1,27010	8,579	,000
	31-40 arası	37	3,9459	1,10418		
	41 ve üzeri	36	3,7222	1,27864		
Okuldaki genel eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet	24-30 arası	76	3,4211	1,06161	7,078	,001
	31-40 arası	37	4,1351	,85512		
	41 ve üzeri	36	3,6111	,76636		

Tablo, farklı yaş gruplarında bulunan mezunlar arasında, öğrenciyken derslere verilen önem seviyeleri ($f=5,853$; $p=004$), mezuniyet sonrası derslere verilen önem seviyeleri ($f=11,136$; $p=,000$), derslerin programda kalmasına katılım seviyeleri ($f=12,282$; $p=,000$), bu okulda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet seviyeleri ($f=5,828$; $p=,004$), okulun öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet seviyeleri ($f=5,010$; $p=,008$), okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet seviyeleri ($f=8,579$; $p=,000$) ve okulun eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet seviyeleri ($f=7,078$; $p=,001$) açılarından anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında, bu farkların hangi yaş grupları

arasında ve hangi değişkenler açısından oluştuğunu görmek üzere, çoklu karşılaştırma analizleri yapılmış ve elde edilen verilerle tablo 16 hazırlanmıştır.

Çoklu karşılaştırma analizleri kapsamında, öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet ve eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet değişkenlerine ilişkin veriler homojen dağılım göstermemesi üzerine, bu değişkenler üzerinde Tamhane testi yapılmış; öğrenciyken derslere verilen önem, mezuniyet sonrası derslere verilen önem, derslerin programda kalmasına katılım, Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet ve okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet değişkenlerine ilişkin verilerin homojen dağılım göstermesi üzerine ise, bu değişkenler üzerinde de LSD testi yapılmıştır.

Tablo 16: Farklı Yaş Grupları Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açısından Farklılaşmalar (Çoklu Karşılaştırma)

Değişken	Test Çeşidi & Homojenlik değeri	Yaş I & Değer	Yaş J	Atfedilen Değer Farkları	P Değeri
Öğrenciyken derslere verilen önem	LSD & (,537)	24-30 arası & 3,6530	31-40 arası	-,25196*	,024
			41 ve üzeri	-,35181*	,002
		31-40 arası & 3,9050	24-30 arası	-,25196*	,024
			41 ve üzeri	-,09984	,441
41 ve üzeri & 4,0048	24-30 arası	-,35181*	,002		
	31-40 arası	-,09984	,441		
Mezuniyet sonrası derslere verilen önem	LSD & (2,606)	24-30 arası & 3,7138	31-40 arası	-,36595*	,001
			41 ve üzeri	-,45807*	,000
		31-40 arası & 4,0708	24-30 arası	-,36595*	,001
			41 ve üzeri	-,10112	,422
41 ve üzeri & 4,1719	24-30 arası	-,45807*	,000		
	31-40 arası	-,10112	,422		
Derslerin programda kalmasına katılım	LSD & (1,957)	24-30 arası & 3,9258	31-40 arası	-,34063*	,000
			41 ve üzeri	-,38910*	,000
		31-40 arası & 4,2664	24-30 arası	-,34063*	,000
			41 ve üzeri	-,04848	,647
41 ve üzeri & 4,3149	24-30 arası	-,38910*	,000		
	31-40 arası	-,04848	,647		
Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet	LSD & (2,041)	24-30 arası & 3,9605	31-40 arası	-,39083*	,035
			41 ve üzeri	-,59503*	,002
		31-40 arası & 4,3514	24-30 arası	-,39083*	,035
			41 ve üzeri	-,20420	,342
41 ve üzeri & 4,5556	24-30 arası	-,59503*	,002		
	31-40 arası	-,20420	,342		
Sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet	LSD & (1,142)	24-30 arası & 3,0132	31-40 arası	-,93279*	,000
			41 ve üzeri	-,70906*	,005
		31-40 arası & 3,9459	24-30 arası	-,93279*	,000
			41 ve üzeri	-,22372	,440
41 ve üzeri & 3,7222	24-30 arası	-,70906*	,005		
	31-40 arası	-,22372	,440		
Öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet	Tamhane & (,008)	24-30 arası & 3,7237	31-40 arası	-,51956*	,004
			41 ve üzeri	-,13743	,748
		31-40 arası & 4,2432	24-30 arası	-,51956*	,004
			41 ve üzeri	-,38213*	,047
41 ve üzeri & 3,8611	24-30 arası	-,13743	,748		
	31-40 arası	-,38213*	,047		
Eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet	Tamhane & (,022)	24-30 arası & 3,4211	31-40 arası	-,71408*	,001
			41 ve üzeri	-,19006	,633
		31-40 arası & 4,1351	24-30 arası	-,71408*	,001
			41 ve üzeri	-,52402*	,022
41 ve üzeri & 3,6111	24-30 arası	-,19006	,633		
	31-40 arası	-,52402*	,022		

Yapılan LSD testi sonucunda, 24-30 yaş arası mezunlar ile 31-40 yaş arası mezunlar ($p=,024$) ve 41 yaş ve üzeri mezunlar arasında ($p=,002$), öğrenciyken derslere verilen önem seviyeleri açısından anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Buna göre, 24-30 arası yaş grubunun ($\bar{X}=3,6530$), 31-40 arası yaş grubuna ($\bar{X}=3,9050$) ve 41 ve üzeri yaş grubuna ($\bar{X}=4,0048$) göre, öğrenciyken derslere daha az önem gösterdiği görülmektedir. Diğer bir ifade ile, hem 31-40 yaş grubu mezunlar hem de 41 ve üzeri yaş grubu mezunlar, öğrenciyken derslere 24-30 yaş grubu mezunlardan daha fazla önem göstermişlerdir.

Ayrıca yapılan LSD testleri, 24-30 yaş grubu mezunlar ile 31-40 arası yaş grubu mezunlar ($p=,001$) ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlar arasında ($p=,000$) mezuniyet sonrasında derslere verilen önem açısından anlamlı farkların bulunduğunu da göstermektedir. Buna göre, 24-30 arası yaş grubu mezunlar ($\bar{X}=3,7138$), derslere mezuniyet sonrasında da, 31-40 arası yaş grubu mezunlara ($\bar{X}=4,0708$) ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlara ($\bar{X}=4,1719$) göre daha az önem atfetmişlerdir. Bu durumu, 24-30 arası yaş grubunda bulunan mezunların hem öğrenciyken hem de mezuniyet sonrasında derslere 31-40 yaş grubu ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlara göre daha az önem verdiği şeklinde özetlemek mümkündür.

Her ne kadar 41 ve üzeri yaş grubu ile 31-40 arası yaş grubu mezunlar arasında öğrenciyken ve mezuniyet sonrasında derslere verdikleri önem dereceleri açılarından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmasa da, öğrenciyken ve mezuniyet sonrasında derslere, bu üç yaş grubu içinde 41 yaş ve üzerinin en fazla, 31-40 yaş arası grubun orta seviyede, 24-30 yaş arasının ise en az seviyede önem vermeleri tabloda dikkat çeken bir durumdur. Bu durumun temelinde ise, ileri yaşlardaki mezunların gençlere göre sektöre

daha önceki yıllarda girmeleri, dolayısıyla sektörde daha uzun yıllar görev almaları ve sonuçta da aldıkları derslerin sektörde aslında ne denli işlerine yaradığını anlamış olmaları yatıyor olabilir. Diğer bir deyişle, genç mezunların, büyük olasılıkla sektörde yeni olmalarından dolayı henüz aldıkları derslerin sektörde hangi pozisyonlarda kendilerine fayda sağlayacağını tam olarak bilememeleri, bu durumun oluşmasında etkili olmuş olabilir. 41 ve üzeri yaş grubu ve 31-40 arası yaş grubunun öğrenciyken de derslere 24-30 yaş grubuna göre daha fazla önem vermesi ise, bu yaş grubunun okula girdikleri yıllardaki okula giriş puanlarının daha yüksek olması dolayısıyla daha çalışkan öğrencilerden oluşması fikrine dayandırılabilir.

Derslerin programda kalmasına katılım konusunda da öğrenciyken derslere verilen önem ve mezuniyet sonrası derslere verilen önem konularında olduğu gibi, 24-30 arası yaş grubu mezunlar ile 31-40 arası yaş grubu mezunlar ($p=,000$) ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlar ($p=,000$) arasında derslerin programda kalmasına katılım algıları açısından anlamlı farklar bulunmuştur. Buna göre; 24-30 arası yaş grubu mezunların ($\bar{X}=3,9258$) derslerin programda kalmasına katılım algılarının da 31-40 arası yaş grubu ($\bar{X}=4,2664$) ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlara ($\bar{X}=4,3149$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrenciyken ve mezuniyet sonrasında derslere daha fazla önem veren yaş grubunda bulunan mezunların, aldıkları derslerin programda kalmasına katılımlarının da daha fazla olduğu şeklinde özetlenebilir.

Yapılan çoklu karşılaştırma analizleri, 24-30 arası yaş grubunda bulunan mezunlar ile 31-40 arası yaş grubunda bulunanlar ($p=,035$) ve 41 ve üzeri yaş grubunda bulunanlar ($p=,002$) arasında Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duydukları

memnuniyet dereceleri açısından anlamlı farkların olduğunu göstermektedir. 24-30 yaş arası mezunlar ($\bar{X}=3,9605$), 31-40 yaş grubu ($\bar{X}=4,3514$) ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlara ($\bar{X}=4,5556$) göre bu okulda okumuş olmaktan daha az memnuniyet duymaktadırlar. Bir diğer ifade ile, bu üç yaş grubundan 24-30 arası yaş grubu, bu okulda okumuş olmaktan en az memnuniyet duyan grup olmuştur. Ayrıca, bu okulda okumuş olmaktan en fazla memnuniyet duyan yaş grubu 41 ve üzeri yaş grubudur, onları 31-40 yaş grubu takip ederken; bu iki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmemiştir. 24-30 yaş grubunun, 31-40 arası yaş grubu ve 41 ve üzeri yaş grubuna göre bu okulda okumuş olmaktan daha az memnuniyet duymasının temelinde ise, günümüzde turizm eğitimi veren üniversite ve mezunlarının sayısının hızla artması nedeniyle artık sektörde arzu edilen pozisyonlarda iş bulma şansının artan rekabet nedeniyle azalmasının yattığını söylemek mümkündür. Bir diğer neden ise, mezuniyet sonrasında yıllar geçtikçe mezunların daha üst pozisyonlara çıkmaları nedeniyle okulun ve aldıkları eğitimin değerini daha iyi anlamış olmaları olasılığıdır.

Tablo 16 ayrıca, 24-30 arası yaş grubunda bulunan mezunlar ile 31-40 arası yaş grubunda bulunanlar ($p=000$) ve 41 ve üzeri yaş grubunda bulunanlar arasında ($p=005$), okuldaki sosyal aktivitelerden duydukları memnuniyet açısından da anlamlı farkların bulunduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda, 24-30 yaş grubu mezunların, 31-40 yaş grubu ve 41 ve üzeri yaş grubu mezunlara göre okuldaki sosyal aktivitelerden de daha az memnun oldukları görülmüştür. Ayrıca tabloda sosyal aktiviteler konusunda en fazla memnuniyetin 31-40 yaş grubu tarafından algılandığı da görülmektedir. Bu durum, bu yaş grubundaki mezunların okulda buldukları dönemde, okuldaki sosyal aktiviteleri hazırlayanların diğer yaş gruplarının okulda buldukları

dönemlerde sosyal aktiviteleri hazırlayanlara göre, sosyal aktiviteleri hazırlama konusunda daha iyi oldukları fikrini uyandırabilir. Bu doğrultuda bu dönemde organize edilen eğlence programları, geziler vb.'nin diğer dönemlere göre daha iyi organize edildiğini ve dolayısıyla da bu dönemde okulda bulunan öğrencilerin sosyal aktivitelerden daha memnun oldukları söylenebilir.

Verileri homojen dağılım göstermeyen iki bağımlı değişken olan mezunların okuldaki öğretim kadrosundan duydukları memnuniyetleri ve okulun genel eğitim kalitesinden duydukları memnuniyetleri konularında ise, yapılan çoklu karşılaştırma analizi sonuçları; 31-40 arası yaş grubunda bulunan mezunlar ile 24-30 arası yaş grubunda bulunan mezunlar ($P=,004$) ve 41 ve üzeri yaş grubunda bulunan mezunlar arasında ($P=,047$) okuldaki öğretim kadrosundan duydukları memnuniyet dereceleri açısından anlamlı farkların olduğunu göstermiştir. Ayrıca analizler, 31-40 arası yaş grubunda bulunan mezunlar ile 24-30 arası yaş grubunda ($p=,001$) ve 41 ve üzeri yaş grubunda bulunan mezunlar arasında ($p=,022$) okulun genel eğitim kalitesinden duydukları memnuniyet dereceleri açısından da anlamlı farklılıkların bulunduğunu göstermiştir. Buna göre; 31-40 yaş arası ($\bar{X}=4,2432$) mezunlar, 24-30 yaş arası mezunlara ($\bar{X}=3,7237$) ve 41 ve üzeri yaş grubu ($\bar{X}=3,8611$) mezunlara göre okuldaki öğretim kadrosundan daha fazla memnundurlar. Ayrıca, 31-40 yaş arası ($\bar{X}=4,2432$) mezunların, okuldaki öğretim kadrosundan duydukları memnuniyet de 24-30 yaş arası mezunlara ($\bar{X}=3,7237$) ve 41 ve üzeri yaş grubu ($\bar{X}=3,8611$) mezunlara göre daha fazladır.

III.7.4. Unvan Bağımsız Değişkenine İlişkin Karşılaştırma Analizleri

Mersin T.İ.O.Y.O mezunlarının turizm sektöründe elde ettikleri unvanlar bu araştırma kapsamında üç şekilde ele alınmıştır. Bunlar, personel, orta kademe yönetici ve üst kademe yöneticidir. Bu bölümde turizm sektöründe farklı unvanlara sahip mezunlar arasında, öğrenciyken derslere verilen önem, mezuniyet sonrası derslere verilen önem, derslerin programda kalmasına katılım, bu okulda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet, okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet, sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet ve genel eğitim kalitesinden duyulan memnuniyetleri açılarından anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla Anova analizleri yapılmıştır. Elde edilen verilerle de tablo 17 hazırlanmıştır.

Tablo 17: Unvan Grupları Arasında; Önem, Katılım ve Memnuniyet Değişkenleri Açılarından Karşılaştırma Analizleri

Değişkenler	Unvanlar	N	Değer	Std. Sapma	F	P
Öğrenciyken derslere verilen önem	Üst kademe yönetici	15	3,8201	,41795	,080	,924*
	Orta kademe yönetici	52	3,8123	,64748		
	Personel	58	3,7724	,56156		
Mezuniyet sonrası dersler verilen önem	Üst kademe yönetici	15	4,0989	,34358	1,263	,286*
	Orta kademe yönetici	52	3,9354	,57185		
	Personel	58	3,8399	,63106		
Derslerin programda kalması görüşüne katılım	Üst kademe yönetici	15	4,1760	,36560	,607	,547*
	Orta kademe yönetici	52	4,1401	,47746		
	Personel	58	4,0551	,51441		
Mersin T.İ.O.Y.O'da okumuş olmaktan duyulan memnuniyet	Üst kademe yönetici	15	4,4667	,63994	4,454	,014
	Orta kademe yönetici	52	4,4231	,72345		
	Personel	58	3,9138	1,20357		
Okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet	Üst kademe yönetici	15	4,1333	,51640	3,704	,027
	Orta kademe yönetici	52	4,0577	,57440		
	Personel	58	3,6897	,99484		
Okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet	Üst kademe yönetici	15	4,0667	1,09978	4,157	,018
	Orta kademe yönetici	52	3,7115	1,17718		
	Personel	58	3,1897	1,31732		
Okuldaki genel eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet	Üst kademe yönetici	15	3,8667	,83381	1,414	,247*
	Orta kademe yönetici	52	3,7885	,84799		
	Personel	58	3,5172	1,09611		

Tabloda anlamlılık düzeyleri (*) işareti ile işaretlenmiş olan, öğrenciyken derslere verilen önem ($f=080$; $p=924$), mezuniyet sonrası derslere verilen önem ($f=1,263$; $p=286$), derslerin programda kalmasına katılım ($f=607$; $p=547$) ve eğitim kalitesinden duyulan memnuniyet ($f=1,414$; $p=247$) değişkenleri açılarından sektörde farklı unvanlarla çalışan mezunlar arasında anlamlı farklılık bulunmazken; Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet ($f=4,454$; $p=014$), okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet ($f=3,704$; $p=027$) ve okuldaki sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet ($f=4,157$; $p=018$) değişkenleri açılarından ise, anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu anlamlı farklılıkların hangi unvana sahip mezunlar arasında olduğunu saptayabilmek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma analizleri sonucunda elde edilen verilere göre tablo 18 hazırlanmıştır.

Tablo 18'de görüldüğü gibi, Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet ve okuldaki öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet değişkenlerine ilişkin veriler homojen dağılım göstermediği için Tamhane ve Games-Howell testleri yapılmıştır. Sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet değişkenine ilişkin veriler homojen dağılım gösterdiği için ise, LSD testi yapılmıştır.

Tablo 18: Unvan Grupları Arasında; Memnuniyet Değişkenleri Açısından Farklılaşmalar
(Çoklu Karşılaştırma)

Değişkenler	Test Çeşidi & Homojenlik değeri	Unvan I & Değer	Unvan J	Atfedilen Değer Farkları	P Değeri
Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet	Tamhane & (,014)	Üst düzey yönetici & 4,4667	Orta düzey yönetici	-,04359	,994
			Personel	-,55287	,059
		Orta düzey yönetici & 4,4231	Üst düzey yönetici	-,04359	,994
			Personel	-,50928*	,023
		Personel & 3,9138	Üst düzey yönetici	-,55287	,059
			Orta düzey yönetici	-,50928*	,023
Öğretim kadrosundan duyulan memnuniyet	Games- Howell & (,027)	Üst kademe yönetici & 4,1333	Orta düzey yönetici	-,07564	,878
			Personel	-,44368	,056
		Orta kademe yönetici & 4,0577	Üst düzey yönetici	-,07564	,878
			Personel	-,36804*	,047
		Personel & 3,6897	Üst düzey yönetici	-,44368	,056
			Orta düzey yönetici	-,36804*	,047
Sosyal aktivitelerden duyulan memnuniyet	LSD & (,459)	Üst kademe yönetici & 4,0667	Orta düzey yönetici	-,35513	,329
			Personel	-,87701*	,016
		Orta kademe yönetici & 3,7115	Üst düzey yönetici	-,35513	,329
			Personel	-,52188*	,029
		Personel & 3,1897	Üst düzey yönetici	-,87701*	,016
			Orta düzey yönetici	-,52188*	,029

Yapılan analizler sonucunda, orta kademe yönetici olarak turizm sektöründe çalışan mezunlar ile personel olarak çalışan mezunlar arasında Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duydukları memnuniyetleri açısından anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür (p=,023). Buna göre, orta kademe yönetici olarak çalışanlar (\bar{x} =4,4231), personel olarak çalışanlara (\bar{x} =3,9138) göre bu okulda okumuş olmaktan daha fazla memnuniyet duymaktadırlar. Bu durum, şu şekilde yorumlanabilir;

Bilindiği gibi lisans düzeyinde turizm eğitiminin genel amacı, turizm sektörüne nitelikli yöneticiler yetiştirmektir (Mısırlı, 2002:42). Bu amaca ulaşmak üzere eğitim alan mezunların, bu doğrultuda sektöre yönelik beklentileri de oldukça yüksektir. Beklentileri yüksek olan mezunların bu beklentileri, iş verenlerin sektörel deneyime öncelik vermelerinden dolayı karşılanamamaktadır. Kısaca, sektörde yüksek pozisyonlarda işe

başlayacağını bekleyen mezunların, sektörel tecrübelerinin yetersiz görülmesi nedeniyle personel olarak işe alınmaları, personel olarak çalışan mezunları hayal kırıklığına uğratmaktadır (Demirkol ve Pelit, 2002:142). İşte personel olarak çalışan mezunların, Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duydukları memnuniyetin orta kademe yönetici olarak çalışan mezunlardan daha az olmasının temelinde de bu hayal kırıklığının yattığını söylemek mümkündür.

Turizm sektöründe personel olarak çalışan mezunlar ile orta kademe yönetici olarak çalışan mezunlar arasında okuldaki öğretim kadrosundan duydukları memnuniyetleri açısından da anlamlı farklar vardır ($p=,047$). Buna göre, turizm sektöründe personel olarak çalışanlar ($\bar{X}=3,6897$), orta kademe yönetici olarak çalışanlara ($\bar{X}=4,0577$) göre okuldaki öğretim kadrosundan da daha az memnundurlar. Bu durumu, sektörde istedikleri pozisyonlara ulaşamayan mezunların bu durumdan okuldaki öğretim kadrosunu sorumlu tuttuğu şeklinde yorumlamak mümkündür. Sosyal aktiviteler konusunda ise, personel olarak turizm sektöründe çalışan mezunların ($\bar{X}=3,1897$) hem üst düzey yöneticilerden ($\bar{X}= 4,0667$) hem de orta düzey yöneticilerden ($\bar{X}=3,7115$) daha az memnun oldukları görülmektedir. Personel olarak turizm sektöründe çalışan mezunların genel olarak yeni mezunlar olduğu düşünülürse, yeni mezunların henüz okulda geçirdikleri zamanın ve okuldan aldıkları eğitimin değerini anlayacak kadar zaman geçirmemiş olmalarından dolayı böyle bir tutum içinde oldukları düşünülebilir.

III.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu mezunlarına yönelik yapılan bu araştırmanın da, tüm diğer araştırmalarda olduğu gibi, çeşitli sınırlılıkları vardır. Bu sınırlılıkları şöyle sıralamak mümkündür:

- Diğer tüm araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmanın da zaman ve maddi kaynak yönünden sınırlılıkları vardır.
- Toplanan verilerin güvenilirliği ve geçerliliği kullanılan veri toplama tekniğinin özellikleri ile sınırlıdır.
- Araştırmanın sadece Mersin T.İ.O.Y.O mezunları üzerinde yapılmış olması, araştırma sonuçlarının tüm turizm eğitim sistemine genellenememesi bakımından sınırlılıklar arasında gösterilebilir.
- Araştırmanın sadece lisans düzeyinde turizm mezunlarına yönelik yapılması araştırmanın tüm turizm eğitim alanına genellenememesi, araştırma için bir sınırlılık olarak kabul edilebilir.
- Mersin T.İ.O.Y.O mezunlarının hepsine ulaşamama ve ulaşılanların hepsinin de araştırmaya katılmamış olmaları, araştırma açısından bir başka önemli sınırlılıktır. Dolayısıyla çalışma, genel evren içerisinde ulaşılabilen ve veri elde edilebilen kendi örneklemiyle sınırlıdır.
- Araştırma sonuçları, verilerin toplandığı Ocak 2010- Mart 2010 tarihleri ile sınırlıdır. Başka dönemlerde yapılacak çalışmalar farklı sonuçlar verebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörü, günümüzde özellikle ekonomik anlamda sağladığı katkılar nedeniyle ülkelerin önemle üzerinde durduğu bir sektör haline gelmiştir. Turizmin ülke ekonomilerine sağladığı en önemli katkılarında biri ise, kuşkusuz istihdam artışıdır. Sağladığı istihdam ile turizm sektörü, ülkedeki işsizlik sorunun çözümünde en önemli araçlardan biridir. Ancak sektörün gelişmesi ve daha fazla ekonomik katkı sağlaması için, istihdam edilecek kişilerin iyi eğitilmiş nitelikli insanlardan oluşması gerekmektedir. Çünkü; turizm, emek yoğun bir sektördür ve dolayısıyla da bu alanda nitelikli insan kaynağının önemi oldukça yüksektir. Turizm sektörüne nitelikli insan kaynağının sağlanması ise, ancak kaliteli bir turizm eğitimi ile mümkündür.

Bir eğitim kurumunda, verilen eğitimin kalitesinin belirlenmesinde etkili olan en önemli unsurlardan biri, eğitimin belirlenen amaçlara ne ölçüde hizmet ettiğidir. Turizm eğitiminde de durum böyledir. Örneğin turizm sektörüne üst düzey yöneticiler yetiştirme amacı ile verilen lisans düzeyinde turizm eğitimi, bu amacına ne ölçüde ulaşabilmektedir. Bu amaca ulaşmak üzere, eğitim sistemi oluşturulurken, sektörün gereksinimleri ve hızla değişen günün şartları ne ölçüde dikkate alınmaktadır? Bu doğrultuda sektörde görev alacak olan öğrencilerin hangi bilgi ve becerilere sahip olarak okuldan mezun olması gerektiği bilinmekte midir? İşte bu noktada, turizm eğitim sistemi oluşturulurken sektörde yapılacak araştırmaların önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle herhangi bir eğitim kurumunda verilen eğitimin çatısını oluşturan ders programlarının, ne derecede etkili olduğunu, amacına ne ölçüde hizmet ettiğini ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar oldukça önemlidir.

Bu araştırma da, bütün eğitim sistemlerinde olduğu gibi, turizm eğitim sisteminin de en önemli unsurlarından birinin, bu alanda verilen teorik ve uygulamalı dersler olduğu görüşünden yola çıkılarak, lisans düzeyinde turizm eğitiminde uygulanan ders programının, mezunlar tarafından değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu mezunları üzerine yapılan araştırmada, mezunların örneklem olarak tercih edilmesinin nedeni, mezunların buradan aldıkları eğitim ile iş hayatlarına yön veren kişiler olması nedeniyle bu alanda verilen dersleri de en iyi şekilde değerlendirecek kişiler olarak görülmesidir. Kısaca, ders programını hazırlarken sektörün gereksinimlerinin dikkate alınması noktasında, sektörün önemli temsilcileri olan ve bu ders programı ile eğitim almış mezunların, aldıkları derslerin sektörde ne derece işlerine yaradığını göz önüne alarak mevcut ders programını değerlendirmesi ve ilgili önerilerini iletmesinin, turizm eğitiminin amacına uygun bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Bu çalışma, genel olarak lisans düzeyinde turizm eğitimi almış mezunların aldıkları dersleri nasıl değerlendirdiklerini görmek ve bu değerlendirmeler ışığında elde edilen verilerle Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ders programının güncellenmesine katkı sunma amacıyla gerçekleştirilmektedir. Araştırma bulgularına göre, ilgili verilere ait değerlerin ortalamaları alındığında, mezunların hem öğrenciyken ($\bar{X}=3,8006$), hem de mezuniyet sonrasında ($\bar{X}=3,9121$) programda bulunan dersleri önemli görme eğilimi içinde oldukları ve derslerin programda kalması konusunda da ($\bar{X}=4,1044$) olumlu tutum içerisinde oldukları görülmektedir. Yine bu bulgulara göre, hem öğrencilik döneminde hem de mezuniyet sonrasında derslere en fazla önem, okula 1980-1992 yılları arasında girenler, okuldan 1984-1996 yılları arasında mezun olanlar ve

41 ve üzeri yaş grubunda olanlar tarafından verilirken; öğrenciyken ayrıca cinsiyet faktörü de anlamlı farklılık oluşturmuş ve kadınlar öğrenciyken derslere erkeklere göre daha fazla önem vermişlerdir. Mezuniyet sonrasında ise kadın ve erkekler arasında derslere verilen önem açısından anlamlı bir fark görülmemiştir. Derslerin programda kalmasına katılım seviyelerinde de yine, okula 1980-1992 yılları arasında girenler, okuldan 1984-1996 yılları arasında mezun olanlar ve 41 ve üzeri yaş grubunda bulunanlar en olumlu tutum içinde olmuşlardır. Turizm sektöründe farklı unvanlara sahip mezunlar arasında ise, mezunların derslere öğrenciyken verdikleri önem dereceleri, mezuniyet sonrası verdikleri önem dereceleri ve derslerin programda kalmasına katılım seviyeleri açısından anlamlı fark görülmemiştir.

Yukarıda da görüldüğü üzere, mezunların öğrenciyken ve mezuniyet sonrasında derslere verdikleri önem farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların anlamlı bir şekilde gerçekleştiği dersler, “İnsan Kaynakları”, “İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku”, “Turizm Plan Politikası”, “Turizm Yatırım Projesi”, “İşletme Yönetimi”, “İstatistik”, “Sosyal Psikoloji”, “Bilgisayar”, “İngilizce”, “Yiyecek İçecek Yönetimi 1 ve 2”, “Genel Pazarlama” ve “Turizm Pazarlaması” dersleridir. Bu derslerdeki farklılaşma ise, ilgili derslerin mezuniyet sonrasında daha fazla önemsenmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, mezunların en gerekli gördüğü dersler, yabancı dil dersleri, muhasebe dersleri, paket program dersleri ve ekonomi dersleri olmuş, en gereksiz dersler ise, Genel Matematik, İstatistik, Türk Vergi Sistemi ve yine ekonomi dersleri olmuştur. Mezunların ders programına eklemeyi istedikleri derslerin başında ise, Uygulamalı Mesleki dersler, İletişim dersi ve Alternatif Turizm Çeşitleri dersi gelmektedir.

Ayrıca mezunlar programa bir yabancı dil dersinin daha eklenmesinin gerektiğini de düşünmektedir. Görüldüğü üzere, mezunlar en fazla yabancı dil derslerini gerekli görmüşler, hatta daha fazla yabancı dil dersinin programa eklenmesini de istemişlerdir.

Mersin T.İ.O.Y.O mezunları, bu okulda okumuş olmaktan, okulun öğretim kadrosundan, okuldaki sosyal aktivitelerden ve okulun genel eğitim kalitesinden oldukça önemli oranlarda memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Kısacası, mezunlar okuldan genel olarak memnun olduklarını belirtmişlerdir. Sağlanan memnuniyetin, mezunların okula giriş yıllarına, okuldan mezuniyet yıllarına, yaşlarına ve turizm sektöründeki unvanlarına göre farklılık gösterip göstermediği de araştırma kapsamında ele alınmış ve genellikle okula 1980-1992 yılları arasında giriş yapanların, 1984-1996 yılları arasında okuldan mezun olanların ve sektörde üst düzey yönetici olarak çalışanların, daha memnun olduğu bulgulanmıştır.

Farklı yaş grubunda bulunan mezunlar konusunda ise, 31-40 arası yaş grubunun, 24-30 arası yaş grubu ve 41 ve üzeri yaş grubuna göre, öğretim kadrosu, sosyal aktivite ve genel eğitim kalitesi konularında duyulan memnuniyet değerlendirmelerinde daha olumlu tutum içinde oldukları görülmüştür. Ayrıca Mersin T.İ.O.Y.O'nda okumuş olmaktan duyulan memnuniyet konusunda da en fazla memnuniyetin 41 ve üzeri yaş grubundan sağlandığı görülmüştür.

Sonuçta genel olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse, mezunların özellikle sayısal içerikli dersler konusunda olumsuz tutum içinde oldukları ve bu dersleri önemsiz ve gereksiz gördükleri görülmüştür. Bu derslere sayısal problemleri de içeren ekonomi

dersleri de dahildir. Ancak ekonomi dersleri konusunda mezunların önemli bir bölümü de olumlu tutum içerisinde. Bu durumda mezunların ekonomi derslerini geçmekte zorlanmaları nedeniyle böyle bir çelişkinin ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Yabancı diller ve Paket Programlar gibi derslerin en gerekli dersler olarak görülmesi de önemli bir bulgudur. Mezunların sektörde pratikte kendine en fazla fayda sağlayan dersleri gerekli görmesi oldukça önemlidir. Zaten mezunların uygulamalı mesleki dersleri programda görmek istemesi de bu pratik faydayla ilgilidir. Genel olarak eski tarihlerde okula giren ve mezun olanların okuldan daha memnun ve aldıkları eğitimi daha fazla önemser görüntü içinde olması da önemli bir durumdur. Bu durum aslında, genel olarak turizm sektörünün ilgili tarihlerde daha hızlı bir gelişim içinde olması ile ilgilidir. Sektörün önemli bir gelişim içinde olması, bu alanda eğitim almış mezunların daha fazla kazanım elde etmesi sonucunu da beraberinde getirmiştir.

Çalışmada elde edilen bulguların, Mersin Üniversitesi T.İ.O.Y.O'nun ders programı güncelleme çalışmasına katkı sunma noktasında yeterli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, çalışmada elde edilen verilerin doyurucu olduğu düşünülebilir. Araştırmaya katılım her ne kadar beklenen düzeyde olmasa da, katılım gösterenler anketleri yönergeye göre doldurmuşlar ve herhangi bir veri kaybı söz konusu olmamıştır.

Veri toplama konusunda sıkıntı yaşamak istemeyen ve gelecekte lisans düzeyinde turizm eğitimi ders programları alanında araştırma yapacak kişilere, verilerin toplanmasında internetle beraber, hatta daha fazla yüz yüze anket doldurtmaları önerilebilir. Yapılan bu çalışmanın; ders programlarını güncellemek ve mezunlarının

verilen eğitimi nasıl değerlendirdiğini görmek isteyen eğitim kurumlarına, bu alanda araştırma yapacak kişilere ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında mezunlara, lise eğitimlerini hangi okullarda aldıkları ve dersleri kaç puanla veya kaçınıcı alışlarında geçtikleri gibi sorular da sorulabilirdi. Bundan sonra bu alanda yapılacak araştırmalarda bu sorular da sorulup, hangi tür lisede eğitim alan mezunların hangi derslerde başarılı oldukları, hangi dersleri gerekli veya gereksiz gördükleri gibi konularda gerekli yanıtları bulmak da amaçlanabilir. Ayrıca mezunlara turizm eğitimi almış olmaktan duydukları memnuniyet veya başka bir alanda eğitim almış olmayı tercih edip etmeyecekleri gibi sorular da sorulabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, O.K. (1991). *Türkiye’de turizm eğitimi ve etkinliği*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Ataüinal, A. (1993). *Cumhuriyet döneminde yükseköğretimdeki gelişmeler*. Ankara: DAYM Matbaası.
- Atay, L., ve Yıldırım, M. (2009). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin memnuniyetine yönelik bir araştırma*. Erişim Tarihi: 02.03.2010, <http://www.lutfiatay.com/wp-content/uploads/2009/03/soid-lisans-memnuniyet.pdf>
- Avcukurt, C. (2000). Education and training in tourism in Turkey: Problems and prospects. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4, 282-297.
- Avcıkurt, C. ve Karaman, S. (2002). Lisans eğitimi veren turizm okullarının ders programları karşılaştırması. *Turizm eğitimi konferans/workshop 11-13 aralık 2002/Ankara içinde* (53-66). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2002). Önlisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının buldukları yerlerin analizi ve turizm eğitimi için öneri bir model. *Turizm eğitimi konferans/workshop 11-13 aralık 2002/Ankara içinde* (ss.29-42). Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Balcı, A. (2005). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Tek Ağaç Basım Yayım.
- Başaran, İ.E. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ekinoks Yayınları.

- Bayer, E. (1998). Türkiye meslek yüksekokulları turizm eğitimi kalitesinin geliştirilmesinde sanal yöntemlerin rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3, 145-156.
- Bürün, B., Demir, M., ve Güneri, M. (2009). *Meslek yüksekokullarında program ve müfredat geliştirmede öncelikler: Turizm ve tarım eğitimi programlarına ilişkin öneriler*. Erişim Tarihi: 09.04.2010, <http://www.4myomt.ktu.edu.tr/komisyon2/2.komisyon.bburun.doc>
- Cooper, C. (2002). Curriculum planning for tourism education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 2, 19-39.
- Cooper, C.P., ve Özdil, I. (1992). From mass to responsible tourism: The Turkish experience. *Tourism Management*, 13, 377-386.
- Çelikkaya, H. (1999). *Eğitim bilimlerine giriş eğitimcilik ve öğretmenlik*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Çımat, A., ve Bahar, O. (2003). Turizm sektörünün Türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6, 1-18.
- Demirkol, Ş. (2002). Turizm alanındaki lisansüstü programların analizi ve sektörel uyumlaştırmaya yönelik görüşler. *Turizm eğitimi konferans-workshop 11-13 aralık 2002/Ankara içinde* (87-98). Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Demirkol, Ş., ve Pelit, E. (2002). Türkiye`de turizm eğitimi sistemi ve Avrupa Birliği sürecinde olası gelişmeler. *Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, 2, 125-145.
- Dieke, P.U.C. (1988). *The development of tourism in Kenya and the Gambia: A comparative analysis*. Strathclyde University The Scottish Hotel School. Unpublished PHD Thesis.

- DPT. (1979). *Dördüncü beş yıllık kalkınma planı 1979-1983*, Erişim Tarihi: 11.02.2010
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf>
- DPT. (1985). *Besinci beş yıllık kalkınma planı 1985-1989*, Erişim Tarihi: 11.02.2010
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf>
- DPT. (2001). *Sekizinci kalkınma planı turizm özel ihtisas komisyonu raporu*, Ankara, 2001,
Erişim Tarihi: 02.06.2010, <http://ekutup.dpt.gov.tr/turizm/oik601.pdf>
- DPT. (2006). *Dokuzuncu kalkınma planı 2007-2013*, Erişim Tarihi: 02.06.2010,
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>
- Durukan, H. (2006). Milli eğitim sisteminin hukuki temelleri. *Eğitim bilimine giriş* içinde
(ss. 211-230). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Erden, M. (2009). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Ertin, G. (1998). Ünite 12. Türkiye'de turizm. *Türkiye coğrafyası* içinde (ss.201-216). T.C.
Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1069-Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:
594 Erişim Tarihi: 13.03.2010,
[.http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2291/unite12.pdf](http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2291/unite12.pdf)
- Fırat, Z. (1997). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin staj faaliyetlerinin organizasyonu sektör beklentileri ve öğrencilerin tatmin düzeylerinin ölçülmesi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Gülbahar, O. (2009). 1990'lardan günümüze Türkiye'de kitle turizminin gelişimi ve alternatif yönelimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 151-177.

- Gürbüz, A.K., ve Dağdeviren, A. (2007). Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların ders programlarının fonksiyonel açıdan incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 157-167.
- Hazar, A. (2002). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ile Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi meslek dersleri. *Turizm eğitimi konferans/workshop 11-13 aralık 2002/Ankara içinde* (ss.67-74). Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Helvacı, A. ve Şahin, B. (2007). Eğitimle ilgili temel kavramlar. *Eğitim bilimine giriş* içinde (ss.1-19). Ankara: Maya Akademi Yayın Dağıtım.
- Hirst, P. (1980). The logic of curriculum development, pp. 9-20 in Galton, M(ed) *Curriculum Change*, Leicester University Press, Leicester.
- İçöz, O. ve Kozak, M. (1998). *Turizm ekonomisi*. Ankara: Turhan Kitapevi.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Kar, M., Zorkirişçi, E., ve Yıldırım, M. (2004). Turizmin ekonomiye katkısı üzerine ampirik bir değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4, 87-112.
- Keskinkılıç, K. (2007). *Türk eğitim ve okul sistemi yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılbaş Köktaş, Ş. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Kızılgöl, Ö., ve Erbaykal, E. (2008). Türkiye’de turizm gelirleri ile ekonomik büyüme ilişkisi: Bir nedensellik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 351-360.

- Kızılırmak, İ. (2004). Meslek yüksekokulları turizm ve otelcilik programlarının turizm sektörünün beklentileri doğrultusunda değerlendirilmesi. Erişim Tarihi:30.03.2010, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/kizilirmak.htm>
- Kozak, N., Kozak, M.A. ve Kozak, M. (2001). *Genel turizm: İlkeler-kavramlar*. Ankara: Eda Matbaası.
- Kuşluvan, S., ve Kuşluvan, Z. (2000). Perceptions and attitudes of undergraduate tourism students towards working in the tourism industry in Turkey. *Tourism Management, 21*, 251-269.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Web Sayfası. Erişim Tarihi: 03.05.2010, <http://www.kultur.gov.tr>
- McKercher, B. (2002). The future of tourism education: An Australian scenario?. *Tourism and Hospitality Research, 3*, 199-210.
- Mersin Üniversitesi Web Sayfası. Erişim Tarihi: 12.02.2010, <http://www.mersin.edu.tr>
- Mersin Üniversitesi. (2007). *Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu 2007-2011 stratejik planı*. Erişim Tarihi: 02.05.2010, www.mersin.edu.tr
- Mesleki Yeterlilik Kurumu Web Sayfası. *Türkiye’de turizm eğitimi*. Erişim Tarihi: 02.02.2010, <http://www.myk.gov.tr>
- Mısırlı, İ. (2002). Turizm sektöründe meslek standartları ve mesleki belgelendirme sistemi (Sertifikasyon). *Anatolia Turizm Araştırma Dergisi, 1*, 39-55.
- Mikdat, E. (2003). *Turizm pazarlaması*. İstanbul: Ekin Kitapevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1999). *Ticaret ve turizm öğretimi okulları ve programları*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü Yayını.

- Milli Eğitim Bakanlığı Web Sayfası. *Milli Eğitim Bakanlığı teşkilat şeması*. Erişim Tarihi: 02.03.2010, <http://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.html>
- Oğuzkan, A.F. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Gül Yayınları.
- Okçabol, R. (2009). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Oktay, A. (2007). Eğitimin temel kavramları ve eğitim düşüncesinin tarihsel gelişimi. *Eğitim bilimine giriş içinde* (ss.1-24). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Oktayer, N., Susam, N. ve Çak, M. (2007). *Türkiye’de turizm ekonomisi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Olalı, H. (1982). *Turizm politikası ve planlaması*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Olalı, H. (1983). *Dış tanıtım ve turizm*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Olalı, H. ve Timur, A. (1988). *Turizm ekonomisi*. İzmir: Ofis Matbaacılık.
- Olçay, A. (2008). Türk turizmde eğitimin önemi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 383-390.
- Olsen, M., ve Khan, M. (1989). Mission and philosophy: Graduate programs. *Educators*, 10, 16-26.
- ÖSYM. (2009). *Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu*. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Ankara.
- Öztaş, K. (1995). Turizmde kalifiye eleman açığı ve meslek yüksekokullarının etkinliğinin artırılması. *Anatolia Turizm Araştırma Dergisi*, 6, 92-100.
- Öztaş, K. ve Karabulut T. (2006). *Turizm ekonomisi genel turizm bilgileri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürk, C. (2007). Türk eğitim sistemi ve tarihsel temelleri. *Eğitim bilimine giriş içinde* (ss.217-247). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Pauze, E.F. (1993). Time for a new mission in hospitality education. *Hospitality Tourism Educators*, 3, 61-62.
- Rutter, D. (1991). Catering education and training in France and Britain: Some implications for productivity. *Tourism Management*, 12, 356-360.
- Sarpkaya, R. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sezgin, O.M. (1995). *Genel turizm*. Ankara: Tütibay Yayınları.
- Şişman, M. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademik Yayınları.
- Tavmergen, İ.P. (1998). Turizmin ekonomiye olumlu etkileri ve Türkiye örneği, *Hazine Dergisi*, 12, 53-66.
- Theobald, W. (1994). *Global tourism the next decade*. Oxford: Butterwort-Heinemann Ltd.
- Timur, A. (1992). Türkiye’de turizm eğitiminin yapısı, uygulanan politikalar ve sonuçları. *Turizm eğitimi konferansı/workshop 9-11 aralık Ankara içinde* (ss.47-53). Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını.
- Timur, A. (1987). *Lisans düzeyinde turizm eğitiminin mevcut durumu*. Tebliğ, İstanbul: Turizm Eğitimi Geliştirme Toplantısı.
- Toskay, T. (1989). *Turizm: Turizm olayına genel yaklaşım*. İstanbul: İstanbul Dergi Yayınları.
- Tosun, C. (1999). An analysis of contributions of international inbound tourism to the Turkish economy. *Tourism Economics*, 5, 217-250.
- Tunç, A. ve Saç, F. (1998). *Genel turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Turgut, B. (2003). Turizm eğitiminde Türkiye modeli ve Avrupa otelcilik ve turizm okulları birliği. Erişim Tarihi: 10.04.2010, [http://myo.karatekin.edu.tr/iveta/makaleler/\(10\).doc](http://myo.karatekin.edu.tr/iveta/makaleler/(10).doc)

Turizmde Bu Sabah Gazetesi Web Sayfası. Erişim Tarihi:05.06.2010,
<http://www.turizmgazetesi.com/news/news.aspx?id=53977>

TURSAB. Turizm istatistikleri, Erişim Tarihi: 20.05.2010,
<http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/04istihdam.html>

Unur, K. (2000). Turizmin Türkiye'nin ödemeler dengesine etkisinin analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 1-17.

Ünlüönen, K. (1993). Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitim ve öğretimi. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6, 497-521

Ünlüönen, K. (2004). Turizm işletmeciliği öğretmenlik programlarının öğrenci beklentileri ve algılamaları açısından karşılaştırması (1998-199 ve 2003-2004 Öğretim Yılları). *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Erişim Tarihi:11.03.2010, www.ttefdergi.gazi.edu.tr/makaleler/2004/Sayi1/108-130.pdf

Ünlüönen, K., ve Boylu, Y. (2005). Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. Erişim Tarihi: 11.02.2010,
<http://www.esosder.com/dergi/1202-UNLUONEN.pdf>

Üzümcü, T.P., ve Bayraktar, S. (2004). Türkiye'de turizm otel işletmeciliği alanında eğitim veren yükseköğretim kuruluşlarındaki eğitimcilerin turizm mesleki eğitiminin etiksel açıdan incelenmesine yönelik bir alan araştırması. *Osman Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Eskişehir. 79-89 Erişim Tarihi: 11.02.2010, <http://iibf.ogu.edu.tr/kongre/bildiriler/02-05.pdf>

- Walo, M.A. (2000). *The contribution of internship in developing industry-relevant management competencies in tourism and hospitality graduates*. Southern Cross University, Lismore: NSW. Unpublished Masters Thesis.
- Waryszak, R.Z. (1999). Students' expectations from their cooperative education placements in the hospitality industry: An International Perspective. *Education & Training, 4*, 33-40.
- Yağcı, Ö. (2001). Türkiye’de turizm eğitimi ve istihdamda karşılaşılan temel sorunlar ve çözüm önerileri. *G.Ü. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*, 23-39.
- Yağcı, Ö. (2003). *Turizm ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurumu Web Sayfası. Erişim Tarihi: 10.03.2010, <http://www.yok.gov.tr>
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, MEB Mevzuat Bankası, Erişim Tarihi: 22.05.2010, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>
- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Erişim Tarihi:22.05.2010, <http://www.yok.gov.tr/content/view/435/183/lang,tr/>
- 3797 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, MEB Mevzuat Bankası, Erişim Tarihi: 02.06.2010, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/73.html>

EK 1: TÜRKİYE’DE YÜKSEKÖĞRETİM DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR

ÜNİVERSİTE ADI	ÖNLİSANS		LİSANS		LİSANSÜSTÜ	
	MYO Sayısı	Program Sayısı	Yüksek Okul Sayısı	Program Sayısı	Yüksek Lisans	Doktora
1.ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	1	--	--
2.ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	1	2	--	--	--	--
3.AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	1	2	1	2	--	--
4.AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
5.AMASAYA ÜNİVERSİTESİ	1	2	--	--	--	--
6.ANKARA ÜNİVERSİTESİ	1	3	--	--	--	--
7.HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
8.AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	3	5	2	3	1	1
9.ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
10.ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	2	4	1	3	1	1
11.BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	7	7	1	3	1	1
12.BARTIN ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
13.BİLECİK ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
14.BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
15.ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	3	3	--	--	--	--
16.ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	3	4	--	--	--	--
17.ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	3	4	1	2	1	--
18.ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
19.HİTİT ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
20.PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	2	--	--
21.DİCLE ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
22.DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	2	2	1	1	1	--
23.TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	2	2	1	1	--	--
24.FIRAT ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
25.ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	1	3	--	--	--	--
26.ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	2	3	1	2	1	--
27.ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	2	3	2	2	1	1
28.GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	2	4	--	--	--	--
29.GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	3	3	--	--	--	--
30.MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	2	3	1	3	1	1
31.IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
32.SÜLEYMEN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	3	4	--	--	--	--
33.İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
34.İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	1	1	--
35.MARMARA ÜNİVERSİTESİ	1	3	--	--	--	--
36.YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
37.DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	1	1	2	2	1	1
38.EGE ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	3	--	--
39.KAHRAMAN MARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
40.KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	1	3	--	--	--	--
41.KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	2	3	--	--	--	--
42.KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
43.ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	2	2	1	1	--	--
44.KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
45.KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	1	2	--	--	--	--
46.AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
47.KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	1	3	1	1	--	--
48.SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	4	10	--	--	--	--
49.DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	2	3	--	--	--	--
50.MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
51.MERSİN ÜNİVERSİTESİ	4	7	1	1	1	1
52.MUĞLA ÜNİVERSİTESİ	5	10	1	2	1	--
53.NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	2	7	1	2	1	--
54.NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
55.ORDU ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
56.RİZE ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
57.SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	2	3	1	1	1	--

58.ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
59.CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
60.HARRAN ÜNİVERSİTESİ	1	2	--	--	--	--
61.NAMIKKEMAL ÜNİVERSİTESİ	4	4	--	--	--	--
62.GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	4	4	1	2	--	--
63.KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2	2	--	--	--	--
64.UŞAK ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
65.YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	1	2	--	--	--	--
66.YALOVA ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
67.BOZOK ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
68.ZONGULDAK KARAEMLAS ÜNİVERSİTESİ	3	3	--	--	--	--
69.ATILIM ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	1	--	--
70.BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	1	2	1	1	--	--
71.BİLKENT ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	1	--	--
72.BEYKENT ÜNİVERSİTESİ	1	3	1	1	1	--
73.DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
74.GELİŞİM KÜLTÜR, EĞİTİM, SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER VAKFI	1	1	--	--	--	--
75.İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	1	2	1	1	--	--
76.İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	1	2	--	--	--	--
77.İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
78.İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
79.KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
80.KAVRAM EĞİTİM VAKFI	1	2	--	--	--	--
81.MALTEPE ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
82.OKAN ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
83.İZMİR ÜNİVERSİTESİ	1	1	--	--	--	--
84.YAŞAR ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	1	1	--
85.ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	1	1	1	1	--	--
86.İLKE EĞİTİM VE SAĞLIK VAKFI	1	3	--	--	--	--
87.BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	1	--	--
88.ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	1	--	--
89.GAZİ ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	2	1	1
90.HALIÇ ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	1	1	--
91.İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	1	1	--
92.ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	1	--	--
93.YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	--	--	1	1	--	--
TOPLAM	142	200	39	56	19	8

DEĞERLENDİRME

ÖNLİSANS: OSYM 2009 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'na göre; Türkiye'de 3'ü Eğitim Vakfı, 84'ü Üniversite bünyesinde olmak üzere toplam 87 Yükseköğretim Kurumu'nda, 142 MYO'da , 127'si Ağırlama Hizmetleri, 33'ü Turizm ve Seyahat Hizmetleri, 19'u Turist Rehberliği, 14'ü Aşçılık, 3'ü Turizm Animasyonu, 3'ü İkram Hizmetleri ve 1'i Turizm ve Konaklama İşletmeciliği(uzaktan) olmak üzere toplam 7 farklı program adı ile toplam 200 turizm programında önlisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir.

LİSANS: 2009 yılı OSYM Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'na göre bugün, Türkiye'de toplam 36 üniversitede, 39 yüksekokul/fakültede lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir Bu üniversitelerde 18'i turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksek okulu, 5'i uygulamalı bilimler yüksek okulu, 5'i iktisadi ve idari bilimler fakültesi, 4'i işletme fakültesi, 3'i ticari bilimler fakültesi , 1'i iktisat fakültesi, 1'i ticaret ve turizm eğitim fakültesi, 1'i uygulamalı teknoloji ve işletmecilik yüksek okulu, 1'i turizm ve otel işletmeciliği olmak üzere toplam 9 farklı bölüm adı ile toplam 39 bölümde; 12'si konaklama işletmeciliği, 9'u turizm işletmeciliği, 8'i turizm işletmeciliği ve otelcilik, 7'si seyahat işletmeciliği, 6'sı turizm ve otel işletmeciliği, 3'ü yiyecek ve içecek işletmeciliği, 3'ü turist rehberliği, 3'ü turizm ve otelcilik, 1'i otel yöneticiliği, 1'i turizm animasyonu, 1'i konaklama işletmeciliği öğretmenliği, 1'i seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği öğretmenliği, 1'i de seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği olmak üzere toplam 13 farklı program adıyla toplam 56 programda lisans düzeyinde turizm eğitimi görülmektedir.

LİSANSÜSTÜ: İlgili üniversitelerin internet sayfaları incelendiğinde, toplam 19 üniversitede lisansüstü turizm eğitimi verilmektedir. Bu 19 üniversitenin hepsinde yüksek lisans eğitimi mevcutken; sadece 8'inde doktora eğitimi de verilmektedir.

EK 2: MERSİN ÜNİVERSİTESİ TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULU DERS PROGRAMI DEĞERLENDİRME ANKETİ

Sayın Mezunumuz,

Bu araştırma, Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O ders programının güncellenmesi çalışmalarında mezunlarımızın katkısını sağlamak amacıyla bir yüksek lisans tezi olarak yapılmaktadır. Elde edilen veriler bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. İlginize teşekkür eder saygı ve sevgiler sunarız.

Yrd. Doç. Dr. Kamil Unur
kunur@yahoo.com

Yüksek Lisans Öğrencisi Savaş Evren
savasevren3011@gmail.com

Faks: 0324 3610751

1) Aşağıdaki listede bulunan derslere öğrenciliğiniz ve sonrasındaki dönemde attığınız önem ile derslerin TİOYO ders programında kalması yada kaldırılması yönündeki düşüncenizi aşağıda verilen derecelemeye göre ilgili rakamı işaretleyerek cevaplayınız. Eğer dersi almamışsanız lütfen dersi almadım sütununu işaretleyiniz. **(DÜŞÜNCENİZİ İFADE EDEN RAKAMIN SAĞINA LÜTFEN 'X' HARFİ KOYUNUZ)**

A-B	Önem derecesi	→	1 Çok önemsiz	2 Önemsiz	3 Ne önemli ne önemsiz	4 Önemli	5 Çok önemli
C	Dersin Programda kalmalı	→	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

(Örnek Satır)	Dersi	x	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
			A					B					C				
	MERSİN ÜNİVERSİTESİ TİOYO'DA VERİLEN DERS İSİMLERİ	Bu dersi almadım	Öğrenciyken derse attığınız önem derecesi					Mezuniyet sonrası derse attığınız önem derecesi					Ders TİOYO'da öğretilmeye devam edilmeli				
1.	Turizm İşletmeleri Yönetimi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2.	Temel Hukuk		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3.	Mesleki İngilizce		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4.	İnsan Kaynakları Yönetimi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5.	Mitoloji		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6.	Ticaret Hukuku		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
7.	Finansal Yönetim		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
8.	Sanat Tarihi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
9.	Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
10.	Mali Tablo Analizi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
11.	Turizm Coğrafyası Anadolu Medeniyetleri		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
12.	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
13.	Halkla İlişkiler		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
14.	Türk Vergi Sistemi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
15.	Kongre ve Toplantı Yönetimi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
16.	Araştırma Yöntemleri		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
17.	İş Etiği		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
18.	Turizm Plan ve Politikası		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
19.	Turizm Yatırım Projesi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
20.	Genel Ekonomi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
21.	Mikro Ekonomi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
22.	Makro Ekonomi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
23.	Uluslar Arası Ekonomi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
24.	İşletme Yönetimi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
25.	Genel İşletme		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
26.	Genel Matematik		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
27.	İstatistik		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
28.	Sosyal Psikoloji		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
29.	Rekreasyon		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
30.	Turizme Giriş		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
31.	Kat Hizmetleri Yönetimi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
32.	Bilgisayar (word, excell vb.)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

33. İngilizce		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
34. Almanca		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
35. Rusça		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
36. Resepsiyon / Ön Büro		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
37. Paket Programlar(Galileo,Fidelio vb.)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
38. Genel Muhasebe		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
39. Konaklama Tesisleri Muhasebesi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
40. Maliyet Muhasebesi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
41. Yiyecek İçecek Yönetimi 1(mutfak)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
42. Yiyecek İçecek Yönetimi 2 (servis)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
43. Genel Pazarlama		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
44. Turizm Pazarlaması		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
45. Ağırlama İşletmeleri Verimlilik Yön.		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
46. Bitirme Projesi/Tezi		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

(Lütfen aşağıdaki ucu açık sorular için cevaplarınızı yanındaki noktalı alanlara yazınız. Çoktan seçmeli sorular içinse düşüncenizi ifade eden sıklık başına parantez içine 'X' harfi koyunuz.)

2) Üniversiteye giriş yılınız

3) Üniversiteden mezuniyet yılınız.....

4) Hangi sektörde/sektörlerde kaç yıl çalıştınız ve ünvanınız (Gen Md., Dept. Md., Personel, Prof., Doç. vb) nedir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz) tablolaştır

Yıl Ünvan

- () Turizm
() Banka/Finans
() Kamu
() Üniversite
() Bilişim
() Ticaret
() Kendi işim
() Diğer(lütfen belirtiniz).....

5) Eğer turizm sektöründe çalıştıysanız ne tür bir turizm işletmesinde/kurumunda çalıştınız?

- () Konaklama işletmesi
() Seyahat acentası
() Yiyecek içecek işletmesi
() Havayolları
() Diğer.....(Lütfen belirtiniz)

6) En gereksiz gördüğünüz dersi/dersleri lütfen yazınız.

- 1).....
2).....
3).....
4).....
5).....

7) En gerekli gördüğünüz dersi/dersleri lütfen yazınız.

- 1).....
2).....
3).....
4).....
5).....

8) TİOYO' da aldığınız eğitimin mezuniyet sonrası yaşamınızda ne derece faydalı olduğunu düşünüyorsunuz.

- () Çok faydalı
() Faydalı
() Ne faydalı ne de faydasız
() Faydasız
() Çok faydasız

9) Programa eklenmesinin faydalı olacağını düşündüğünüz dersleri lütfen yazınız.

.....
.....

10) Cinsiyetiniz.....

11) Yaşınız.....

12) Çalıştığınız ilin plaka numarası.....

13) Hatırlıyorsanız lütfen mezuniyet not ortalamanızı yazınız.

.....

14) Bu okulda okumuş olmaktan

- () Çok memnunum
() Memnunum
() Ne memnunum ne de memnun değilim
() Memnun değilim
() Hiç memnun değilim

15) Genel olarak öğretim kadrosundan

- () Çok memnundum
() Memnundum
() Ne memnundum ne de memnun değilim
() Memnun değilim
() Hiç memnun değilim

16) Genel olarak okuldaki sosyal aktivitelerden

- () Çok memnundum
() Memnundum
() Ne memnundum ne de memnun değilim
() Memnun değilim
() Hiç memnun değilim

17) Genel olarak Okuldaki eğitim kalitesinden

- () Çok memnundum
() Memnundum
() Ne memnundum ne de memnun değilim
() Memnun değilim
() Hiç memnun değilim

NOT: Eğer çalışmanın özetini istiyorsanız lütfen e-mail adresinizi yazınız

.....